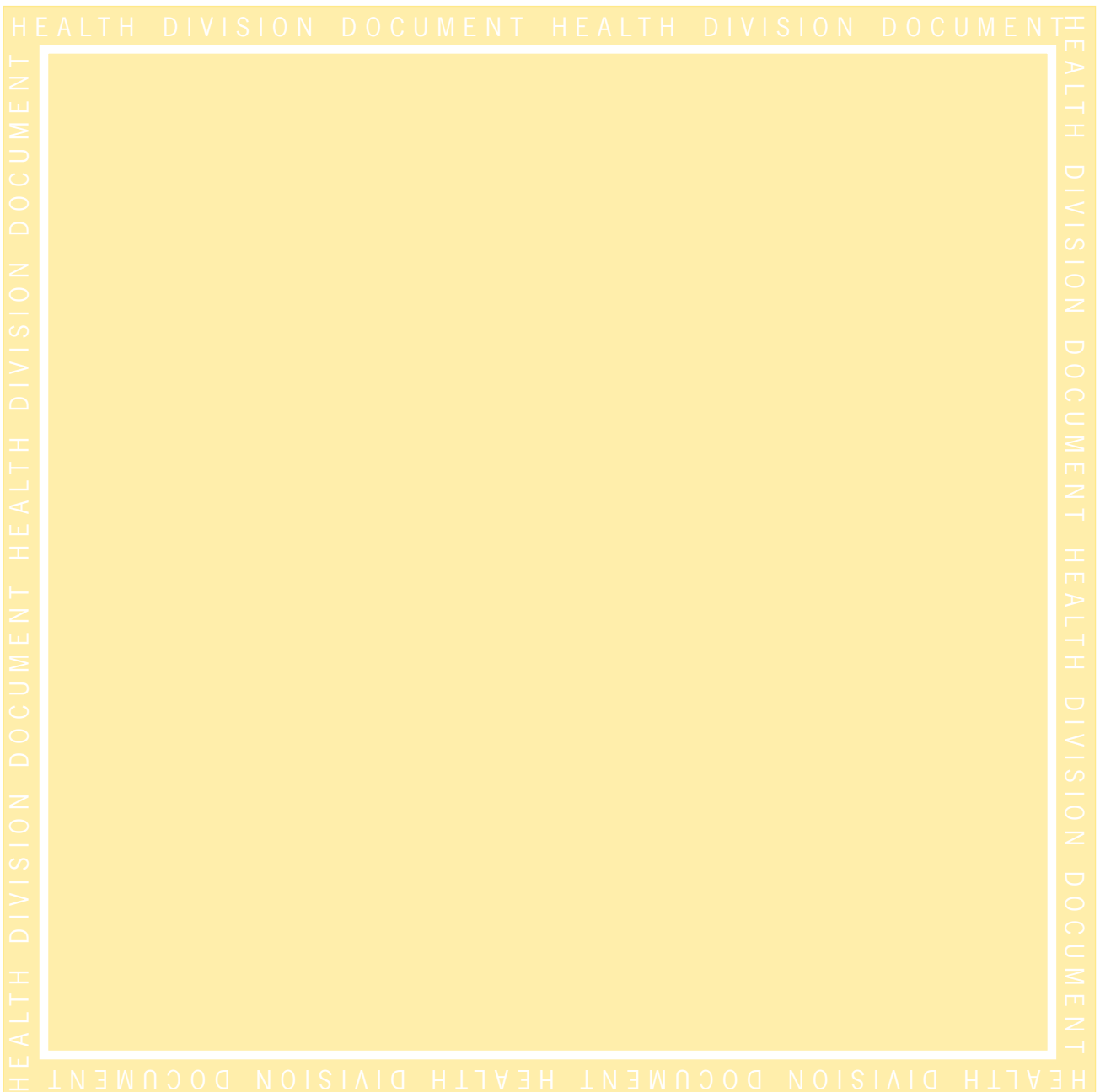

Kartläggning av Sidas insatser,
svenska och globala aktörer

Socialpolitik och sociala trygghetssystem

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	5
3. Kartlägnings-uppdraget	13
4. Sidas insatser inom socialpolitik och social trygghet.....	17
5. Svenska aktörer.....	59
6. Uppdrag inom det socialpolitiska området i myndigheters regleringsbrev	77
7. Internationella aktörer.....	79
Bilaga 1 Listor på intervjuade personer	95
Bilaga 2 Intervjuguide	98
Bilaga 3 E-postbrev till svenska aktörer	99

Utgiven av Sida 2006

Avdelningen för demokrati och social utveckling

Författare: Cristina Josefsson

Tryckt av Edita Communication AB, 2006

Artikelnummer: SIDA29358sv

Denna publikation kan laddas hem/beställas från www.sida.se/publikationer

1. Sammanfattning

Uppdraget för denna kartläggning är att beskriva de insatser Sida finansierar inom social policy och social protection: socialpolitik, social välfärd, social omsorg, socialförsäkringar och socialtjänst. Till socialtjänstens verksamhet hör frågor som stöd till utsatta barn och ungdomar, äldre i behov av omsorg, funktionshindrade, stöd i samband med våld och övergrepp, missbruksproblem, ekonomiskt bistånd, flyktingfrågor, integrationsfrågor samt familjerätt. Kartläggningen omfattar även institutionsutveckling samt stöd till högre utbildning inom området.

Kartläggningar har tidigare gjorts av Sidas insatser för funktionshindrade, mot trafficking och i samband med hiv/aids. Sådana insatser har därför lämnats utanför denna kartläggning.

Avgränsningen för denna kartläggning är därmed förhållandevis snäv vilket innebär att stora delar av Sidas utvecklingssamarbete som syftar till social utveckling inte presenteras här. En smalare definition har valts, inriktad på social välfärd och socialpolitik i traditionell nordisk mening, eftersom ett syfte är att undersöka i vilken utsträckning svenskt utvecklingssamarbete använder erfarenheter, kunskaper och goodwill inom ett område där de nordiska länderna i ett globalt perspektiv betraktas som experter.

Kartläggningen visar att en mängd sådana insatser pågår. Inom östra och sydöstra Europa är utvecklingssamarbetet inom detta område väl utvecklat och dokumenterat sedan lång tid.

I Latinamerika finns förutom långvariga samarbeten inom området, ett dagsaktuellt betydande intresse för hur nordiska generella välfärdslösningar eventuellt skulle kunna anpassas till ett Latinamerikanskt sammanhang.

Därutöver pågår en mängd insatser inom en rad områden. Flera stora program i Afrika riktar sig till barn och ungdomar utsatta för konsekvenser av hiv/aids och stödet är bland annat utformat som kapacitetsuppbyggnad till organisationer. UNICEF-program med värnandet av barns rättigheter och skydd som främsta mål stöds bland annat i Tanzania, Kenya, Sri Lanka och Guatemala.

Socialpolitisk forskning är ett viktigt samarbetsområde; bland annat genom ett långvarigt samarbete med UNRISD, men också med forskningsråden CLACSO och FLACSO i Sydamerika samt med forskningsinstituterna CODESRIA och OSSREA i Afrika.

Utsatta barn och ungdomar är den helt dominerande målgruppen för de socialpolitiska insatserna, följt av kapacitetshöjande insatser som rik-

tar sig till professionella inom området. Program som syftar till generella åtgärder som utveckling av lagstiftning, socialförsäkringssystem och socialtjänst utgör en betydande del. Andra viktiga målgrupper är kvinnor utsatta för våld och människohandel samt drogmissbrukare.

Kartläggningen redovisar de Sidainsatser inom det sociala välfärdsområdet – inom socialpolitik, sociala trygghetssystem och socialtjänst – som återfunnits genom sökning i Sidas redovisningssystem Plus och genom e-postfrågor till, och intervjuer med, Sidamedarbetare, samt utifrån SEKA/EO:s webbdatabas.

Det är viktigt att betona att kartläggningen av konkreta insatser inte kan anses som komplett – snarast ska den betraktas som en exempelsamling. En heltäckande kartläggning av insatserna har inte varit möjlig att genomföra, med hänsyn främst till existerande redovisningssystem.

Kartläggningen bör därför i första hand ses som en utgångspunkt för fortsatt arbete och analys av området inom Sida.

2. Inledning

Varför denna kartläggning?

Sidas arbete inom de sociala sektorerna har hittills framför allt inriktats mot områdena hälsa, utbildning och kultur. Under senare år har en diskussion förts om att precisera området till att mer systematiskt omfatta det som av tradition ingår inom området socialpolitik och välfärd, alltså sociala trygghetssystem, socialförsäkringar, socialtjänst, stöd till särskilt utsatta grupper och arbetsmarknadsfrågor.

I bakgrunden till de diskussionerna finns ett antal faktorer.

En viktig utgångspunkt är FN:s världstoppmöte om social utveckling i Köpenhamn 1995, liksom FN:s sociala utvecklingskommissions uppföljning 2005.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna stadgar i artiklarna 22, 23 och 25 om rätten till social trygghet, skydd mot arbetslöshet och rätten till en tilfredsställande levnadsstandard som inkluderar nödvändiga sociala tjänster. Detta fastslås även i internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som trädde i kraft 1976.

En annan utgångspunkt är FN:s millenniedeklaration med det övergripande målet att halvera den extrema fattigdomen till 2015 och skapa en hållbar och rättvis fördelning i världen. Samtliga millenniummål har stor inverkan på social välfärd och social utveckling.

Den pågående globaliseringen med migration och social exklusion, är ytterligare en viktig faktor för Sidas arbete inom området socialpolitik.

Behoven av integration av socialpolitik och sociala trygghetssystem i det övergripande arbetet mot fattigdomen, diskuteras allt mer både på nationsnivå och inom EU, FN, Världsbanken och andra internationella organ.

Sida har omfattande erfarenheter av att utveckla området socialpolitik och socialtjänst, främst i östra Europa, Ryssland, Centralasien och Balkan genom stöd till utbildning, lagstiftning och uppbyggnad av tjänster och förvaltningssystem.

Sverige uppfattas också av omvärlden som en ledande nation inom sociala välfärdsfrågor, ett förhållande som bidrar till att Sida har möjlighet spela en framträdande roll inom detta område.

I bakgrunden till kartläggningen finns också ett behov av överblick över fältet sedan en rådgivartjänst inom det socialpolitiska området nyligen inrättats på Avdelningen för demokrati och social utveckling, Hälsoenheten, (DESO/Hälso).

Kartläggningens syfte är att användas som en analys för det fortsatta arbetet med att utveckla området på Sida.

Social utveckling och socialpolitik

"A starting point is to re-think social policy and move it away from its conception as a residual category of 'safety nets' that merely counteract policy failures or development disasters. Social policy should be conceived as involving overall and prior concerns with social development, and as a key instrument that works in tandem with economic policy to ensure equitable and socially sustainable development."

Thandika Mkanandawire, "Social Policy in a Development Context", UNRISD, 2004.

Socialpolitik bör ses i första hand som ett verktyg för social utveckling, som ett nyckelinstrument för att i samarbete med ekonomisk politik skapa jämlik och socialt hållbar utveckling, anser Thandika Mkanandawire, chef för United Nations Research Institute for Social Development, UNRISD.

Vid FN:s Världstoppmöte om social utveckling i Köpenhamn 1995, där politiska ledare från 187 länder deltog, fanns en önskan om att placera de sociala frågorna högre på den internationella dagordningen. Målsättningen var att skapa enighet om tre centrala områden: att utrota fattigdomen, att skapa produktiv sysselsättning och att främja social integration och förhindra utslagning.

Konferensen resulterade i ett handlingsprogram och en politisk deklaration. I den bekräftades att ekonomisk och social utveckling är beroende av varandra och att utvecklingen ska inriktas mot att möta mänskliga behov. Regeringarna enades om att vidta åtgärder för att utrota fattigdomen genom respekt för demokratiskt fattade beslut och mänskliga rättigheter samt genom att främja full sysselsättning. De slog fast att människor som av olika skäl inte kan tjäna sitt eget uppehälle ska vara säkrade socialt skydd. Resursöverföring och skuldlättnader fanns också bland åtgärderna.

Tio särskilda åtaganden återfinns i deklarationen, främst att utrota fattigdomen, men också att skapa förutsättningar för social utveckling, full sysselsättning, social integration, jämställdhet, utbildning och hälsa samt internationellt samarbete.

Toppmötet underströk också vikten av samspelet och intersektionaliteten mellan social utveckling och fred och säkerhet, samt en miljömässigt hållbar, kulturell, ekonomisk och andlig utveckling.¹

Ökad samsyn

Sedan det sociala toppmötet i Köpenhamn har den internationella samsynen vuxit om den ömsesidiga komplementariteten mellan social och ekonomisk utveckling. Det ena är helt enkelt inte möjligt utan det andra.

"We must therefore recognize that development policy is always simultaneously economic and social policy."

Uttalande från deltagarna i Världsbankens konferens "New Frontiers of Social Policy" i Arusha, Tanzania 2005

"God hälsa, utbildning och social trygghet ökar möjligheterna för människor att komma ut fattigdomen, att varaktigt förbättra sina livsvillkor och för att aktivt kunna ta del i diskussioner och beslut som har betydelse för deras liv".

Sveriges politik för global utveckling. (2004/05:161)

¹ Källa: FN:s webbsidor.

Fem år efter toppmötet i Köpenhamn formulerade FN sina millenniummål med inriktning mot fattigdom och hunger och för jämställdhet, utbildning och förbättrad hälsa. Som ett led i ett gemensamt åtagande att halvera antalet fattiga i världen till 2015, formulerade Sida styrdokumentet *Perspectives on Poverty 2002*. Här stöder Sida utveckling av välfärdssystem som stärker omfördelning av resurser, social sammanhållning och jämställdhet.

”En stark fokusering på sociala sektorer i den nationella budgeten är ofta ett viktigt steg på vägen mot en allmän höjning av välbefindandet i ett land.”

Perspektiv på fattigdom, Sida 2004, sid 30

Sveriges politik för global utveckling

Svensk politik för social utveckling och trygghet formuleras i *Sveriges politik för global utveckling, PGU*, som antogs av riksdagen 2003.

Social utveckling och trygghet är ett av de åtta huvuddrag som ska genomsyra det internationella utvecklingssamarbetet.

Politiken utgår från en helhetssyn på vad som krävs för att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling och omfattar alla berörda politikområden. En sammanhållen och samstämmig politik för att bidra till en rättvis och hållbar utveckling i världen är ett av

Sveriges bidrag till uppfyllandet av FN:s millenniummål.

En politik för social utveckling stärker människor i deras kamp mot fattigdom. Främjandet av social utveckling bygger på en syn som utgår från att människor är aktörer med egna motiv och resurser, egen kunskap, kapacitet och vilja till förändring.

Gemensamma normer och värderingar, liksom förtroendefulla och ömsesidiga sociala relationer är en viktig grund för samarbete, trygghet och säkerhet och därmed utveckling.

Hiv/aids, väpnade konflikter, demografiska förändringar, utarmade naturresurser och hunger är förhållanden som frestar hårt på lokalt förankrade, traditionella sociala nätverk. Hot och förändringar ökar sårbarheten hos människor, särskilt fattiga. De informella systemen för social trygghet och omsorg kan ofta inte svara mot behoven och behöver därför i växande grad kompletteras med en formell politik som gör tryggheten tillgänglig för alla.²

Vad är social utveckling?

En förutsättning för bestående världsfred är social och ekonomisk utveckling som gynnar alla. Denna koppling erkänns i FN-stadgan, och en av FN:s huvuduppgifter är att främja högre levnadsstandard, full sysselsättning och ekonomiskt och socialt framåtskridande.

Begreppet social utveckling betecknar en samhällsanalytisk dimension, i likhet med ekonomisk eller politisk utveckling. Om målet för ekonomisk utveckling är stabila och sunda ekonomier så är målet för social utveckling sunda och inkluderande samhällen.

En grundsten för social utveckling är samhällsinstitutioner som uppfyller sina åtaganden och inte diskriminerar individer eller grupper. Sådana institutioner kan vara formella och informella.

En annan grundsten är individens makt över sin egen livssituation och dennes aktiva deltagande i samhällslivets olika nivåer. Social fattigdom hör ofta samman med till exempel brist på medbestämmande, att inte kunna fullgöra sina sociala och kulturella plikter i samhället, men också med hälsa och utbildning.

² Sveriges politik för global utveckling, Regeringens skrivelse 2004/05:161

Social utveckling och socialpolitik är nära förbundna med varandra där socialpolitiken i första hand bör ses som ett verktyg för social utveckling, hävdar Thandika Mkanandawire, chef för UNRISD.

"From a development perspective, the goal of social policy is to promote universal social protection and equity."

Ur UNRISD:s forskningsprogram 2005–2009

Vad är socialpolitik – i denna kartläggning?

Det finns anledning att redan här klargöra hur området social välfärd och socialpolitik definieras i denna kartläggning.

I uppdragsbeskrivningen för arbetet definieras områdena social policy och social protection som: socialpolitik, sociala trygghetssystem, social välfärd, social omsorg, socialförsäkringar, socialt arbete och socialtjänst.

Till socialtjänstens verksamhet hör frågor som stöd till utsatta barn och ungdomar, äldre i behov av omsorg, funktionshinder, våld och övergrepp, missbruksproblem, ekonomiskt bistånd, flyktingfrågor, integrationsfrågor, familjerätt.

Avgränsningen för denna kartläggning är därmed förhållandevis snäv vilket innebär att stora delar av Sidas utvecklingssamarbete som syftar till social utveckling inte presenteras här.

Vi är medvetna om att Sida stöder en rad insatser inom bland annat sektorer som god samhällsstyrning, hälsa och kultur som med en vidare definition mycket väl kan betraktas som socialpolitiska insatser – insatser som på olika sätt medverkar till att stärka människors självbestämmande och minska marginalisering.

För just denna kartläggning har dock en smalare definition valts, inriktad på social välfärd och socialpolitik i mer traditionell nordisk mening där sociala trygghetssystem utgör en del av socialpolitiken. Ett syfte med det är att undersöka i vilken utsträckning svenskt utvecklingssamarbete använder erfarenheter, kunskaper och goodwill inom ett område där de nordiska länderna i ett globalt perspektiv betraktas som föregångare.

De senaste åren har flera kartläggningar genomfört av Sidas verksamhet inom angränsande områden: insatser för funktionshindrade, mot trafficking respektive hiv/aids har kartlagts.³ Ett annat nära relaterat område är arbetsmarknadsfrågor inom vilket socialt skydd ingår. Detta område har tagits med här då sociala skyddsfrågor är inkluderade. I övrigt hänvisas till Sidas kartläggning om "Insatser på området sysselsättning och arbetsmarknad", 2005.⁴

Därför förekommer inte insatser inom de områdena i denna kartläggning, såvida inte sådana med tydliga inslag av exempelvis psykosocialt stöd har påträffats.

Det stora arbete som genomförs med stöd från avdelningen för humanitärt bistånd och konflikthantering (SEKA/HUM), inriktat på humanitärt bistånd, stöd till återuppbyggnad samt freds- och konfliktarbete, ofta i katastrofsituationer, har lämnats utanför denna kartläggning. I stället har målsättningen varit att kartlägga mer långsiktiga insatser.

Inom uppdraget har främst insatser som gäller satsning på formella system kartlagts, men även insatser, där sådana finns, för att stödja informella system inom området innefattas i kartläggningsuppdraget.

³ Kartläggning av hur funktionshindrades rättigheter integreras i Sidas verksamhet 2004, Against Trafficking in Human Beings 2005, Illicit drugs and linkages to HIV/AIDS, sexual and reproductive health and rights, and trafficking in human beings, 2005.

⁴ Sidas insatser på området sysselsättning och arbetsmarknad, Generaldirektören, 2005

Social välfärd i svenskt utvecklingssamarbete

Det svenska utvecklingssamarbetet prioriterar stöd till uppbyggnaden av sociala trygghetssystem som både kan stärka människors egen kapacitet, förmåga och inflytande och ge stöd och skydd i utsatta situationer.⁵

Svensk politik för global utveckling betonar också vikten av att främja ett aktivt deltagande från det civila samhället, det vill säga enskilda organisationer, fria institutioner, privata företag, fackföreningar och andra aktörer, i beslutsprocesser som påverkar fattiga och utsatta människors liv.⁶

För att omsätta ekonomisk tillväxt i social utveckling krävs politiska beslut. Det krävs en rättvis, jämlik och jämställd fördelningspolitik och fungerande demokratiska institutioner och regelverk. Bestående klyftor är inte bara orättvisa, utan också ekonomiskt ineffektiva och i längden farliga, skriver utrikesutskottet i förarbetena till PGU. Social oro och frustration tillhör grogrunderna för politisk populism och extremism.⁷

I Sveriges utveckling har den sociala välfärds- och trygghetspolitiken varit nära förbunden med den allmänna ekonomiska politiken. Även om inte färdiga modeller kan exporteras, har vi genom vår moderna historia format program och gjort erfarenheter som motiverar ett särskilt svenskt engagemang inom detta område.

Ett exempel på efterfrågan av svenska och nordiska erfarenheter inom den sociala välfärdens område är det program inom Economic Commission of Latinamerica and the Caribbean, ECLAC, som Sida stöder. Bland annat innehåller det en studie av den nordiska välfärdsmodellens framväxt och av huruvida erfarenheter därifrån kan användas i ett Latinamerikanskt sammanhang. (Mer i avsnittet om Avdelningen för Latinamerika.)

Ett annat exempel: 1992 infördes en ny Child Code i Peru, baserad på ett rättighetsperspektiv. Bland annat stipulerade den inrättandet av barnskyddscenter för att säkerställa barns rättigheter. Sida har genom bidrag till Rädda Barnen stött dessa center, Defensorías Muicipales del Niño – Demunas, som erbjuder rättighetsbaserad hjälp och stöd till barn och familjer i lokalsamhället. De första öppnades i Peru 1993 och tio år senare verkade runt 600 sådana center i landet. Erfarenheten har förts vidare till Chile och Paraguay. Svenska Rädda Barnens stöd upphörde 2002, men Demunas lever vidare skyddade av lag, allmänt medvetande och socialt erkännande.⁸

Fattiga människors möjligheter att aktivt delta i diskussioner och beslut som rör deras liv är en grund för hållbar social utveckling. Samtidigt som Sverige i enlighet med politiken för global utveckling tar fattiga länders nationella strategier och planer för fattigdomsbekämpning som utgångspunkt för samarbete inom samtliga politikområden, så måste det civila samhällets förmåga och möjligheter att medverka i beslutsprocesser också stödjas.⁹

Utvecklingssamarbete med de fattigaste länderna

Sociala välfärdsprogram förebygger fattigdom och motverkar permanentning av tillfällig fattigdom orsakad av kriser eller nödsituationer. För att genomföra sådana program behövs breda allianser mellan makt- och intressegrupper på olika nivåer i ett land, skriver Sida i *Perspektiv på fattigdom*, den svenska versionen av *Perspectives on Poverty*, (sid 32).

⁵ Regeringens webbsida www.sweden.gov.se > Global utveckling och bistånd.

⁶ Svensk politik för global utveckling 2004/05:161

⁷ Sveriges politik för global utveckling, Utrikesutskottets betänkande 2003/04:UU3

⁸ The experience of the Demuna model in Peru, Catherine Terreros, Anna Tibblin, Save the Children Sweden, 2003.

⁹ Sveriges politik för global utveckling, 2004/05:161.

Socialpolitik kan tillföra en rättvis fördelning, fungerande och demokratiska institutioner och regelverk. I allt större utsträckning behöver informella system för social trygghet och omsorg kompletteras med formell politik som gör tryggheten tillgänglig för alla.¹⁰

Att minska fattigdomen är en social förändringsprocess. Ska den lyckas krävs god kännedom om samhällets sociala relationer och institutioner, om normer, värderingar och regler. Annars finns en risk att förändringarna får en negativ effekt, till exempel att traditionella trygghetssystem försvinner utan att ersättas av nya.¹¹

Sverige ska, skriver regeringen i årets *budgetproposition* (Prop.2005/2006:1), fortsätta att bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete med tyngdpunkt på de fattigaste länderna. I medelinkomstländer ska utvecklingssamarbetet särskilt uppmärksamma fördelningsfrågor.

Jämställdhet

Jämställdhet är avgörande för att social utveckling ska komma till stånd. Kvinnor och flickor ska därför särskilt uppmärksammas, slår regeringen fast i PGU.

I Köpenhamnsdeklarationen handlar det femte åtagandet om att främja full respekt för mänsklig värdighet och att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män. Det kan ske genom att erkänna och öka kvinnors deltagande i politiskt, medborgerligt, ekonomiskt, socialt och kulturellt liv och i utvecklingen av samhället. I åtagandet understryks att begränsningar kring kvinnors rätt att äga mark, att ärva egendom eller låna pengar ska hävas och att kvinnors lika rätt till arbete ska garanteras.

Också i Sidas arbete mot fattigdomen i partnerländer står jämställdheten i centrum:

"Mainstreaming gender equality is a strategy for poverty reduction for achieving sustainable development for all, by supporting the right of choice, empowerment and provision of resources.

To Sida gender equality involves ensuring that all human beings – women, men, boys and girls – are considered equal and treated equally in terms of dignity and rights. Gender discrimination is one of the main causes of poverty, and a major obstacle to equitable and sustainable global human development.

*The objective of this policy is to ensure that Sida's interventions and actions contribute to gender equality, since it is strongly linked to sustainable development and pro-poor growth in any society."*¹²

Barnens rätt i utvecklingssamarbetet

I regeringens skrivelse "Ett barnrättsperspektiv i internationellt utvecklingssamarbete" från 2001 redogörs för erfarenheter av att tillämpa ett barnrättsperspektiv i utvecklingssamarbetet och hur det arbetet skall drivas vidare.

Skrivelsen lyfter fram fyra strategiska områden för att främja förverkligandet av barns rättigheter: Socialt reformarbete, hälso- och sjukvård, en skola för alla och insatser för särskilt utsatta barn. Skrivelsen presenterar också ett tiopunktsprogram med riktlinjer för hur barnrättsperspektivet ska integreras i allt utvecklingssamarbete. De tio punkterna är:

- Sätt barnen först
- Lyssna på barnen

¹⁰ Perspektiv på fattigdom, Sida 2004, sid 32.

¹¹ Perspektiv på fattigdom, Sida 2004, sid 32.

¹² Sidas policy "Promoting Gender Equality in Development Cooperation", 2005.

- Investera i framtiden
- Lämna ingen utanför
- En skola för alla
- Lika möjligheter för flickor och pojkar
- Hälsa för alla
- Skydda barn i krig
- Bekämpa hiv/aids
- Stoppa exploateringen av barn

På alla områden ska förutsättningar skapas för att ge varje barn dess rättigheter enligt barnkonventionen. Satsningar på barn och ungdomar är avgörande för att kunna nå huvudmålet för den svenska biståndspolitiken, att bekämpa fattigdomen i världen, anser regeringen.¹³

Att stödja uppbyggnaden av samhällsorganisationer och lagstiftning för barnskydd är något av en svensk specialitet. Inom barnrättsområdet har Sida bidragit till lagstiftning och uppbyggnad av tjänster i framför allt Latinamerika via Rädda Barnen och UNICEF, United Nations Childrens Fund.

UNICEF arbetar övergripande för etablering av nationella system för barns rättigheter, nationella råd och barnombudsmän. Detta kan kopplas till system för att stärka statens möjligheter att skydda och värna barns rättigheter.

Reformerna har dock en tendens att stanna i lagstiftningsfasen, enligt en av Sidas experter på barns rättigheter. Den politiska viljan saknas ofta att tillämpa lagstiftning som avser skydd av barn.

Sida bidrar 2005 med 700 miljoner kronor till UNICEF, UD med 400 miljoner kronor – alltså 1,1 miljard totalt. Det gör Sverige till sjätte största givare till FN-organet.

UNICEFs arbete 2006–2009 fokuseras på fem programområden: Barns tidiga utveckling, utbildning och jämställdhet, hiv/aids, barns rätt till skydd och policyutveckling/partnerskap.

Inom Sidas stöd till UNICEF kan följande verksamhetsområden hänföras till det socialpolitiska fältet:

- Barns behov av skydd
- Arbete mot skadligt arbete
- Mot trafficking
- Mot sexuell exploatering
- Barn i väpnade konflikter
- Lagstiftning och stöd till nationella system för barns rättigheter

UNICEF är dock inte den enda organisationen genom vilken Sida arbetar för barns rättigheter. Tvärtom stöder Sida en rad organisationer som verkar inom detta område: Rädda Barnen, Barnombudsmannen, Socialhögskolan i Stockholm, the NGO-group for the Convention of the Rights of the Child, Anti-Slavery International, ECPAT (End Child Prostitution Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purposes), ILO (International Labour Organisation) samt nationella organisationer.

Mycket återstår att göra när det gäller socialt reformarbete för att säkerställa barns rättigheter som de beskrivs i regeringens skrivelse (2001/02:186) om ett barnrättsperspektiv i internationellt utvecklingssamarbete. Regeringen lyfter fram fyra strategiska områden för att främ-

¹³ Ett barnrättsperspektiv i internationellt utvecklingssamarbete, regeringens skrivelse 2001/02: 186

ja respekten för barns rättigheter: Förutom hälso- och sjukvård och en skola för alla betonas socialt reformarbete och insatser för särskilt utsatta barn.

Utsatta grupper

Politiken för global utveckling betonar att grupper med särskilda behov, som utsatta barn, äldre och funktionshindrade måste uppmärksammas i utvecklingssamarbetet. Sverige ska stödja arbetet med att förbättra utvecklingsländernas egen förmåga att ta ansvar för grundläggande och rättvisa system när det gäller social omsorg.

När det gäller barn och vuxna med funktionsnedsättning – de ofta allra fattigaste personerna i utvecklingsländerna – har Sida nyligen givit ut ett positionspapper som redogör för hur utvecklingssamarbetet inom det området ska bedrivas, för att motverka diskriminering och marginalisering.¹⁴

Inom svenskt utvecklingssamarbete finns omfattande erfarenheter av såväl attitydförändrande som praktiska insatser, för integration, utbildning och sysselsättning för funktionshindrade.

På många håll i världen ökar andelen äldre i befolkningen samtidigt som traditionella stödsystem försvagas på grund av strukturella omvandlingar.

Andra utsatta grupper är givetvis barn drabbade av krig och katastrof eller barn som drabbas av sexuella övergrepp, våld och människohandel.

I Afrika söder om Sahara ökar antalet föräldralösa barn. Barn som blivit föräldralösa på grund av hiv/aids pekas ut som ett av världens stora sociala problem i 2005 års millenniummålrapport från FN.¹⁵

Sysslolösa ungdomar är det andra globala sociala problemet som millenniummålrapporten särskilt betonar. Socialt marginaliserade ungdomar, oftast unga män, kan lätt lockas till grupper som utövar våld eller annan kriminalitet. Därför är det oerhört viktigt att skapa arbetstillfällen och sysselsättning för ungdomar. Sida har nyligen publicerat en kartläggning över insatser som riktar sig till ungdomar.¹⁶

En unik studie över homo-, bi, och trans-frågor (hbt) i utvecklingssammanhang har nyligen publicerats; ”Sexual Orientation and Gender Identity Issues in Development”¹⁷, som pekar på att hbt-personer kan utsättas för diskriminering, våld och marginalisering över hela världen på grund av legala, medicinska, kulturella eller religiösa missuppfattningar. Våld förekommer på arbetsplatser, i lokalsamhället, inom hälsovården och i familjen i form av verbala kränkningar, hatbrott, brott i hederens namn, tvångsgiften, tvångsmedicinering, våldtäkt. Studien rekommenderar att hbt-frågor ska inkluderas i Sveriges arbete för mänskliga rättigheter och inkluderas i Sidas jämställdhets- och jämlikhetsarbete.

¹⁴ Barn och vuxna med funktionsnedsättning, Sida Positionspapper, december 2005

¹⁵ The Millennium Development Goals Report, UN 2005

¹⁶ Ungdomskartläggning 2006, Sida, SEKA/EO-enheten.

¹⁷ Sexual Orientation and Gender Identity Issues in Development, Sida 2005.

3. Kartläggningsuppdraget

Sociala frågor får i globaliseringens tidevarv allt oftare internationella dimensioner. Negativa följder av den globaliserade ekonomin påverkar människor både på nationell och lokal nivå: nya produktionsstrukturer utvecklas vilket kan medföra arbetslöshet, ekonomiska faktorer och väpnade konflikter leder till migration, fattigdom och bristande institutionella strukturer i samhällen kan föda kriminalitet, handel med människor ökar liksom prostitution, problem med droger uppstår och social utslagning riskerar att permanentas.

Utvecklingssamarbete med fattigdomsbekämpning som mål involverar ständigt sociala dimensioner.

Definition av det socialpolitiska fältet

I uppdragsbeskrivningen för denna kartläggning definieras området social policy och social protection som: socialpolitik med fokus på områden som; social välfärd, sociala trygghetssystem, social omsorg, socialförsäkringar och socialtjänst. Frågor som tematiskt innefattas inom socialtjänstens verksamhet är: stöd till utsatta barn och ungdomar, äldre i behov av omsorg, funktionshinder, våld och övergrepp, missbruksproblem, ekonomiskt bistånd, flyktingfrågor, integrationsfrågor, familjerätt. Området omfattar även kunskaps- och metodutveckling, kvalitetsarbete, utvärdering, uppföljning och metoder.

Uppdraget omfattar även stöd till förvaltningsuppbyggnad och stöd till högre utbildning inom området.

Inom uppdraget ska främst insatserna som gäller satsning på *formella system* kartläggas, men uppdraget omfattar även insatser, där sådana finns, för att stödja *informella system* inom området.

Eftersom både området funktionshindrade och trafficking redan varit föremål för varsin Sidakartläggning: *Kartläggning av hur funktionshindrades rättigheter integrerats i Sidas verksamhet*, DESO/DESA 2004, respektive *Against Trafficking in Human Beings*, Health Division 2005, har denna kartläggning förhållit sig till dessa grupper på följande sätt: Insatser inom dessa områden har betraktats som hemmahörande i denna kartläggning om de innehåller något inslag av psykosocial rådgivning, kurativa insatser eller andra sociala stödsatser.

Andra kartläggningar i angränsade områden är studien av *Illicit drugs and linkages to HIV/AIDS, sexual and reproductive health and rights, and trafficking in human beings* 2005, *Ungdomskartläggningen* 2006, samt studien av *Sexual Orientation and Gender Identity Issues in Development* 2005.

Uppdragets innehåll

Uppdraget innehåller flera delar.

1. Inventering av Sidas insatser inom det socialpolitiska fältet idag med fokus på frågorna ovan. Sidas olika avdelningar ansvarar för och driver insatser inom det socialpolitiska fältet. En övergripande sammanställning av dessa insatser saknas dock. Kartläggningen innefattar pågående insatser samt insatser som avslutats de senaste två åren, det vill säga från 2003.
2. Kartläggning av den svenska resursbasen för utvecklingssamarbete inom området socialpolitik, social välfärd och socialtjänst. Kortfattad beskrivning av pågående arbete.
3. Kartläggning av eventuella internationella uppdrag, eller uppdrag i PGU:s anda inom det socialpolitiska området, i andra myndigheters regleringsbrev.
4. Kartläggning av de större internationella aktörerna inom området och deras nuvarande inriktning.
5. Sammanställning av begrepp och terminologi som används internationellt – vad betyder de?

Metoder för genomförandet

Kartläggningen av *Sidas insatser* har skett genom:

- Information från Sidas Plussystem
- Information från Sidas Edocsystem.
- Information från Sidas webbsida, databasen över projekt inom SEKA/EO
- Information från Sidadokument
- Intervjuer med handläggare och chefer
- Förfrågningar via e-post till chefer och handläggare på Sidas huvudkontor, till samtliga ambassader, till hiv/aids-teamet i Lusaka, Zambia, hiv/aidstemen i New Delhi och Kambodja.

Arbetet har skett i nära samarbete med rådgivaren inom området.

Kartläggningen av *svenska aktörer* och dess insatser har skett genom att ett antal frågor skickats per e-post till 26 myndigheter och institutioner.

Urvalet som har utformats i samarbete mellan konsult och rådgivare baseras på en strävan efter ökade kunskaper om vilka aktörer som ser möjligheter att utöka sitt utvecklingssamarbete inom området socialpolitik.

Universitets- och forskningsinstitutioner har stått i centrum för intresset med tanke på en eventuell help-deskfunktion inom området. Efterhand har fokus vidgats till att även omfatta myndigheter och organisationer inom det socialpolitiska området med syfte att fördjupa kunskaperna om deras utvecklingssamarbete.

Däremot har traditionella bistånds- och frivilligorganisationer lämnats utanför denna kartläggning. Utrymme och tidsramar har inte medgivit en systematisk kartläggning av deras socialpolitiska insatser.

Långvariga samarbeten mellan Sida och dessa organisationer bidrar dessutom till hög kunskapsnivå om dessa organisationernas arbete och inriktning.

Datainsamling av Sidas insatser

En sökning i Sidas databas Plus med sökorden ”narkotikabekämpning”, ”samhällsservice”, ”sociala konsekvenser av hiv/aids”, ”socialtjänst/socialvård”, ”sysselsättningspolitik” och ”samhällsvetenskaplig forskning”

gav drygt 240 träffar, varav nio avser ramanslag till enskilda organisationer. Vid en närmare genomgång visade det sig att ett fyrtiotal av insatserna kunde härröras till området socialpolitik, ramanslagen oräknade. Genomgången inbegrep kontakt med ansvarig handläggare om projektbeskrivning saknades i Plus-systemet och insatsen bedömdes kunna vara intressant för kartläggningen.

Insatserna inom ramanslagen har inventerats vid en genomgång av i princip samtliga 2 500 projekt i SEKA/EO:s webbaserade databas, www.sida.se/ngodatabase.

Intervjuer

Totalt 11 intervjuer med tjänstemän på Sida har genomförts. Urvalet har skett i samråd med rådgivaren.

Ett syfte har varit att få grepp om aktuella insatser inom det socialpolitiska området, ett annat att få kunskap om diskussioner kring prioriteringar, målgrupper och balans mellan biståndsgivare.

Samtliga intervjuade har tagit del dels av en intervjuutskrift, dels av rapportutkast. En lista över de intervjuade finns i bilaga 1, intervjuguiden i bilaga 2.

Förutom intervjuer har e-postförfrågningar om pågående insatser inom det socialpolitiska området skickats ut till ett stort antal tjänstemän på olika enheter och positioner inom Sida, dels på huvudkontoret men också i fält. Syftet har varit att försöka spåra upp så många insatser som möjligt inom det socialpolitiska området.

Därutöver har konsulten tagit del av ett stort antal rapporter, utvärderingar och andra dokument producerade inom Sida.

Matris

Information om Sidas insatser inom det socialpolitiska området som det definieras i detta uppdrag, har samlats i en matris, se kapitel 4. Matrisen presenterar förutom projektinnehåll, aktuell region, målgrupp, lokal och svensk samarbetspartner, tidsperiod för insatsen, finansiär och bidragssumma.

Matrisen innehåller projekt och program från Sidas regionavdelningar, från avdelningen för demokrati och social utveckling, från avdelningen för infrastruktur och ekonomiskt samarbete, från avdelningen för forskningssamarbete, från avdelningen för personal och organisationsutveckling samt lokalt handlagda insatser.

Däremot är antalet projekt inom avdelningen för samverkan med enskilda organisationer alltför stort för att rymmas i matrisen, de sammanfattas istället i ett separat avsnitt.

Begränsningar

Sidas ekonomi- och administrationssystem Plus har begränsningar som underlag för den här typen av kartläggning. Systemet är helt avhängigt kodning och klassificering enligt Sidas statistikhandbok. Sökorden socialtjänst/socialvård, narkotikabekämpning, sociala konsekvenser av hiv/aids har inte varit tillräckliga för att tillnärmelsevis återfinna alla insatser som borde finnas med i denna kartläggning. Ett okänt antal insatser inom området socialpolitik – sociala trygghetssystem döljer sig med säkerhet under andra koder. Många insatser beslutas om vid ambassader med full delegation, vilket ytterligare bidrar till den oklara bilden.

Försök att spåra dessa insatser har gjorts genom frågor till Sida-tjänstemän på olika positioner via e-post och intervjuer samt genom att be dem

kontrollera kartläggningens resultat i ett sent skede. En e-postförfrågan har dessutom skickats till samtliga ambassader.

Den största delen av de insatser inom det socialpolitiska området som redovisas här, har också återfunnits genom kontakter med Sidas tjänstemän som besitter personliga kunskaper om insatserna i fråga.

En dubbelkontroll mot Plus-systemet har visat sig svår att genomföra, eftersom identifikationssystemen inte stämmer överens. Därmed tvingas vi konstatera att denna kartläggning av Sidas insatser inom området socialpolitik, sociala trygghetssystem och socialtjänst inte kan anses komplett. Vilka och hur många insatser som saknas är ovisst, vi kan dock konstatera att alla insatser inom området inte presenteras här.

Kartläggning av den svenska resursbasen

Ett e-postbrev med fem frågor (bilaga 3) skickades till 26 myndigheter och institutioner som av rådgivaren och konsulten i samråd bedömdes kunna vara intresserade av att ingå, eller redan ingår, i den svenska resursbasen. (Grund för urval, se avsnitt 5) Tre svarade inte, vilket inte behöver betyda att de inte har samarbete med utvecklingsländer.

Svaren från de övriga 23 diskuteras i avsnitt 5 och finns införda i en matris.

Kartläggningen av internationella aktörer

Information om de internationella aktörernas arbete inom det socialpolitiska området har till största delen inhämtats från respektive organisations webbsidor och i litteratur. Urvalet av internationella aktörer har skett i samarbete med rådgivaren. Resultatet redovisas i avsnitt 7.

Beskrivning av internationellt använda begrepp

I uppdraget för denna kartläggning ingår att analysera de begrepp och den terminologi som används internationellt inom området.

Det handlar om begrepp som:

- Social development
- Social policy
- Social welfare
- Social protection
- Social security
- Social assistance

Men att definiera och analysera dessa begrepp inom ramen för denna kartläggning är inte möjligt. För en analys eller definition av till exempel begreppet social utveckling, hur socialpolitik förhåller sig till social utveckling eller hur begreppet social välfärd ska definieras, krävs en vetenskaplig ansats bortom denna kartläggnings möjligheter.

Här nöjer vi oss därför med att konstatera att ovanstående begrepp ofta används i olika internationella sammanhang utan att de exakt har definierats.

4. Sidas insatser inom socialpolitik och social trygghet

I detta avsnitt redovisas de insatser inom det sociala välfärdsområdet, inom socialpolitik, sociala trygghetssystem och socialtjänst, som kartläggningen lyckats spåra med hjälp av Plussystemet, där framgången var begränsad, och med hjälp av e-postfrågor till och intervjuer med Sida-medarbetare, där framgången var betydligt större.

SEKA/EO:s webbdatabas, inte heller den heltäckande, har genom sökts och exempel på socialpolitiska insatser som finansieras via enskilda organisationer redovisas nedan.

Återigen betonas att redovisningen i avsnittet snarast är att betrakta som just en exempelsamling: Så här kan Sidastödet inom det socialpolitiska området se ut.

Den är dock tillräckligt täckande för att användas som underlag för en fortsatt analys av områdets utveckling inom utvecklingssamarbetet på Sida.

Insatser inom Avdelningen för samverkan med enskilda organisationer, SEKA/EO

Enheten SEKA/EO administrerar folkrörelseanslaget inom Sida som omfattar 1.3 miljarder kronor. Detta fördelas på tretton ramorganisationer, som Sida har fleråriga avtal med.

Urvalet av de tretton bygger på historia och tradition där missionsverksamhet, bildandet av Rädda Barnen och Röda Korset samt fackförenings- och nykterhetsrörelsen spelat en stor roll för det svenska biståndets utveckling. 38 procent av bidragen går till kristna organisationer.

Diakonia, Forum Syd, LO-TCO Biståndsnämnd, Svensk Pingstmision och Svenska Missionsrådet ansvarade 2005 för mellan 260 och 400 insatser vardera av de totalt drygt 2 500 insatser som bedrevs med Sida-stöd av ramorganisationerna. Rädda Barnen, Svenska Kyrkan och Afrikagrupperna ansvarade för runt 100 insatser vardera.

Socialpolitik och det civila samhället

Utvecklingssamarbetet som bedrivs inom SEKA/EO:s hägn syftar till att stärka det civila samhället, både i Sverige och i samarbetsländerna.

Det civila samhället har under de senaste decennierna vuxit i betydelse, antingen det rör sig om stora välorganiserade folkrörelser eller informella nätverk och traditionella byggemaskiner. Arenan blir allt viktigare i ett globaliserat samhälle där dialogen mellan olika intressenter utvecklas. I sfären mellan familj, politik, företag och myndigheter växer antalet aktörer.

Sidas stöd till det civila samhället syftar till det övergripande målet att förbättra situationen för de fattiga, att skapa en demokratisk struktur, att se människor som medborgare och deltagare i en dialogprocess.

Det civila samhället fyller i många länder delar av den socialpolitiska roll som i ett svenskt perspektiv tillfaller staten. Hur det ser ut beror på vilken fas ett land befinner sig i, om det till exempel är i transition eller i konflikt.

På många håll fungerar det civila samhället både som ett komplement och i vissa fall som ersättare till staten och tillhandahåller en verksamhet som ligger i linje med socialpolitik och social utveckling. Det kan ske genom verksamhet som förändrar villkoren för de fattiga och stärker individers eller organisationers kapacitet.

Även för en fungerande social välfärd i offentlig regi krävs ett civilt samhälle som övervakar och verkar för att staten tar detta ansvar. Det civila samhället kan påverka socialpolitiken så att den når ut, svarar mot behoven och tillgodoser människors sociala rättigheter.

Processen är ömsesidig: Socialt arbete och en god socialpolitik påverkar även det civila samhällets utveckling och kapacitet.

Förändrat bistånd

Biståndet via de enskilda organisationerna har förändrats de senaste decennierna, utvecklingen har lett bort från konkreta insatser som brunnar, skolor och mötesplatser till det som idag stadgas i regleringsbrevet – att insatserna ska bidra till utveckling och uppbyggnad av det civila samhället så att det kan utgöra en röst för de fattigas utveckling.

Målgruppen de fattiga prioriteras genom att ramorganisationerna och deras verksamhet stärker det civila samhället. Ofta arbetar organisationerna för att stärka utsatta och marginaliserade grupper, för deras rättigheter, organiserar dem och förbättrar de utsattas villkor.

Jämställdhetsfrågor, kvinnor och mäns deltagande, hur det leder till förändring, ska finnas med i diskussionen kring varje insats. Det är nödvändigt för att utvecklingsinsatsen ska uppnå de eftersträlvade resultaten – kvinnors och mäns delaktighet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det civila samhället har ett ansvar att peka på socialpolitiska behov i samhället, att vara en övervakare kring att staten tar sitt ansvar, att delta i dialog och diskussion kring socialpolitisk utveckling.

Erfarenheter bör överföras

Enligt intervjuade företrädare för SEKA/EO finns ett behov av fördjupad kunskap och av att överföra erfarenheter inom det socialpolitiska området från en del av världen till en annan. Ett exempel är familjehemsplaceringar av barn som alternativ till institutioner, ett område där Sverige har mycket erfarenhet och som är högaktuellt, bland annat i Afrika. Sida skulle kunna visa på fungerande modeller för familjehemsvård för myndigheter i samarbetsländer.

Efterfrågan finns. Ett exempel är den delegation med bland annat två ministrar från Vietnam som besökte Sverige i december 2005. Just alternativ till institutionsvård av barn stod i fokus för gruppens intresse.

Ungdomar är en annan målgrupp där Sida skulle kunna utveckla sitt stöd. 70 procent av befolkningen i samarbetsländerna är ungdomar. Unga män utan meningsfull sysselsättning kan riskera social marginalisering och kan därmed komma att utgöra en potentiell säkerhetsrisk. Vad kan det civila samhället göra för att motverka detta?

Både sysslösa ungdomar som säkerhetsrisk och barn som blivit föräldralösa på grund av hiv/aids pekas ut som stora sociala problem i 2005 års millenniummålrapport från FN.

Översikt av insatser inom SEKA/EO

I princip samtliga 2 500 projekt listade i NGO-databasen för 2005 har gått igenom med sökarljuset inställt på insatser inom det socialpolitiska området. Drygt 100 insatser bedömdes som hemmahörande inom området. I vissa fall saknades tillräcklig information för kategorisering, så även här krävs är en reservation: Fler insatser inom det socialpolitiska området döljer sig med all säkerhet i databasen.

En redovisning på projektnivå skulle bli allt för omfattande för denna kartläggning, varför insatserna har sammanfattats i första hand efter ansvarig organisation, i andra hand efter den region där de bedrivs.

Rädda Barnen framstår i genomgången som den globalt dominerande frivilligorganisationen inom det socialpolitiska fältet med sin inriktning på utsatta barn. Rädda Barnen verkar både på global, regional och nationell nivå och når därigenom många samarbetsländer.

Några exempel på Rädda Barnens insatser:

Rädda Barnen får Sidastöd för att stärka barns rättigheter bland annat genom kapacitetsutveckling för professionella. Rädda Barnen arbetar också globalt mot misshandel och skadligt barnarbete samt för att tillvarata barns rättigheter i samband med väpnade konflikter.

På nationell nivå samarbetar Rädda Barnen med nationella och lokala aktörer – myndigheter, enskilda organisationer, forskningscentrum – i en rad länder och regioner i Afrika, Mellanöstern, Asien, Latin-och Centralamerika och Europa. Här verkar Rädda Barnen med partner för ökat barnskydd, inklusive förebyggande av misshandel och kvinnlig könsstympning. Svenska Rädda Barnen stöder exempelvis utredning, sökandet efter familjer och återförenande av separerade barn. Rädda Barnen stöder även genom sina lokala partner psykosocialt arbete som riktar sig till barn utsatta för våld, sexuella övergrepp, misshandel, exploatering och ett liv på gatan.

Fler exempel på Rädda Barnens insatser inom det socialpolitiska fältet:

I *Sydafrika* stöder organisationen förebyggande arbete mot barnmisshandel och aga, det handlar om lagstiftning, opinionsbildning, stöd till lokala initiativ och annat. Rädda Barnen stöder barn på flykt och barn utsatta för trafficking, fortfarande i Sydafrika. Lagstiftning och utbildning kring barnskydd för statsjänstemän är en del i stödet.

Forskning kring och lobbyarbete för en barnlagsreform i Sydafrika är ett annat projekt: Syftet är att utveckla ett allmänt socialt skyddssystem för barn.

Rädda Barnen, tillsammans med en rad aktörer i *Västafrika*, arbetar mot traditionen att barn placeras hos släktingar i urbana områden, en tradition som ofta innebär en ökad exploatering och misshandel av barn. I Västafrika verkar Rädda Barnen för attitydförändringar kring trafficking, mot aga och sexuella övergrepp. Organisationen arbetar också för att återförenera barn som på grund av konflikter, fattigdom och hiv/aids skilts från sina familjer.

I *Östafrika* med bas i Etiopien, stöder Rädda Barnen program för bättre stöd till föräldralösa barn, till bortförda barn och till utbildning av militären för att återintegrera barnsoldater i samhället.

Rädda Barnen bedriver även i *Mellanöstern* arbete mot barnarbete och barnmisshandel inklusive sexuell exploatering. På Västbanken, i Gaza och i Jemen stöder Rädda Barnen lokala partners, bland annat social-

arbetarorganisationer, som arbetar för lagstiftningsreformer, utbildning i alternativa metoder och attitydförändringar. Arbetet innehåller också stärkandet av sociala välfärdstjänster till stöd för familjer.

I *Afghanistan* arbetar Rädda Barnen psykosocialt med krigspåverkade barn och deras familjer. Trafficking av barn står i fokus liksom barnskydd och stöd till föräldrar att agera mot exploatering och misshandel av barn.

Liknande arbete bedrivs i *Bangladesh* bland annat genom mobilisering av frivilligorganisationer,.

I *Pakistan* stöder Rädda Barnen åtgärder för att förbjuda aga och kroppsliga bestraffningar i skolor och på institutioner samt stärker stödstrukturer för att skydda pakistanska barn mot trafficking.

I *Vietnam* arbetar man mot våld och aga mot barn med särskild betoning på att påverka lagstiftare. Rädda Barnen arbetar också för socialt arbete som stöd för familjer och barn i svåra omständigheter, för professionell rådgivning och med opinionsbildande arbete för barnskyddslagar i Vietnam.

I *Nicaragua* stöder Rädda Barnen avvärpningskampanj och lagreformer. Rädda Barnen arbetar mot rekryteringen av barnsoldater och med program för barn som kommit från sina familjer. I Peru arbetar svenska Rädda Barnen med skydd av migrerande barn, mot misshandel samt med frågor kring trafficking och sexuell exploatering av barn.

I *Rumänien* arbetar slutligen Rädda Barnen mot otillräckligt vuxenstöd, okontrollerad migration, trafficking och sexuell exploatering av barn bland annat genom grund- och viderutbildning av socialarbetare, poliser, åklagare, lärare och institutionspersonal.

Afrikagrupperna bedriver två projekt i Mocambique med stöd till funktionshindrade. Det handlar om inkomstbringande kooperativ respektive verkstad för tillverkning av enklare hjälpmedel för funktionshindrade.

Svenska Alliansmissionen förmedlar Sidabidrag till Kubatsirana i Mocambique – ett gemensamt organ för 57 kyrkor för arbete mot hiv/aids – för utveckling av verksamhet för utsatta barn genom familjehemsplaceringar. Kompetensutveckling för personalen.

Organisationen får även bidrag till att stärka barns, särskilt gatubarns status och utveckling av projekt mot barnarbete och skoldrop-out i fem stadsdelar i Kairo.

Individuell Människohjälp via Svenska Missionsrådet arbetar regionalt i Mellanöstern och lokalt på Västbanken – Gaza för integration av barn och vuxna med intellektuella funktionshinder.

Adoptionscentrum stödjer lokala organisationer i Sydafrika att utbilda personal som tar hand om utsatta barn samt att rekrytera och utbilda fosterfamiljer och etablera nätverk för att ta hand om övergivna barn.

I Vietnam ansvarar organisationen för en insats som genomförs av Womens Union i Hai Phong; en insats för opinionsbildning kring barns och kvinnors rättigheter.

Adoptionscentrum ansvarar för flera insatser för kompetensutveckling och nätverksarbete för att lyfta fram alternativ till institutionsvård för barn i Indien. I Tamil Nadu genomför Indian Council for Child Welfare insatser för att öka medvetenheten om barns rättigheter.

I Filippinerna ansvarar Adoptionscentrum för en insats som syftar till fortbildning av socialarbetare, handledare och fosterföräldrar med syfte att höja kvaliteten på omhändertagandet av utsatta barn.

I Ryssland ansvarar organisationen för tre insatser med fokus på föräldralösa barn, varav ett syftar till attitydförändringar hos allmänhet, politiker, beslutsfattare och barnhemspersonal för att bygga upp alternativ till institutionsvård för barn.

I Serbien-Montenegro bidrar Adoptionscentrum till en insats för att stärka ungdomar som lämnar institutionsboende för ett liv i samhället.

Diakonia stöttar insatser för gatubarn i Sydafrika och arbetar mot trafficking av barn från Elfenbenskusten till Burkina Faso. Organisationen stöder tre barnhem i två av Kenyas provinser.

I Egypten stöder Diakonia en mobil klinik – Hope Village – för gatubarn där de får mat och möter socialarbetare och psykologer och kan bli överförda till Hope Villages andra center.

Organisationen stöder program för ungdomar i riskzonen på Västbanken – Gaza syftar till att förbättra ungdomarnas mentala hälsa. Ett annat projekt för krisintervention och traumaläkning i samma område lär ut basala rådgivningskunskaper, sorghantering, stresshantering och psykologisk krigföring.

Diakonia stöder även ett rådgivningscenter för traumatiserade i krigszonen Batticaloa på Sri Lanka. Ytterligare ett projekt utgör organisationsutveckling av Social Welfare Organisation, Ampara District. Ett annat projekt erbjuder skyddat boende och rådgivning till kvinnor och barn som utsatts för våld och trauman, fortfarande på Sri Lanka.

Organisationen har fått stöd till Alternative Social Forum i Kamiri, Bolivia, en konferens för tusen deltagare från det bolivianska civila samhället.

Verdandi (via Olof Palmes internationella centrum) arbetar för en nationell aktionsplan mot missbruk och prostitution i Gambia. I Vitryssland arbetar man med fackligt socialt arbete och organisationsuppbyggnad.

Unga Örnar, Västerås, genom Olof Palmes Internationella Centrum, bedriver tillsammans med lokal organisation ungdomsprojekt i Dar es Salaam, Tanzania. Projektet avser ungdomshem, framförallt för unga, ofrivilligt gravida kvinnor, som kastas ut av sina familjer, utbildning för en större krets ungdomar.

Sida stöder ett projekt genom i Rwanda som genomförs av **FHI, De hungrandes vänner**, för social och ekonomisk integration av 800 barn som lever i runt 200 barnledda hushåll. Bakgrunden är folkmordet i Rwanda 1994, men i allt högre utsträckning hiv/aids.

I Indien genomför **Erikshjälpen** ett utbildningsprogram för organisationer och individer som möter barn i kris. Projektet innebär stöd till ett resurscenter.

I Kina har **Hoppets stjärna** med lokal partner utbildat personal i två provinser i rehabilitering av handikappade barn, bland annat medicinsk personal från sociala välfärdscenter och barnhem.

I Rumänien stöder Hoppets stjärna ett projekt för att handikappade och institutionaliserade barn ska kunna bo och utvecklas i sina egna familjer.

Caritas Sverige stöder Mission Armenien med tio års erfarenhet av sociala och hälso-tjänster för ensamma äldre i Armenien. En del i projektet är social community centres för äldre.

Svenska kyrkan stöder ett sektorsintegrerat socialt- hälso- och utbildningsprojekt inom den koptisk-ortodoxa kyrkan som riktar sig till fattiga i 74 egyptiska byar.

I Ramallah på Västbanken stöder Svenska kyrkan anställningen av kurator och socialarbetare för eleverna vid den Lutherska kyrkan.

Svenska kyrkan stöder med Sidabidrag ECPAT:s arbete i Thailand.

Svenska Pingstmissionen stöder en psykosocial rådgivare i Republiken Kongo som i sin tur stöder lokala samarbetspartners arbete med kvinnor som drabbats av traumatiserande övergrepp, misshandel och kränkningar.

Organisationen stöder med Sidas hjälp ett projekt för gatubarn i Kandy, Sri Lanka och deras mödrar. I Colombo bedriver en lokal organisation – Lifeline – rådgivande och kapacitetshöjande utbildningar till organisationer som arbetar med barn. Projektet innehåller också en kurativ del med terapi till barn utsatta för sexuellt utnyttjande och deras familjer.

En annan del av Pingstmissionens arbete på Sri Lanka som bedrivs med Sida stöd är Fridsro – inriktat på rehabilitering av funktionshindrade. Projektets huvudinnehåll är kunskapsutveckling och medvetandegörande genom träning och utbildning av personal och frivilligarbetare.

Svensk Pingstmission får Sidabidrag för att genom lokal partner i Thailand ge yrkesutbildning och psykosocialt stöd till prostituerade kvinnor och män för att hjälpa dem från prostitutionen. I ett annat thailändskt projekt ges socialt och ekonomiskt stöd till barn i familjer med aidssjuka så att barnen kan gå i skolan.

Svenska Pingstmissionen stöder en lokal partner i Salta, Argentina som arbetar med barn i riskzonen för att hamna på gatan. En samordnartjänst på socialcentret i Salta som ska medverka till kompetenshöjning för ledare och personal som arbetar med stöd till utsatta barn. Ytterligare en rådgivare ska verka på liknande sätt inom en annan lokal samarbetsorganisation i Salta.

Svensk Pingstmission stöder vidare en lokal pingstförsamling med en rådgivare i socialt arbete och genom uppbyggnaden av ett socialt centrum i ett slumområde i Lima.

I Cochabamba i Bolivia stöder Svensk pingstmission rehabilitering av gatubarn och även här finansieras en socialarbetartjänst. Socialarbetaren arbetar med utbildning av personal och föräldragrupper.

I Moldavien verkar Svenska Pingstmissionen genom lokal samarbetspartner. En koordinator för arbete med gatubarn arbetar med ledar- och personalutbildning och med att utveckla kunskaper om nätverksarbete. En annan instruktör utbildar ledare på alla nivåer för att öka medvetenheten om barns utveckling, rättigheter och behov.

Sida stöder Svenska Pingstmissionens lokala samarbetspartner i Ryssland som driver ett hundratal rehabiliteringscentra för alkoholister och narkomaner. Organisationens stöder även förebyggande missbruksarbete i Ukraina. Till sist har Svenska Pingstmissionen fått Sidabidrag för att rehabilitera utslagna kvinnor och kvinnor i kris i Kazakstan.

Fackförbundet **SEKO**, via Olof Palmes Internationella Centrum, har med hjälp av Sidabidrag genomfört åtta fackliga utbildningar i Korea, där bland annat välfärdspolitik varit en del.

SHIA – Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsförening – stöder ett projekt med nätverk av relevanta myndigheter och organisationer som arbetar med barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Syftet är att förbereda en avinstitutionalisering i Moldavien. I projektet planeras även delprojekt för nya former av social service som alternativ till institutioner.

I Ryssland stöder SHIA med hjälp av Sida ett projekt för att utveckla metoder – familjehemsutbildning, fadderverksamhet, utbildning för nyblivna föräldrar – som bidrar till att minska antalet barn och ungdomar på institutioner i Jaroslavl och näraliggande regioner.

Organisationen fungerar även som rådgivare för ett projekt kring sociala och medicinska insatser för barn med fysiska och intellektuella funktionshinder i Minsk i Vitryssland.

I Rumänien stöder SHIA via FUB, Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna, ett projekt för avinstitutionalisering, utveckling av kommunal service och integrering av utvecklingsstörda personer.

På barnhemmet Krylovo i Kaliningrad, Ryssland fortsätter vidareutbildning av personalen, efter ett treårigt avslutat projekt.

Forum Syd kanaliserar mängder av bidrag till ett stort antal organisationer, där Adoptionscentrum redan listats här. Andra exempel:

Ett bidrag går till Föreningen för forskning och utveckling i Chinland, för utveckling av metoder och organisation för omhändertagande och utbildning av föräldralösa barn och ungdomar i Chinstate, Myanmar.

Familjeförening för internationell adoption stöder ett projekt i samarbete med China Social Worker Association: en utbildning för personal och fosterfamiljer för handikappade barn.

Forward Aid ska tillsammans med Fundapueblo i Bolivia genomföra ett utbyte där sex kvinnor och lika många män träffas i respektive land för att diskutera förebyggande insatser och institutionsvård av barn.

För barnens bästa, FBB, får fortsatt bidrag till drift av utbildningscenter, inklusive rehabilitering, för handikappade, fattiga och föräldralösa barn i Vietnam.

I Liberia undersöks möjligheterna för ett äldrecenter av Liberia Dujar Organisation.

Forum Syd kanaliserar stöd till yrkesutbildning av socialt utsatta flickor i Addis Abeba, Youth and Orphan Education Foundation i Kenya får fortsatt stöd till föräldralösa barn och Evangelican Lutheran Church of Tanzania får stöd till ett uppsamlingshem för gatubarn i Bukoba.

Drogförebyggande arbete, till sist, bedrivs i Ryssland av European Cities Against Drugs – ECAD och IOGT-NTO Blekinge.

Avdelningen för naturresurser och miljö, NATUR

Naturen spelar en absolut central roll som trygghetssystem för fattiga människor i fattiga länder. När offentliga trygghetssystem, alternativa inkomstkällor och buffertkapital saknas vid oförutsedda händelser, får fattiga människor förlita sig på naturens produkter och tjänster för att klara utsatta situationer.

En stor del av insatserna hos NATUR syftar till att stödja en hållbar användning av naturen och ekosystemen. Fungerande ekosystem och tillgång till dessa, är det enda trygghetssystem som står tillbuds för en stor majoritet fattiga.

Ekosystemen tillhandahåller den buffert och de möjligheter till alternativa inkomstkällor som formella trygghetssystem kan erbjuda på andra håll. Skulle skördar slå fel kan till exempel fisktillgången vara avgörande för att fattiga människor i ett visst område ska klara sin försörjning, i brist på formella trygghetssystem.

Mediciner som hämtas från traditionella källor, det vill säga växter, och bränsle, är viktiga trygghetssystem som hotas när ekosystem rubbas.

Rent vatten är en försäkring för god hälsa. Försämrad miljö, särskilt när det gäller vatten och sanitet, ger sämre hälsa.

Tillgångarna till naturresurser, till mark- och skogsområden, är i många fall ojämnt fördelade då fattiga ofta inte har lagstadgad rätt till den mark de brukar. Lagstiftning som stärker rättigheter till naturtillgångar skulle kunna jämföras med svensk fördelningspolitik.

Samtliga NATUR:s enheter stöder insatser som syftar till att förbättra naturens trygghetssystem för de fattiga.

Vattenenheten stöder exempelvis vattenprojekt som syftar till att säkra tillgången på rent vatten för de fattiga och därmed stärka möjligheten till god hälsa. Enheten stöder även flertalet insatser som syftar till att förbättra saniteten.

Enheten för landsbygdsutveckling stöder flera insatser som syftar till ökad produktivitet inom jordbruket, till säkrare nyttjanderätt av skog och mark. Detta är centralt för den fattiges inkomstrygghet.

NATUR:s Marina Initiativ har flera insatser som syftar till att skydda fisktillgångarna, och säkra nyttjanderätten till dessa, för fattiga människor.

Enheten för miljöpolicy stöder insatser som syftar till att stärka fattiga samhällens buffertförmåga, det vill säga deras förmåga att utstå påfresteringar som till exempel naturkatastrofer. Buffertförmågan är fattiga människors trygghetssystem när formella trygghetssystem saknas. Flodvågskatastrofen 2004 visade tydligt hur sårbara fattiga samhällen kan vara vid naturkatastrofer. Katastrofen visade särskilt vilken roll naturen och ekosystemen, exempelvis mangroveträsk och korallrev, spelar som trygghetssystem för fattiga samhällen.

I stort sett alla projekt på NATUR syftar till att skydda naturresurserna och stärka de fattigas tillgång till dessa resurser, vilket innebär att förbättra deras trygghet. NATUR samarbetar med organisationer som **Världsnaturfonden WWF** och med en rad utbildnings- och forskningsinstitutioner. Här är några fler exempel på NATUR:s resursbas och ett litet urval av exempel på insatser från avdelningen:

Stockholm Environment Institute är till exempel svensk samarbetspartner för en insats som syftar till policyutveckling, dialog och nätverkande kring sårbarhet och buffertförmåga hos fattiga. Samarbetspartner är lokala institut i Syd. Ett annat projekt med samma svenska samarbetspartner handlar om att öka kapacitet kring buffertförmåga och sårbarhet i återuppbyggnaden efter flodvågskatastrofen i berörda länder. Stödet förmedlas till lokala och regionala miljökontor och till nationella rödakorsorganisationer.

WWF-Sverige är svensk samarbetspartner för en insats som ska medverka till stärkandet av skyddet för naturresurser som hjälp i fattigdomsbekämpningen. Stödet förmedlas till lokala samhällen, till lokala/regionala/nationella administrationer och givarorganisationer över världen.

SwedBio vid Sveriges Lantbruksuniversitet är svensk samarbetspartner för en insats med syfte att stärka försörjningskapaciteten inom jordbruket för lokala samhällen. Samarbetet sker med enskilda organisationer i Afrika, Asien och Latinamerika. Ett annat projekt med samma svenska samarbetspartner handlar om att stärka lokalbefolkningars rätt till skogsresurser, särskilt i Thailand, Bangladesh och Uganda. Stödet förmedlas till internationella enskilda organisationer.

Enheten för Miljöekonomi vid Göteborgs Universitet, Systemekologen vid Stockholms Universitet ingår också i resursbasen.

De hittills nämnda exemplen på insatser med stöd från SEKA/EO och NATUR redovisas alltså inte i matrisen i slutet av detta kapitel. Det gör däremot insatserna som nämns nedan.

Socialpolitiska insatser som handläggs av regionavdelningarna, avdelningen för demokrati och samhällsstyrning, avdelningen för forskningssamarbete samt av ambassader

Kartläggningen visar att Sidas insatser inom området socialpolitik, utanför ramanslagen till enskilda organisationer, spänner över ett vitt fält – från ett årligt bidrag till UNRISD, FN:s forskningsinstitut för social utveckling, via stöd till utveckling av socialtjänsten i Sankt Petersburg, till UNICEF-program för barn som blivit föräldralösa på grund av aidsepidemin i södra Afrika.

Insatserna inom området socialpolitik och välfärd, sociala trygghetssystem, socialförsäkringar, socialtjänst, stöd till särskilt utsatta grupper och arbetsmarknadsfrågor, redovisas mer i detalj i matrisen i slutet av detta kapitel.

På grund av att insatserna dokumenterats på olika sätt (i Plus-systemet, på listor över insatser i enskilda länder, i regionrapporter, på Sidas beslutsformulär) skiljer sig även redovisningssystemet för utbetalade belopp under perioden 2003–2005 åt. I vissa underlag redovisas utbetalda belopp för en projekttid som kan omfatta flera år, i andra underlag redovisas budgeterade belopp för 2005.

Avdelningen för demokrati och social utveckling, DESO

DESO handlägger ett antal insatser inom kartläggningens fält. Ett område handlar om barns rättigheter, där stöd till UNICEF:s arbete är en viktig del. Stödet handläggs dels via DESO/DESA men också lokalt av ambassader i samarbetsländerna.

UNICEF är exempelvis samarbetspartner i ett projekt i Moskva med syfte att förbättra möjligheten för ryska myndigheter på federal och lokal nivå att utveckla skyddet för utsatta barn och en insats för implementering av system för barn- och familjeskydd i Moldavien. Två UNICEF-projekt värnar föräldralösa barns rättigheter i samband med hiv/aids i Afrika söder om Sahara. DESO/DESA handlägger även ett program med fokus på barnskydd i rättssystemet i MENA-regionen.

2003 anordnades en stor konferens om alternativ till barnhem, *Children in Residential Care* på Socialhögskolan i Stockholm med stor uppslutning – 650 deltagare från samtliga världsdelar.

Socialhögskolan ansökte därefter och erhöll ekonomiskt stöd av Enheten för demokratisk samhällsstyrning, DESO/DESA, för att kartlägga behovet av en regional konferens i Centralamerika om barns rättigheter och behov av skydd – barn och våld, 2004. Se även matrisen.

Hälsoenheten, DESO/HÄLSO, ansvarar för satsningen på Hälso- och sjukvårdens Östeuropakommitté som innehåller många sociala projekt, särskilt i Ryssland. Här finns utbildningsprojekt för personal som arbetar med handikappade i Leningrad, familjeterapiprojekt i Sankt Petersburg, Pskov och Kaliningrad med stöd från Estland, utbildning av stödteam till hjälp för misshandlade barn i Pskov, föräldrastöd till barn i riskzon för att undvika institutionsplacering i Murmansk och föräldrastöd till ungdomar med sociala problem utanför Sankt Petersburg.

DESO/HÄLSO handlägger ett bilateralt utvecklingssamarbete för att stödja hälsosektorn i Mali som inkluderar ett socialt program.

Organisationsstöd ges till International Council on Social Welfare, ICSW, en NGO som representerar ett brett spektrum av nationella och internationella medlemsorganisationer och arbetar för social välfärd och social rättvisa med betoning på social utveckling och social säkerhet.

DESO/HÄLSO handlägger ett partnerskap med WIEGO, ett globalt nätverk för forskning, deltagande, metod- och policyutveckling inom

den informella ekonomin och arbetsmarknaden med särskilt fokus på kvinnors situation. En av WIEGO:s programpunkter är socialt skydd. Se även avsnittet om Avdelningen för infrastruktur och ekonomiskt samarbete, INEC.

Sida bidrog med finansiering till Världsbankens konferens *New Frontiers of Social Policy: Development in a Globalizing World*, i Arusha, Tanzania, 12–15 december 2005.

”The conference aimed at exploring how policy makers globally and especially in Africa can address current gaps in the achievement of the commitments made at the 1995 World Summit on Social Development in Copenhagen and in meeting the Millennium. Leading development and social policy thinkers called for social concerns to be integrated in global negotiations on aid and trade, and to make sure that social empowerment and inclusion become a center piece of the development agenda.

Participants emphasized in *The Arusha Statement* that social policy must no longer be an afterthought – to recognize that development policy is always simultaneously economic and social policy”, skriver Världsbanken (Pressrelease 2006/207/ESSD).

Projektet *Words of Widows* avslutades 2005, en rapport som speglar änkors juridiska och sociokulturella situation i framför allt Kosovo, Bosnien, Rwanda och Afghanistan. Rapporten kommer att användas som underlag för en *Sida Studies*, klar 2006, om änkors villkor globalt.

Slutligen återfinns här finansieringen av föreliggande kartläggning av Sidas insatser på området socialpolitik, socialtjänst, socialt skydd och sociala trygghetssystem, av den svenska resursbasen samt de större internationella aktörerna inom området.

Avdelningen för Europa, EUROPA

Kartläggningen visar med stor tydlighet att insatser inom området socialpolitik är starkt koncentrerade till Europa och i viss mån Centralasien. En stor majoritet av de insatser som kartläggningen lyckats finna avser Europa eller Centralasien.

- *I Ryssland, liksom i andra delar av tidigare Sovjetunionen finansierar Sida ett större antal insatser för utvecklingssamarbete inom det socialpolitiska området.*
- *I Baltikum har ett omfattande socialpolitiskt utvecklingssamarbete fasats ut, 2003 avslutades till exempel ett stöd via Världsbanken för experthjälp till utveckling av ett pensionssystem i Lettland.*

Socialpolitik och social trygghet har sedan lång tid varit en stor del av Europaenhetens arbete. Här är några exempel på vad som pågår, fler finns i matrisen.

I *Baltikum* koncentrerades utvecklingssamarbetet redan från början kring socialpolitiska frågor som socialförsäkringssystem, uppbyggnad av socialtjänst och alternativ till de traditionella institutionerna för barn.

Ryssland är Sveriges femte största biståndsland och här har mängder av sociala projekt bedrivits sedan utvecklingssamarbetet inleddes. Här pågår till exempel sedan 1997 ett omfattande samarbete kring uppbyggnad och utveckling av socialtjänst i Sankt Petersburg.

I Pskovregionen utvecklas socialtjänstsektorn och moderna metoder i socialt arbete introduceras, ett samarbete som startade 1998. I Murmansk utbildas sedan 1999 administratörer och socialarbetare i familjeplanering, drogmissbruk och stöd till funktionshindrade barn.

Drogförebyggande projekt, utbildning av socialarbetare, uppbyggnad av familjehemsvård, utveckling av socialtjänstsektorn i olika regioner av

landet, är vanliga insatser i Ryssland. Påfallande många av samarbetsprojekten vänder sig till professionella yrkesutövare – socialarbetare, administratörer, poliser, domare, ungdomsledare.

Utveckling av socialtjänst i Sankt Petersburg

Sexhundra personer inom den sociala sektorn i Sankt Petersburg – socialarbetare, chefer och administratörer – har sedan projektet startade 1997 deltagit i olika kursverksamheter.

Fem försöksverksamheter, modellcenter för socialtjänst, har etablerats och utvecklats. De anställda har fått stöd i att utveckla sina arbetsmetoder.

För närvarande är en huvudinriktning att utveckla familjehemsvården.

Projektet pågår under en tioårsperiod till och med 2006 i partnerskap mellan Institutionen för socialt arbete – Socialhögskolan vid Stockholms universitet och Kommittén för arbete och social trygghet i Sankt Petersburg. Sidastöd: 54 021 000 SEK

På *västra Balkan* har insatserna inom det socialpolitiska området varit relativt begränsade och flera projekt avslutas för närvarande. Stöd har bland annat gått till socialarbetarutbildning i Bosnien-Hercegovina och Kroatien samt till familjehemsvård av barn i Serbien-Montenegro och Kroatien.

Att projekt inom det socialpolitiska området avslutas hänger samman med EU-harmoniseringen där andra ämnesområden som jordbruk, miljö och ekonomisk sektor, betonas.

I Kroatien och i Serbien-Montenegro kommer pågående program inom det socialpolitiska området att slutföras. Möjligen kommer förutsättningarna för stöd alternativ till institutionsvård för barn i Albanien att undersökas framöver.

Pågående stöd handlar bland annat om utveckling av socialtjänst och socialförsäkringar i Kroatien och om att stärka ledarskapet inom social sektor i Bosnien-Hercegovina. Därutöver pågår stöd till reformer inom kriminalvården, särskilt inom kriminalvård för unga. Ett UNICEF-program för reformering av ungdomsvården pågår med bland annat, utbildning av personal däribland socialarbetare samt psykosocialt stöd och insatser för att underlätta utslussning efter institutionsplacering.

I Vitryssland, Ukraina och Centralasien pågår ett mer omfattande utvecklingssamarbete inom social sektor.

I *Vitryssland*, med flera pågående insatser inom området socialpolitik, stöds för närvarande två större projekt som syftar till vård av barn utanför institutioner, men även projekt mot trafficking och drogmissbruk.

I *Ukraina* bedrivs flera projekt med tydliga genusperspektiv med syfte att verka för ett gott samarbete mellan kvinnor och män. Inom projektet Oleg fokuseras på förändring av stereotypa könsroller och utveckling av mäns roll som fäder, deras hälsa och ett gott privat och professionellt samarbete med kvinnor.

Här stöder Sida också ett projekt för att förebygga hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar mellan män som har sex med män. Dessutom bedrivs även i Ukraina arbete för kunskaps- och förvaltningsuppbyggnad av socialtjänsten

I *Moldavien*, *Armenien*, *Tajikistan* och *Kirgizistan* finansierar Sida projekt för att utveckla nya former för socialt arbete som alternativ till institutionsvård för utsatta barn och ungdomar. Kriminalvårdsreformer stöds i Kirgizistan och *Kazakstan*.

Insatser för människor utsatta för trafficking stöds i Ryssland, Moldavien, Vitryssland, Ukraina och Kirgizistan.

I *Georgien* finansieras bland annat ett kvinnoprojekt (Kvinna till Kvinna) som bland annat arbetar för kvinnors psykosociala hälsa.

I *Turkiet* är arbetet mer koncentrerat kring mänskliga rättigheter och särskilt kvinnor utsatta för hedersrelaterat våld. Även här stöder Sida arbete mot trafficking och till stöd för dem som utsatts. I Turkiet bedrivs också ett samarbetsprojekt mellan Ordu kommun och Botkyrka kommun där ett fokusområde är äldreomsorg.

Målgrupper för insatser i Europa

Barn

Utsatta barn som placerats på institution står ofta i fokus för det svenska samarbetet i öst- och sydöstra Europa. Det uttalade syftet är att stödja framväxten av familjevård, i bästa fall naturligtvis återvändande till den egna familjen, eller lokalt omhändertagande på mindre enheter. Barn på institution är ett stort problem i hela regionen, vilket också uppmärksammas i respektive samarbetsstrategi. Introduktion av alternativa metoder till institutionsvård är ett område där många olika insatser genomförts under lång tid och där svenska erfarenheter och kunskaper är omfattande.

Funktionshindrade

Funktionshindrade är en annan viktig målgrupp. Sidas insatser inom området kartlades 2004. För Europaenhetens del handlar insatserna i många fall om att möjliggöra för funktionshindrade att delta i arbetslivet. Projekt i den riktningen är ofta kopplade till Arbetsmarknadsstyrelsen och genomförs av regionala arbetsmarknadsnämnder. Arbetet är generellt inriktat mot att utveckla arbetsmarknaden och arbetsförmedlingar.

Drogmissbrukare och lagöverträdare

Drogmissbrukare och lagöverträdare är andra målgrupper där en mängd genomförare, till exempel KRIS – Kriminellas revansch i samhället, Kriminalvården, Socialhögskolorna i Stockholm och Umeå arbetar.

Kvinnor

Kvinnor är en viktig målgrupp för många insatser ofta i samband med trafficking men även exempelvis i form av kapacitetsstärkande insatser för att stärka turkiska kvinnors kamp mot våldshandlingar som riktar sig mot dem och deras barn.

Män

Ett genusinriktat projekt riktar sig specifikt till män, Oleg (nr 44 i matrisen), och har till syfte att förändra stereotypa könsroller, stärka män i deras fadersroll och stödja män i kris.

Ungdomar

Många av EUROPA:s insatser riktar sig till målgruppen ungdomar; alternativ till institutionsplacering och socialt arbete med unga lagöverträdare är exempel på det. Andra insatser är mer direkt inriktade på att förebygga droganvändning, våld och kriminalitet. Idrott är ett sätt att nå ungdomar och Norrbottens Basket är en svensk samarbetspartner i ett drogförebyggande projekt i Sankt Petersburg. I västra Balkan pågår flera insatser med syfte att motverka social, ekonomisk och politisk marginalisering av ungdomar.

Äldre

Äldre förekommer däremot inte särskilt ofta som målgrupp för EU-ROPAavdelningens insatser. Men i Moldavien och Turkiet pågår projekt riktade mot äldre (nr 28 och nr 76 i matrisen).

Viktiga samarbetspartner

Några viktiga partner:

- Institutionen för socialt arbete i Stockholm har genomfört ett stort antal projekt inom det socialpolitiska området i Baltikum – utbildning av chefer och personal, socialtjänstcenter, barnhem, skyddat boende för kvinnor och barn. Projekten är avslutade och utvärderade. Utvecklingen av socialtjänsten i Sankt Petersburg genomförs i flera pågående projekt, andra handlar om att i olika avseenden modernisera det sociala arbetet i Moskva, Armenien, Vitryssland och Kirgizistan. Socialhögskolan i Stockholm genomför just nu sju projekt i Europa.
- Zenit International, med anknytning till Mitthögskolan i Östersund, genomför projekt för utveckling av socialtjänstsektorn i Ryssland, introducerar nya arbetsmetoder i Moldavien och stöder förvaltningsuppbyggnad i Ukraina. Zenit International genomför sex projekt för närvarande.
- Konsulter med ramavtal genomför projekt ibland annat Ukraina, Vitryssland och Ryssland.
- Riksförbundet för ett narkotikafritt samhälle – RNS, Adoptionscentrum, AMS, Noaks Ark, International Organisation for Migration – IOM, är exempel på andra samarbetspartner i området.

Kulturell och geografisk närhet

Orsakerna till det omfattande socialpolitiska utvecklingssamarbetet i Europa hänger på ett självklart sätt samman med kulturell och geografisk närhet. Svenska socialpolitiska erfarenheter är i högre grad möjliga att anpassa och låter sig, i samarbete med lokala aktörer, överföras till östeuropeiska förhållanden, vare sig det handlar om sjukförsäkringsreformer, högre utbildning inom området, lagstiftning eller attitydförändrande arbete kring omhändertagandet av funktionshindrade barn. Den kulturella och geografiska närheten underlättar också att representanter för svensk resursbas och svensk expertis arbetar direkt med dessa frågor i Östeuropa och Centralasien.

Genusperspektiv

Alla Sidas insatser, program och projekt ska analyseras ur ett genusperspektiv, innan de påbörjas. Ett krav på varje utvecklingsinsats som får stöd är att den ska innehålla klara och nåbara mål för att öka jämställdheten. Därför för Sida en ständig dialog med olika samarbetspartner för att lyfta fram jämställdhetsfrågorna.

Enligt en intervjuad företrädare för enheten börjar den tidigare synen på barn som en enhet förändras, så att flickors respektive pojkars behov identifieras och definieras. Europaenheten ställer tydligare krav på genusperspektiv och försöker driva Sidas utveckling på området. Stödet till nätverket Angel Coalitions arbete mot trafficking och rehabilitering av utsatta kvinnor och barn i Ryssland, är ett exempel.

Projektet Oleg är ett annat där Sida försöker uppmuntra en aktiv papparoll och betona båda föräldrarnas betydelse. Projektet innehåller även stöd till män i kris.

Utvärderingar

Två utvärderingar har genomförts av insatser inom den sociala sektorn i Europa: *Social Policy and Community Social Service Development Project in Lithuania*, Sida Evaluation 04/12, och *Social and Health Sector Projects in Russia*, Sida Evaluation 04/17.

De omfattande insatserna i Litauen, som bland annat innehöll uppbyggnaden av 14 kommunala socialtjänstcenter under åren 1997–2002 var inriktat på det sociala arbetets organisation. Ett mål var att bygga upp en ny typ av socialt arbete som inkluderar familjer och nätverk för att stödja förmågan till självhjälp och därmed erbjuda alternativ till långvarig institutionsvård.

Utvärderingen konstaterar att programmet har bidragit såväl till ökande samhällsservice i landet, som till växande förståelse för behovet att prioritera utvecklingen av lokalt baserade sociala tjänster.

Jämfört med 1998 har allmänheten, politiker och föräldrar till funktionshindrade barn numera en mycket större förståelse för hur man kan arbeta med dessa barn i dagcenter istället för att institutionsplacera dem, skriver utvärderarna. Attityder till funktionshindrade förändras när de befinner sig ute i samhället.

Likaså har attityderna förändrats så att långvariga institutionsplaceringar inte längre ses som en lösning för barn från problematiska hemmiljöer. En insikt som uppmuntrar socialarbetare att förbättra kunskaperna för att återuppbygga familjenätverk. "Stockholm University has done a remarkable job in training the heads and staff at the centres to deliver more effective and dignified forms of treatment", skriver utvärderarna.

Men allt har naturligtvis inte gått smärtfritt. Ett stort problem har varit bristande finansiering från de 14 kommunerna. Anställda – särskilt i början av programmet – saknade nödvändiga kvalifikationer för att arbeta med speciella klientgrupper och brister i den systematiska bedömningen av enskilda fall har varit en utmaning vid många av socialtjänstcentren.

I utvärderingen av 24 projekt inom hälso- sociala sektorn i nordvästra Ryssland konstateras att projekten inom den sociala sektorn fokuserat på att lägga några hörnstenar för att förändra systemet, men bara i begränsad utsträckning har skapat nya strukturer och system.

Även om utvärderingen tyder på att de svenska konsulternas arbete har varit av god standard saknas i vissa fall, till exempel i större komplexa projekt inom social sektor, kunskaper inom ledarskap för projekt- och förändringsarbete.

Störst förutsättningar för hållbarhet har de projekt som fungerar inom existerande ramverk, involverar beslutsfattare, inkluderar samarbete med universitet och fokuserar på *training of the trainers*, ett mycket effektivt sätt att öka kapaciteten, enligt utvärderingen. Praktisk träning som snabbt absorberas inom institutionerna, ökar också förutsättningarna för hållbarhet.

Studieresor skulle kunna användas mer medvetet för att ytterligare öka deras påverkan, anser utvärderarna. Länkarna behöver också stärkas mellan arbete på gräsrotsnivå och reformer på lagstiftnings- och institutionell nivå.

Avdelningen för Latinamerika, RELA

Även i Latinamerika finns ett uttalat intresse för nordiska socialpolitiska erfarenheter.

Utmärkande för regionen är att fattigdomen består eller till och med i vissa fall ökar, trots en positiv ekonomisk utveckling i många länder.

Gapet mellan rika och fattiga vidgas, och ett flertal av regionens fattiga människor bor i medelinkomstländer som Brasilien, Argentina, Colombia och Chile.

Ett annat utmärkande drag är att flera länder som Brasilien, Uruguay och Chile, idag leds av vänster- eller socialdemokratiskt inriktade regeringar. Latinamerikaner som levt i exil i bland annat Sverige och därför har kunskap om den svenska välfärdsmodellen, har återvänt till sina hemländer på olika poster.

Det är en av orsakerna till att det för tillfället finns en efterfrågan på kunskapsstöd inom det socialpolitiska området i Latinamerika. Ett uttryck för det är ett samarbetsprojekt med FN-organet ECLAC (Economic Commission of Latin America and the Caribbean) som vuxit fram sedan de beprövade recepten för fattigdomsbekämpning genom ekonomisk tillväxt visat sig otillräckliga i regionen.

Ett inslag i diskussionen handlar om riktade bidrag i förhållande till mer generella välfärdssystem. Världsbanken är främst inriktad på sociala trygghetssystem med riktade insatser till speciella målgrupper, medan de nordiska välfärdssystemen i de flesta fall utmärks av sin generella karaktär, något som motverkar inlåsnings- och marginaleffekter och bidrar till hela systemets legitimitet.

En studie av den nordiska välfärdsmodellens framväxt och möjligheterna att eventuellt överföra delar av den till ett latinamerikanskt sammanhang, kommer att presenteras vid en regional ECLAC-konferens och utgöra underlag för fortsatta diskussioner i sökandet efter alternativa modeller för Latinamerikanska socialpolitiska system.

ECLAC-projekt:

Inclusion of the Nordic Model in the Debate Concerning reform of Social Protection Schemes in Latin America and the Caribbean

Projektet har inletts med en studie av den nordiska välfärdsmodellens framväxt och möjligheterna att eventuellt överföra delar av den till ett latinamerikanskt sammanhang. Studien har utförts av Eero Carroll på SOFI, Institutet för social forskning, och Joakim Palme på Institutet för framtidsstudier. Den beskriver framväxten av den nordiska välfärdsmodellen, tar ett helhetsgrepp på trygghetssystem och transfereringar och pekar på vad som kan vara intressant för Latinamerika.

Rapporten har presenterats för ECLAC och ledande policy-makers i början av 2006 för att initiera diskussioner som så småningom kan leda till politiska reformer på nationell nivå.

Projektet innehåller förutom framställandet av rapporten finansiering av en forskningssistent till ECLAC under ett år och svenskt deltagande i hög-panel-diskussioner under ECLAC:s sessioner 2005-2006.

Inom projektet ska fem landsstudier utarbetas med analyser av tillämpbarheten av den nordiska modellen i Latinamerika.

Insatsen sträcker sig totalt över 25 månader från juni 2005 och Sida bidrar med 2.5 miljoner SEK.

Ett annat pågående projekt är studier kring en skattereform i Centralamerika där syftet är att presentera en paketslösning: Om människor och företag ska motiveras till att betala skatt måste det vara tydligt vad skatten ska användas till. Projektet syftar till att identifiera ett paket av åtgärder, som berör såväl budgetens intäktssida som utgiftssida, för att skapa en starkare och effektivare offentlig sektor.

Även diskussioner om pensionssystem pågår i Latinamerika. Under 2006 anordnas en internationell Sidautbildning i frågan. Erfarenheter av den svenska pensionsreformen är av intresse för pågående reformförsök i regionen.

Rädda Barnen bedriver också med stöd av Sida socialpolitiska insatser i Latinamerika sedan många år, bland annat de barnskyddscenter; Defensorías Muicipales del Niño – Demunas, som erbjuder rättighetsbaserad hjälp och stöd till barn och familjer i lokalsamhället. 600 sådana center byggdes upp under en tioårsperiod i Peru. Erfarenheten har förts vidare till Chile och Paraguay. Svenska Rädda Barnens stöd upphörde 2002, men Demunas lever vidare.

På Kuba, dit ett mycket begränsat bistånd förmedlas inriktat på ekonomiska reformer, mänskliga rättigheter och idéer för förändringar, samarbetar Institutionen för socialt arbete på Göteborgs universitet med den nystartade socialarbetarutbildningen vid Havannas universitet. Samarbetet innefattar student- och lärarutbyte mellan de båda länderna men också forskningssamarbete. Det har pågått sedan 1998 och Sida har finansierat ett gemensamt forskningsprojekt om det professionella sociala arbetets teorier och metoder, omsorg om särskilt utsatta grupper samt kön och socialt arbete. Samarbetet har resulterat i en lärobok i socialt arbete, utgiven 2005.

Sammanfattningsvis finns det ett intresse och en efterfrågan i regionen efter idéer och kunskap inom det socialpolitiska området. System- och förvaltningsuppbyggnad står i centrum för flera av Latinamerikaavdelningens insatser, men även barn, drogmissbrukare, kvinnor och barn utsatta för våld i familjer utgör målgrupper.

En fråga inför framtiden är hur utvecklingssamarbetet i regionen ska bedrivas – ska det inriktas på de absolut fattigaste länderna eller finns det utrymme att stödja fattiga människor i de något rikare länderna, och i så fall hur?

Socialpolitik skulle kunna bli ett viktigt område för utvecklingssamarbetet mellan Sverige och länder i Latinamerika. Här borde finnas svenska erfarenheter och kunskaper att förmedla i form av idéer och inspiration. Även om omfattande och direkt institutionellt samarbete liknande det som bedrivs i Östeuropa knappast är möjligt av kulturella och praktiska skäl.

Avdelningen för Afrika, AFRA

Flera av de insatser som kartläggningen funnit med hjälp av de metoder som redovisas i kapitel 3, handläggs av det regionala hiv/aidsteamet vid ambassaden i Lusaka, Zambia.

Flera av dessa riktar sig till barn som blivit föräldralösa eller på annat sätt är utsatta till följd av aidsepidemin. I FN:s rapport över millenniummålen 2005 beskrivs också det hastigt växande antalet föräldralösa barn i Afrika söder om Sahara som ett socialt problem utan tidigare motstycke.

Teamet i Lusaka deltar i finansieringen av tre större regionala program som stöder utsatta barn utifrån en helhetssyn: Regional Psychosocial Support Initiative (REPSSI), Hope for Africa Children Initiative (HACI) och UNICEF (United Nations Childrens Fund).

REPSSI arbetar med kapacitetsuppbyggnad när det gäller psykosocialt stöd inom organisationer, utifrån synen att dessa organisationer i sin tur ska utveckla utvidgade familjers och samhällens kapacitet att erbjuda psykosocialt stöd till barn och ungdomar påverkade av hiv/aids.

HACI förser sammanslutningar och nätverk som hjälper föräldralösa och utsatta barn i en rad afrikanska länder med tekniskt, programmatiskt, finansiellt och ledarskapsstöd.

UNICEF bedriver dels ett program för att värna föräldralösa barns rättigheter i Botswana, Tanzania, Zambia och Zimbabwe. Riktlinjer och goda exempel när det gäller barnskydd och implementering av föräldra-

lösa barns rätt, ska arbetas fram. Det andra programmet ska förutom stöd till lagstiftning, socialt arbete och rådgivning, också stödja en snabb bedömning, analys och handlingsplan för föräldralösa och utsatta barn i 17 länder söder om Sahara.

Den femte insatsen omfattar psykosocialt stöd till föräldralösa barn genom Botswana Christian AIDS Intervention Programme (BOCAIP).

Teamet i Lusaka delfinansierar även ett regionalt program för hemvård genom nationella Röda Korset i tio afrikanska länder och samhällsvetenskapliga forskningsprogram i samarbete med afrikanska forskningsorganisationer. Det senare återkommer vi till i avsnittet om forskning.

Ett bilateralt utvecklingssamarbete för att stödja hälsosektorn i Mali innehåller också ett socialt program. Utvecklingssamarbetet PRODESS-2, 2005–2009, som sker i partnerskap med Nederländerna, handläggs inom DESO/HÄLSO.

Det sociala programmet har mål som fattigdomsbekämpning, ökad sysselsättning, minskad ojämlikhet och en hållbar mänsklig utveckling för alla. Fem program är utvecklade för implementeringen av dessa mål.

PRODESS-2 har ett klart fattigdomsfokus, skriver Sida i bedömningspromemorian. Genom parallella insatser i hälso- och den sociala sektorn kommer särskilt fattiga och utsatta grupper att kunna nås: handikappade, gamla, kvinnor och barn i svåra omständigheter och utsatta för sociala sjukdomar som förlossningsskador, tuberkulos och hiv/aids.

Afrikanska Unionen stöds av Sida, i samarbete med Norge, bland annat för utvecklingen av socialt skydd och välfärd i Afrika.

Social trygghet i Afrika

Ett stöd till Afrikanska Unionen, AU, i samarbete med Norge, innehåller en del om social trygghet.

Insatsen omfattar två program:

- Network Infrastructure and e-Governance Project
- Förhöjning av AU-kommissionens tekniska och institutionella kapacitet inom områdena arbete, sysselsättning samt socialt skydd och välfärd

Program nummer två ska bland annat bidra med tekniska rådgivningstjänster inom området sysselsättning och social välfärd för utsatta grupper, stödja utvalda AU-konferenser inom dessa områden, och verka för policies och strategier som stärker arbetskraften, särskilt kvinnor inom Afrikas informella sektor.

"Exploring the Feasibility of a Social Protection System in Africa" är projektrubriken för det projekt som har störst relevans för denna kartläggning.

Målsättningar för det projektet är:

- To develop and promote social protection policies and strategies in Africa.
- To harmonize social safety nets systems in Africa.
- To disseminate information on best practices on social protection policies in Africa.
- To contribute to the debate within Africa on the role of basic social protection to support the poor and socially excluded.

Det ska ske bland annat genom studier av existerande sociala skyddssystem, även traditionella, genom erfarenhetsutbyte och genom att verka för en gemensam ram för grundläggande social trygghet i Afrika.

Programmen ska genomföras under åren 2005–2007. Sida bidrar med 14 700 000 SEK.

Många insatser i Afrika har utsatta barn som målgrupp, särskilt barn påverkade av konsekvenser av hiv/aids-epidemin. Men insatser har också mer övergripande karaktär och syftar till lagstiftning och kapacitetsuppbyggnad bland annat av socialt skydd, socialt arbete och professionella.

Asienavdelningen, ASIEN

I Asien har följande socialpolitiska insatser kunnat kartläggas:

I Västbanken-Gaza bidrar Sida till ett program för rehabilitering av funktionshindrade med särskild fokus på barn. Syftet är att tillvarata funktionshindrades rättigheter och förändra attityder så att det palestinska samhället självt tar ansvar för funktionshindrades rättigheter och service.

I MENA-regionen (Mellanöstern och Nordafrika) stöds ett program som bedrivs av Penal Reform International, PRI, med fokus på barnskydd i rättssystemet – Juvenile Justice Programme – för ungdomar i fem olika länder. Programmet inkluderar utbildning av personal.

I Thailand och Burma bedrivs ett program för drogprevention bland ursprungsbefolkningen i Gyllne Triangeln.

Avdelningen för infrastruktur och ekonomiskt samarbete, INEC

Sysselsättning och arbetsmarknad är ett av de områden som regeringen särskilt uppmärksammar i utvecklingssamarbetet 2006, det framgår av budgetpropositionen (Prop. 2005/2006:1, utgiftsområde 7). En sådan särskild satsning skedde även 2005 och i en skrivelse till regeringen om Sidas insatser på området sysselsättning och arbetsmarknad (2005-05-13), skriver Sidas generaldirektör:

”Den egna arbetskraften utgör den i särklass viktigaste produktiva tillgången för flertalet fattiga. Investeringar i hälsa, utbildning och social trygghet, med speciellt fokus på fattiga och utsatta grupper i samhället, är av central betydelse för att öka fattiga kvinnors och mäns sysselsättningsmöjligheter och produktivitet.”

Sida stöder en rad insatser som syftar till ökad sysselsättning, bland annat flera projekt i de palestinska områden som syftar till att skapa sysselsättning för ungdomar. Marginaliserade ungdomar, vanligen unga män, pekas ut som både säkerhetsrisk och ett stort socialt problem i 2005 års millenniummålrapport från FN. Arbetslöshet som uppkommer i konfliktsituationer kan i sin tur förvärra konflikten, då unga, arbetslösa män (oftast) utgör en möjlig och trolig rekryteringsbas för väpnade grupper.

Ett annat projekt i liknande anda är ett regeringsprogram i Bolivia för att motverka arbetslöshet bland de fattigaste och därigenom motverka en potentiell risk för social konflikt, som handläggs av RELA.

Ett sätt att mer långsiktigt skapa sysselsättning är att bygga upp väl fungerande arbetsförmedlingssystem, vilket Sida bland annat finansierar i Sri Lanka och Nordafrika.

Kvinnor i den informella sektorn är ofta särskilt utsatta och deras situation på arbetsmarknaden behöver uppmärksammas, skriver generaldirektören till regeringen. Kunskap om deras situation, liksom om den informella sektorn i stort, dess produktivitet, brister och möjligheter behövs, för att förstå förutsättningarna i låginkomstländer där den informella sektorn dominerar stort. Stödet till WIEGO ”Women in Informal Employment” betonas. WIEGO bedriver internationell forskning kring informella sektorns produktivitet och är samtidigt ett nätverk för lokala och regionala program kring fattigdomsbekämpning genom sysselsättnings- och arbetsmarknadsaktiviteter i informella sektorn. Social protection är ett av WIEGOs programområden (handläggs av DESO/HÅLSO).

I Ryssland stöds särskilda projekt för att underlätta att handikappade kommer ut på arbetsmarknaden och även projekt som vänder sig till arbetslösa, idrottsintresserade ungdomar, stödet till dessa insatser handläggs av Europaavdelningen.

Två program med kopplingar till det socialpolitiska området handläggs inom INEC.

Det är dels programstödet till International Labour Organisation, ILO, för 2005 och 2006. ILO:s program för utvecklingssamarbete syftar till att skapa möjligheter för produktivt arbete under fria, säkra, värdiga och jämlika villkor. Social trygghet och social dialog är två strategiska mål.

ILO:s Development Cooperation Programme

Sida stöder ILO:s program för utvecklingssamarbete med 25 miljoner SEK under en ettårig försöksperiod under 2006.

Det svenska bidraget fokuseras på fattigdomsreducering genom främjandet av rättigheter på arbetsplatsen, sysselsättningsskapande åtgärder och stärkandet av analyskapacitet och metodutveckling. Detta sker genom åtta föreslagna projekt.

Två av dessa är mer tydligt inriktade på socialpolitik: barnarbete med länkar till ungdomsarbete samt utvidgning av socialförsäkringar i Ghana och Senegal.

Sidas programstöd syftar till att säkra att ILO:s befintliga infrastruktur och nätverk används effektivt för att bekämpa fattigdom. Alla åtta projekt har ett klart fattigdomsfokus, arbetet pågår redan och är fokuserat på fattiga länder och inriktat på särskilt utsatta grupper som kvinnor, informell arbetskraft och arbetare från ursprungsbefolkning samt barn.

Det andra programmet är Labour Market Dialogue, ett samarbetsprojekt mellan arbetsmarknadens parter i Sverige och deras motsvarigheter olika länder. Syftet är att bidra till utveckling av arbetsmarknaderna – i en första fas i fem länder. Utgångspunkten är att ställa kunskap och engagemang till förfogande för arbetslivets parter i utvecklingsvärlden. Programverksamheten består av landprogram och temaprogram. Temaprogram kan exempelvis fokusera på hiv/aids-frågor.

Målgrupper för INEC-stödda projekt är bland annat arbetslösa ungdomar, funktionshindrade samt kvinnor sysselsatta i informell sektor. Samarbetet sker ofta på generell nivå, det kan handla om sysselsättnings-skapande åtgärder, att skapa arbetsförmedlingssystem, forskning och kapacitetsuppbyggnad.

Avdelningen för forskningssamarbete, SAREC

UNRISD, United Nations Research Institute for Social Development, är Sidas dominerande samarbetspartner när det gäller sammanhållen socialpolitisk forskning i ett utvecklingsperspektiv.

UNRISD är ett självständigt FN-organ inriktat på tvärvetenskaplig forskning kring sociala dimensioner av utveckling. Institutet är det enda FN-organet med forskning kring social utveckling som uteslutande uppgift. Det är inte kopplat till något annat specialiserat FN-organ och därmed inte heller påverkat av byråkratiska eller politiska begränsningar.

UNRISD startades 1963 och samarbetet mellan Sidas forskningsenhet SAREC och organisationen sträcker sig 30 år bakåt i tiden.

FN betonade under 1960-talet ett nytt sätt att se på utveckling, där ”purely economic indicators of progress were seen to provide only limited insight and might conceal as much as they indicate”. UNRISD åstadkom under detta årtionde ett pionjärarbete genom att utveckla sociala indikatorer som kunde användas för att bredda utvecklingsdiskussionen.

Sen dess har institutet strävat efter att framhålla en helhetssyn och en tvärvetenskaplig ansats när det gäller social utveckling. Forskningen har i många fall inriktats på beslutsprocesser, ofta sociala krafter i konflikt; vinnare och förlorare när ekonomier växer, sociala kontrakt och samhällen förändras.

UNRISD har ett mandat att forska kring relationen mellan de ekonomiska och sociala dimensionerna av utveckling. I linje med det ligger forskning kring finansiering av socialpolitik i ett brett perspektiv, kring privatisering och kommersialisering av offentliga tjänster – hur påverkar ekonomisk tillväxt och liberalisering sociala dimensioner? Hur förstärker social och ekonomisk utveckling varandra?

Under perioden 2005–2009 kommer UNRISD att fokusera på sex programområden, varav socialpolitik och utveckling är ett. Under denna punkt kommer ämnen som socialpolitiska institutioner och fattigdomsreducering, finansiering av socialpolitik, global socialpolitik, migration och social välfärd, samt hiv/aids att stå i centrum för forskningen.

Sida bidrar med ett årligt stöd till UNRISD på tio miljoner kronor. Därutöver stödjer Sida specifika projekt. Ett sådant är den konferens med forskningsperspektiv på socialpolitik och jämlikhet, som SAREC och UNRISD organiserade i februari 2006, i Buenos Aires, Argentina.

Ett annat är den uppföljning av kvinnokonferensen i Beijing 1995 med analys av kvinnors situation: "Gender Equality: Striving for Justice in an Unequal World", där Sida bidragit med fem miljoner kronor.

Studiens resultat lanserades i New York i mars 2005 och presenterades på ett internationellt seminarium i Stockholm i oktober 2005. I december lanserades den i Kanada och förhoppningen är att forskningsresultaten kommer att filtrera in i policykretsar.

Ett tredje är ett forskningsprojekt som bedrivits under åren 2000–2005, *Social Policy in a Development Context*. Det har hittills resulterat i fem böcker och ytterligare fem är på väg. En fortsättning av projektet är planerad, med målsättningen att konstruera ett socialpolitiskt index för analys av hur effektivt regeringar verkar för social utveckling i sina respektive länder.

Framtiden ser ljus ut för forskning inom det socialpolitiska området, anser den företrädare för SAREC som intervjuats för kartläggningen.

Det är alldeles uppenbart att ett socialpolitiskt inriktat projekt här och där inte räcker. Klara policyramar behövs och då är adekvat forskning en viktig del. Insatser måste baseras på kunskap och därmed blir forskning en viktig del i utvecklingssamarbetet. Komplexa samhällsförhållanden kräver samhällsvetenskaplig forskning för att insatser, även av teknisk natur, ska fylla sitt syfte.

Samhällsvetenskaplig forskning är ändå ett underprioriterat område bland regioner och givare. Men allt fler aktörer, däribland Världsbanken, inser att förhållanden måste studeras innan policies utformas. Därför vinner den samhällsvetenskapliga forskningen trots allt terräng.

För tillfället pågår beredning av fortsatt stöd till UNRISD. Troligen kommer organisationen att beviljas ett ettårigt stöd i avvaktan på en planerad utvärdering under 2006.

Om utvärderingen bekräftar den positiva bilden av ett specialiserat och kompetent forskningsorgan är det möjligt att stödet till UNRISD kommer att öka. I vilket fall som helst kommer samarbetet mellan Sida och UNRISD att fortsätta.

Sida stöder även andra forskningsorgan, till exempel forskningsråden Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales, CLACSO, och Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales, FLACSO, i Central- respektive Latinamerika, som i sin tur stöder forskning som kan beröra socialpolitiska aspekter av utvecklingssamarbete.

Council for the Development of Social Science Research in Africa, CODESRIA, och Organization for Social Science Research in Eastern and Southern Africa, OSSREA, är samhällsvetenskapliga forskningsprogram i Afrika där vissa projekt hamnar inom det socialpolitiska området.

Forskningsprogrammen stöds av SAREC men stödet handläggs av det regionala hiv/aids-teamet på ambassaden i Lusaka, Zambia.

Därutöver stöder Afrikaavdelningen och Policy- och metodavdelningen (POM) gemensamt avdelningen Participation, Power and Change inom International Development Studies, IDS, vid University of Sussex i Storbritannien.

Sammanfattningsvis kan konstateras att i de flesta forskningsprogram som Sida stöder finns, naturligt nog, ett element av sociala frågor som indirekt kan påverka utformningen av socialpolitiken i samarbetsländerna.

Samarbetet med UNRISD, FN:s organ för tvärvetenskaplig forskning kring sociala dimensioner av utveckling, är väl utvecklat sedan lång tid. Dessutom stöder Sida socialvetenskapliga forskningsråd i Central- och Latinamerika och i Afrika samt en avdelning inom International Development Studies, IDS vid University of Sussex.

Lokalt handlagda insatser

Många av Sidas insatser handläggs på ambassader i samarbetsländerna. En förfrågan angående pågående socialpolitiska insatser sändes till i samtliga ambassader. Här är de inkomna svar som ryms inom kartläggningens avgränsningar:

Sydafrika: Sida stöder ett samarbete mellan Statens Institutionsstyrelse (SiS) och Northern Cape and Child and Youth Residential Care Programme, Department of Social Services and Population Development (DSSPD), med syfte att stödja utvecklingen av institutioner för tvångsvård och behandling av barn och unga lagöverträdare i Northern Cape-provinsen. Programmet har pågått sedan 1998 och beräknas avslutas 2008. Det innehåller kunskaps- och kompetensöverföring mellan SiS och DSSPD där svenska experter leder workshops och sydafrikansk personal besöker institutioner i Sverige. Toppledningar i respektive land utbyter också studiebesök med varandra.

Västbanken/Gaza: Via en trust fund genom Världsbanken stöder Sida "Emergency Services Support Program." Världsbanken kanaliserar stödet till ministerier som ansvarar för sociala frågor för att bidra till basala sociala tjänster för det palestinska folket. Stödet används inte till löner. Sverige har bidragit till programmet sedan 2002.

Sri Lanka: Sida stöder UNICEF:s landprogram som inkluderar sociala tjänster till utsatta grupper. Ett delprogram "Protection of children and women sub-programme" har som mål: To contribute to the elimination of child abuse, particularly sexual abuse and domestic labour, to mitigate the effects of the conflict and protect and support the realisation of the rights of children and women most affected by the conflict, and to support the protection of women against violence and abuse.¹⁸

Inom området *barnskydd* etableras och stärks *District Child Protection Committees* i landets alla 25 distrikt i samarbete med relevanta partner i landet. Nätet av children's and women's police desks byggs ut som en del i ett bredare reformprogram av polisväsendet.

Området *psykosocial behandling* av barn som utsatts för misshandel, fokuseras. Det innebär UNICEF-stöd till rehabiliteringscenter inklusive terapi och rådgivning till traumatiserade barn, samt utbildning av professionella inom området.

Området barnskydd innefattar även insatser för att reformera den *juridiska processen* till att bli mer barnvänlig och inte ytterligare traumatisera barn som utsatts för misshandel.

¹⁸ In-Depth Assessment, Support to UNICEF's Sri Lanka Programme 2004–2006, Embassy of Sweden Colombo, 26 May 2004.

Kina: Sida stöder via Embassy Fund projektet ”Combating Domestic Violence”, som drivs av Network and Research Center for Combating Domestic Violence of China Law Society. Det startade våren 2003 och beräknas avslutas våren 2006. Projektets mål är att utvidga nätverket, etablera en databas och genomföra en genusorienterad utbildning för lagstiftare.

Kenya: I landsstrategin för utvecklingssamarbetet med Kenya 2004–2008 betonas att Sverige skulle vilja utöka stödet till barns rättigheter. I den nuvarande strategin för stöd till UNICEF nämns barnskydd som ett område där Sverige kan bidra till uppbyggnad av UNICEF:s kapacitet och berika program med svenska erfarenheter.

Därför riktas en stor del av Sidas stöd till UNICEF i Kenya till det specifika ”Child protection and HIV/AIDS programme” där det övergripande målet är att bidra till barns skydd från våld, misshandel, utnyttjande, diskriminering och hiv/aids genom stöd till skyddsnät för de mest utsatta barnen. Det sker genom flera olika projekt bland annat ”Gender violence, exploitation and exploitation”, ”Children orphaned by AIDS” samt ”Juvenile Justice”.

Tanzania: Även här ger Sida stöd till UNICEF i programmet ”Working with Adolescent and Young People and Reaching out for the Most Vulnerable Children from 2002–2006.”

Två huvudfrågor står i centrum: hiv-prevention samt omsorg och stöd till särskilt utsatta barn: ”The program holistically address the issues related to vulnerability risks, mitigation and response, by supporting districts and local communities to organize themselves and share responsibilities in the care, support and protection to most vulnerable children, and developing processes for identifying vulnerability, establishing mechanisms to provide support, while addressing and mitigating factors that increase vulnerability.”

Här är några exempel på vad UNICEF-programmet i Tanzania hittills har uppnått:

- Community-based mechanisms for identifying, supporting and following up the most vulnerable children have been initiated in 998 villages in the 11 districts and more than 82,000 most vulnerable children supported.
- Ongoing policy discussions on establishing a social protection framework for children to ensure access to basic services and safety nets for essential provisions.
- National Orphans and Vulnerable Children/ Most Vulnerable Children guidelines have been adopted.
- The profile of the Department of Social Welfare Department has been raised.
- Developed capacities at all levels in identification of most vulnerable children, vulnerability mapping, community justice facilitation, child care skills and financial management.
- Several key facilitators becoming localized ‘ombudspersons’ for children.
- The Swedish support through UNICEF and to the Tanzania Government has led to a discussion on the need for a social protection policy inclusive of basic service and safety nets not only for vulnerable children but for all vulnerable groups. It is important, though, to note that this discussion is in a very early stage and may change.

Ur sammanställning från ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania.

En annan insats som den svenska ambassaden stödjer är Dogodogo Centre Street Children Trusts verksamhet för barn i svåra omständigheter i Dar es Salaam. Det övergripande målet är att tillförsäkra den snabbt ökande gruppen gatubarn skydd och utbildning. Fem center i staden erbjuder rådgivning, medicinsk vård och förberedande skolträning.

Zambia: Ambassaden i Lusaka stöder Rädda Barnens program för barns rättigheter i Zambia, sedan 2003. Rädda Barnen har identifierat följande nyckelfrågor att arbeta med i regionen: Barn utsatta för fysiska, känslomässiga och sexuella övergrepp och exploatering, barn i katastrofer, barn påverkade av hiv/aids, funktionshindrade barns rätt till att inte diskrimineras, barns mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning i barnets bästa intresse.

Ett annat program handlar om unga i rättsapparaten: Juvenile Justice Administration Pilot Project – med stöd till att bygga programmets ramverk inklusive projektrådgivare.

Guatemala: Ambassaden stöder UNICEF:s program ”Building a protective and inclusive environment for Guatemalan children and women” som bland annat inkluderar insatser för barn och unga i riskzon och för unga lagöverträdare.

Colombia: Sida stöder ett UNICEF-projekt kring barnsoldater – dels förebyggande arbete mot rekrytering men också speciell hjälp till demobiliserade barn och unga genom Colombian Institute for Family Welfare som utvecklar insatser för barns skydd och stöd till barn och unga som lämnar illegala väpnade grupper.

Nicaragua: Sida stöder fortsatt utveckling av social sektor genom UNICEF:s landprogram i Nicaragua. Det innefattar bland annat kapacitetsuppbyggnad på samtliga samhällsnivåer, social kommunikation och mobilisering. I bedömningspromemorian betonas att ett starkt genusperspektiv ska genomsyra aktiviteterna.

Enligt vad som framkommit i kartläggningen tycks utsatta barn vara den dominerande målgruppen för lokalt handlagda insatser. Kanske är det ett resultat av ett aktivt sökande efter UNICEF-program. Men även här förekommer insatser för reformer och kapacitetsuppbyggnad på mer generella nivåer i respektive land.

Målgrupper

Utsatta barn och ungdomar, är den helt dominerande målgruppen för insatser inom det socialpolitiska området, särskilt barn utsatta för våld och övergrepp, barn som riskerar trafficking, samt barn utsatta för konsekvenser av hiv/aids-epidemin.

Barn på institution är en betydande målgrupp där svenska kunskaper för att lyfta fram alternativ till institutionsvård används runt om i världen.

Arbetslösa ungdomar som löper risk att marginaliseras är målgrupp för vissa program.

Ett stort antal socialpolitiska insatser riktar sig till *professionella* och syftar till kapacitetsuppbyggnad, bland annat för socialarbetare samt administratörer, ledare och utbildare inom det sociala området, men även för yrkesgrupper som poliser och domare.

Därutöver förekommer generella insatser av typen stöd till *förvaltningsuppbyggnad* som uppbyggnad av socialförsäkringssystem och socialtjänst (särskilt i Östeuropa) men också till lagstiftningsreformer och forskning.

Kvinnor utsatta för våld och trafficking är en viktig målgrupp, drogmissbrukare en annan, där förebyggande insatser ofta står i fokus.

Unga lagöverträdare är målgrupp för insatser på olika håll i världen, ofta av typen ”Juvenile Justice Reform”.

Äldre förekommer som målgrupp för enstaka insatser.

Män som specifik målgrupp för genusinriktade projekt förekommer i ett projekt i Ryssland och ett projekt i Ukraina vänder sig till män som har sex med män.

Matris

På nästa sida följer en matris med socialpolitiska insatser som handläggs av avdelningen för demokrati och samhällsstyrning, regionavdelningarna, avdelningen för forskningssamarbete samt av ambassader.

Observera alltså att insatser inom avdelningen för samverkan med enskilda organisationer, SEKA/EO, inte redovisas här. De har istället sammanfattats tidigare i detta kapitel.

Matris över socialpolitiska insatser som handläggs av avdelningen för demokrati och samhällsstyrning, regionavdelningarna, avdelningen för forskningssamarbete samt av ambassader

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
1	DESO/Desa	Globalt	Demokrati/MR	Konferensdeltagare från samarbetsländer i Afrika, Asien, Latinamerika och Östeuropa.	Stöd till konferensen "Children in Residential Care", Stockholm 12-15 maj 2003.		Socialhögskolan i Stockholm	2002-2003	Sida, UD	4 900 000 kr
2	DESO/Desa	Central- amerika		Barn	Förberedelse av en regional konferens om barnskydd och barns rättigheter 2005 eller 2006. Tre områden i fokus: Våld, försvagade familjestrukturer, lokalt socialt arbete.		Socialhögskolan i Stockholm	2004	Sida	
3	DESO/Hälso	Ryssland	Social	Funktionshindrade	Utbildning av vårdpersonal som arbetar med funktionshindrade i Leningrads län	Socialkommittén i Leningrads län	Sörmlands läns landsting Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	900 000 kr
4	DESO/Hälso	Ryssland	Social		Treårig familjeterapiutbildning i Pskov med stöd från Estland.		Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	195 000 kr
5	DESO/Hälso	Ryssland	Social		Familjeterapiutbildning i Kaliningrad med stöd från Estland		Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	195 000 kr
6	DESO/Hälso	Ryssland	Social		Familjeterapiutbildning i St Petersburg med stöd från Estland		Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	155 000 kr
7	DESO/Hälso	Ryssland	Social		Utbildning av stödteam för misshandlade barn i Pskov		Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	100 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
8	DESO/Hälso	Ryssland	Social	Föräldrar till barn i riskzon	Föräldrastöd till barn i riskzon (barn med handikapp) för att förhindra placering på institution.	Twinningprojekt mellan Rädda Barnen, lokalavdelningen i Luleå och Murmansk.	Rädda Barnen, lokalavdelningen i Luleå Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	470 000 kr
9	DESO/Hälso	Ryssland	Social	Tonårsföräldrar	Föräldrastöd till ungdomar med sociala problem i Kronstadt utanför St Petersburg.		Östeuropakommittén	2006-2007	Sida	244 000 kr
10	DESO/Hälso	Ryssland	Social	Alkoholmissbrukare	Handlingsprogram mot alkoholmissbruk i Kaliningrad. Projekt inom Kaliningrads län innefattande flera kommuner.		Östeuropakommittén Vieum - kommuner och landsting i södra Småland	2006-2007	Sida	400 000 kr
11	DESO/Hälso	Globalt	Övrig samhälls- service och infrastruktur		Partnerskap med WIEGO, ett globalt nätverk för forskning, deltagande, metod- och policyutveckling inom den informella arbetsmarknaden med särskilt fokus på kvinnors situation. Stöd för att utveckla kunskaper, metoder och policy inom socialpolitik och social trygghet samt arbetsmarknads- och sysselsättningsfrågor.			2005-2006	Sida	4 000 000 kr
12	DESO/Hälso		Övrig samhälls- service och infrastruktur		Basstöd till International Council on Social Welfare, ICSW, en NGO som representerar ett brett spektrum av nationella och internationella medlemsorganisationer. Arbetar för social välfärd och social rättvisa med betoning på social utveckling och social säkerhet.			2005-2007	Sida	6 900 000 kr
13	DESO/Hälso	Globalt	Övrig samhälls- service och infrastruktur		Stöd till Världsbanken för konferensen "New Frontiers of Social Policy: Development in a Globalizing World", Arusha, Tanzania, 12-15 december, 2005.	World Bank, DfID, norsks och finska regeringarna		2005	Sida och samarbetspartner s	800 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
14	DESO/Hälsa	Globalt	Socialtjänst/ social infrastruktur		Kartläggning av Sidas insatser på området socialpolitik, socialtjänst, socialt skydd och sociala trygghetssystem, kartläggning av den svenska resursbasen samt de större internationella aktörerna inom området. Översättning av rapporten.		Konsult Cristina Josefsson	2005-2006	Sida	410 000 kr
15	DESO/Hälsa	Globalt		Kvinnor, änkor	Produktion av bok om ankors situation och villkor i utvecklingsvärlden, att publiceras i serien Sida Studies.	IDS, Sussex University		2006	Sida	315 000 kr
16	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Allmänhet	Fotoutställning om drogprevention i elva regioner i nordvästra Ryssland.	Dialog	RNS, Riksförbundet mot Narkotika	2004-2007	SIDA	3 840 000 kr
17	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Socialarbetare	Öka kunskapen om förebyggande familjearbete och metoder för tidig intervention för barn med funktionshinder, känslomässiga och psykosociala problem.	Early Intervention Institute	Socialhögskolan, Stockholm	1997-2007	SIDA	10 770 000 kr
18	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Nyckelpersoner från sociala myndigheter	Socialt arbete i St Petersburg. Teoretisk utbildning och praktiskt stöd för att utveckla fem modellcenter för socialtjänst i St Petersburg.	Social Committee, St Petersburg stad	Socialhögskolan, Stockholm	1997-2006	SIDA	54 021 200 kr
19	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Förebygga drogmissbruk	Etablera ett fungerande nätverk av utbildade drogkoordinatorer i St Petersburg och andra delar av den ryska federationen	City Against Drugs, CAD	European Cities Against Drugs, ECAD	2005-2008	SIDA	3 800 000 kr
20	Europa	Nordvästra Ryssland	Social	Polis, socialarbetare, lärare, ungdomsledare och andra involverade i drogprevention	Öka medvetenheten om riskerna och effekterna av droganvändning genom Drug Box innehållande tryckt informationsmaterial om droger och alkohol.	ECAD i St Petersburg/Utbildningsdepartementet i Kronstadt	European Cities Against Drugs i samarbete med RNS	1998-2005	SIDA	8 501 000 kr
21	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Nyckelpersoner från arbetsmarknadsinstitutioner och handikapporganisationer	Integration av funktionshindrade på arbetsmarknaden.	Committee of Labour and Social Protection, St Petersburg	Stensta Center, Kristinehamn	1999-2007	SIDA	8 038 400 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektt innehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
22	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Socialarbetare, domare för unga lagöverträdare	Socialt arbete med unga lagöverträdare. Utbildning av 20 socialarbetare och 10 domare i att utreda psykosocial bakgrund och familjeförhållanden för kriminella ungdomar.	Committee for Youth Policy, St Petersburg	Socialhögskolan, Stockholm	2001-2005	SIDA	17 490 000 kr
23	Europa	Ryssland, Leningrad- regionen	Social	Utsatta barn	Socialt arbete med utsatta barn. Fas två (2002-2005) fokuserar på professionell hjälp till handikappade barn och utvecklandet av lokal familjehemsvård för utsatta barn.	Committee of Social Affairs, Leningrad oblast	MaFo Consulting AB	1998-2005	SIDA	11 722 000 kr
24	Europa	Ryssland, Pskov-regionen	Social	Administratörer och socialarbetare	Utveckling av socialtjänstsektorn och introduktion av moderna metoder i socialt arbete	Committee of Social Protection, Pskov oblast	Zenit International, Östersund	1998-2007	SIDA	4 000 000 kr
25	Europa	Ryssland, Pskov-regionen	Social	Barn och ungdomar på institution	Underlätta utflyttning från institution genom utbildning av personalen och träning av barn och ungdomar	Education Committee of Pskov oblast	Adoptionscentrum	2002-2005	SIDA	2 375 000 kr
26	Europa	Ryssland, Moskva	Social	Gatubarn	Utveckla användandet av nätverksmetoder för socialt arbete med barn i riskzonen	Ministry of Labour and Social Development	Socialhögskolan, Stockholm	2000-2005	SIDA	9 321 000 kr
27	Europa	Ryssland, Vologda- regionen	Social	Utbildning av utbildare för socialarbetare	Verka för utveckling av professionellt socialt arbete genom utbildning av utbildare av socialarbetare.	Department of Labour and Social Development in Vologda oblast	Zenit International, Östersund	2000-2007	SIDA	1 132 900 kr
28	Europa	Ryssland, Arkhangelsk- regionen	Social	Funktionshindrade barn	Integration av funktionshindrade barn i det reguljära skolsystemet i regionen och i normalt familjeliv	Arkangelsk kommun	Västernorrlands läns landsting/Lunconsult AB	2001-2005	SIDA	4 144 000 kr
29	Europa	Ryssland, Arkhangelsk- regionen	Social	Utsatta familjer	Utbildning av specialister och studenter inom socialt arbete i förebyggande arbete och tidiga interventioner i dysfunktionella familjer.	Northern State Medical University, Arkhangelsk	Umeå universitet	2004-2008	Sida	4 572 000 kr
30	Europa	Ryssland, Murmansk- regionen	Social	Familjer, drogmissbrukare, handikappade barn	Kunskapsöverföring till administratörer och socialarbetare kring familjeplanering, familjehälsa, drogmissbruk och stöd till funktionshindrade barn.	Social Committee, Murmansk oblast	Luleå kommun	1999-2007	SIDA	15 183 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
31	Europa	Ryssland, Murmansk- regionen	Social	Socialarbetarstudenter	Utbildning av socialarbetare - betoning av pedagogisk och akademisk kapacitet på socialarbetarprogrammen i Murmanskregionen.	Murmansk State Technological University, Kola Branch of Petrozavodsk University in Apatity	Umeå universitet	2002-2005	SIDA	6 459 000 kr
32	Europa	Ryssland, Murmansk- regionen	Social	Familjer med handikappade barn	Kunskapsöverföring för att stödja etablerandet av föräldragrupper och andra stödfunktioner för familjer med funktionshindrade barn.	Murmansk Regional Education Committee	Fyrisgården, Uppsala		SIDA	1 897 000 kr
33	Europa	Ryssland, Moskva	Social	Funktionshindrade	Utveckling av rehabilitering och andra aktiva arbetsmarknadsprogram för funktionshindrade.	Ministry of Labour and Social Development	AMS	2003-2007	SIDA	12 535 000 kr
34	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Lagöverträdare	Pilotundersökning för en eventuell start av en KRIS-avdelning och ett center för rehabilitering av tidigare lagöverträdare.		KRIS	2005-2006	SIDA	1 200 000 kr
35	Europa	Ryssland, Moskva	Social	Trafickingoffer	Bidra till arbetet mot traficking och till rehabiliteringen av utsatta genom center som erbjuder säkert återvändande och rehabilitering för kvinnor och barn som utsatts.	Angel Coalition	Kvinnoforum	2003-2005	SIDA	2 604 000 kr
36	Europa	Ryssland, Moskva	Social	Utsatta barn	Förbättra möjligheten för ryska myndigheter på federal och lokal nivå att utveckla och implementera skyddet för utsatta barn i Ryssland.	Ministry of Health and Social Development, Världsbanken, Unicef.	Konsult	2004-2007	SIDA	822 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektt innehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiär	Bidrag
37	Europa	Ryssland, Leningrad- regionen	Social	Unga arbetslösa	Idrott och sysselsättning. Utbildning av ungdomsledare i att motivera arbetslösa till sportaktiviteter för att förebygga drogmissbruk och kriminalitet.	Committee of Labour and Social Development, Leningrad	AMS, regionalt i Stockholm och Värmland	1999-2007	SIDA	3 845 000 kr
38	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Ungdomar	Motverka det ökande drogmissbruket bland ungdomar i två distrikt i St Petersburg.	Admiraltejskij district, Gertzen university	Norrbottens Basket	2005-2009	SIDA	4 100 000 kr
39	Europa	Ryssland, Arkhangelsk-regionen	Social	Familjer	Kunskapsöverföring mellan Sundsvalls kommun och ett nytt familjecenter. Målet är att stödja familjer för att förebygga framtida institutionsplaceringar av barn.	Committee for Women, Families and Children, regional Administration of Arkhangelsk.	Sundsvalls kommun	2001-2003	SIDA	2 886 000 kr
40	Europa	Ryssland, Kaluga-regionen	Social	Socialarbetare	Stöd för att stärka de sociala myndigheternas kapacitet att erbjuda fortlöpande utbildning till personal inom den sociala sektorn och till nätverksbyggande med grannregioner. Fyra modellcenter får stöd. Slutfas inriktad på barns behov.	Social Committee, Kaluga Oblast	Zenit International, Östersund	1999-2004	SIDA	6 313 000 kr
41	Europa	Ryssland, Karelien	Social	Socialarbetare	Stöd för att stärka universitetsutbildningen för socialarbetare. Lärare från Pedagogic University i Petzavadosk deltar i seminarier kring attityder, arbetsmetoder och samarbete mellan sociala institutioner.	Karelian State Pedagogical University	Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet	2001-2003	SIDA	3 541 000 kr
42	Europa	Ryssland, Kaliningrad-regionen	Social	Socialarbetare	Utveckling av socialtjänstsektorn i regionen. 120 socialarbetare och nyckeladministratörer från alla distrikt i regionen utbildas och får stöd i att utarbeta utvecklingsplaner för varje distrikt.	Social Committee, Kaliningrad oblast	Kalmar kommun, SamKan Utveckling AB.	2000-2005	SIDA	6 295 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
43	Europa	Ryssland, St Petersburg	Social	Äldre och funktionshindrade	Modern teknik och sociala tjänster kombineras för att förebygga institutionsvård för äldre och funktionshindrade. Inom projektet installeras säkerhetsalarm i 700 hushåll och socialarbetare och hälsovårdspersonal utbildas i att bedöma behov och använda alarmsystemet.	City Geriatrics Centre, St Petersburg	Maria-Gamla Stan City Council, Stockholm	2000-2003	SIDA	1 053 000 kr
44	Europa	Moldavien	MR/Demo-kрати	Kvinnor utsatta för trafficking	Samarbetsprojekt för att bekämpa trafficking av kvinnor, fokus på återintegrering.	IOM Moldova		2001-2005	SIDA	6 000 000 kr
45	Europa	Moldavien		Drogmissbrukare	Drogförebyggande arbete av NGOs i staden Balti	NGO Resource Center	RNS, Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle	2003-2005	SIDA	1 640 000 kr
46	Europa	Moldavien	Social	Barn och familjer	Etablering och implementering av system för barn- och familjeskydd.	UNICEF Moldova	UNICEF, Ragnar Götestam	2002-2005	SIDA	2 250 000 kr
47	Europa	Moldavien	Social	Barn och tonåringar	Verka för en ny typ av socialt arbete för de mest utsatta, missgynnade och institutionaliserade barnen i tre regioner.	Moldaviska myndigheter från lokal nivå till departementsnivå.	Zenith International AB i samarbete med Mittuniversitetet	1998-2005	SIDA	10 670 000 kr
48	Europa	Moldavien	Social	Äldre och handikappade	Verka för en ny typ av socialt arbete för de mest utsatta befolkningen, äldre och handikappade, i tre regioner. Seminarier, uppföljning och utbildning på arbetsplatserna.	Moldaviska myndigheter på lokal nivå och departementsnivå.	Zenith International AB i samarbete med Mittuniversitetet	1999-2005	SIDA	12 792 000 kr
49	Europa	Moldavien	Socialt hållbar ekonomisk utveckling	Landsbygdsbefolkning, särskilt barn på institution.	Social inesteringsfond, bland annat introduktion av nya arbetsmetoder i den sociala sektorn och kvalitetshöjning av grundläggande sociala tjänster för landsbygdens befolkning, särskilt de mest utsatta barnen på institutioner.	Moldova Social Investment Fund	World Bank/ Zenith International/ Stockholms universitet	1998-2009	SIDA	45 900 000 kr
50	Europa	Armenien	Social	Barn	Skapa lokala alternativ till institutionsvård för barn.Stöd och utbildning till pilotcenter och personalutbildning.	Ministry of Education and Science	Socialhögskolan i Stockholm	1999-2004	Sida, Världsba nken	5 478 000 kr
51	Europa	Armenien	Arbets- marknad	Funktionshindrade	Social rehabilitering av funktionshindrade på arbetsmarknaden. Del av större projekt.	Ministry of Social Security	AMS	1999-2003	Sida	10 250 000 kr
52	Europa	Georgien	Gender/ Civila samhället	Kvinnor	Stöd till kvinnoprojekt som bland annat arbetar för kvinnors psykosociala hälsa.	Kvinna till Kvinna		2002-2006	Sida	18 211 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
53	Europa	Georgien	Kriminal- vård		Föreberedande besök för ett eventuellt trepartssamarbete mellan Georgien, Estland och Sverige inför reformer av Georgiens kriminalvårdssystem.	Ministry of Justice	Kriminalvårdsverket	2005	Sida	184 000 kr
54	Europa	Vitryssland	Social	Barn och ungdomar	Öppenvård för barn och ungdomar bland annat genom stöd till utbildning av socialarbetare och utveckling av system för familjevård.	Ministry of Education	Socialhögskolan Stockholm	2004-2006	Sida	11 470 000 kr
55	Europa	Vitryssland	Social	Barn	Institutionsreform för små föräldralösa barn. Öka deras rättigheter och möjligheter att adopteras inom landet, att förbereda dem för ett liv utanför institutionen, öka antalet fosterföräldrar	Adoptionscentrum, Ministry of Education	Adoptionscentrum	2003-2008	Sida	8 870 000 kr
56	Europa	Vitryssland	Social	Hiv-positiva	Socialt stöd inom hiv/aids-området, stärka det förebyggande arbetet bland riskgrupper och redan infekterade.	NGO Postive Movement	Noaks Ark	Startar 2005	Sida	Ska beslutas
57	Europa	Vitryssland	Social	Människor utsatta för trafficking	Bekämpa trafficking genom lagstiftning och åtal, skydda och återintegrera utsatta.	Ministry of the Interior, myndigheter och NGOs.	IOM, International Organisation for Migration	2004-2007	Sida	9 000 000 kr
58	Europa	Vitryssland	Social	Ungdomar	Stärka frivilligorganisationers drogforebyggande arbete.	OO Kalgium, Pinsk	RNS, Riksförbundet för ett Narkotikafritt Samhälle	2005-2008	Sida	6 300 000 kr
59	Europa	Ukraina	Gender	Män	Oleg, ett projekt med syfte att förändra stereotypa könsroller som förhindrar män att vara sociala fäder och leva ett gott privat och professionellt liv i samarbete med kvinnor. Stöd till män i kris.	Men against Violence in Vinnitsa, Women in Media	Springboard Development Consultants	2004-2006	Sida	4 100 000 kr
60	Europa	Ukraina	Mänskliga rättigheter	Kvinnor och barn utsatta för trafficking	Bekämpa trafficking genom lagstiftning och åtal, skydda och återintegrera utsatta, samt verka förebyggande genom information för att öka medvetenheten och förändra attityder.	Ministerier, myndigheter och NGOs i Ukraina	IOM Mission in Ukraine	2003-2006	Sida	9 000 000 kr
61	Europa	Ukraina	Social protection/ hälsovård	Män som har sex med män	Förebygga och minska spridningen av hiv och andra sexuellt överförda infektioner, men också öka möjligheten till diagnos, vård och stöd för män som har sex med män.	Gay Alliance	Noaks Ark	2005-2008	Sida, EU, Elton John AIDS Foundation	9 100 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
62	Europa	Ukraina	Social protection/ hälsovård	Drogmissbrukare	Studieresa för frivilligorganisationen Convictus för att undersöka möjligheterna till ett projekt, möjligen övervakning som alternativ till fängelse, bland unga hivpositiva drogmissbrukande kriminella.		Convictus	2005-2006	Sida	300 000 kr
63	Europa	Ukraina	Socialtjänst	Barn	Utvecklandet av nya metoder för att arbeta med handikappade barn samt barn och ungdomar med missbruksproblem. Inkluderar studieresor till Sverige, analys av existerande system och metoder samt praktiskt arbete i expertteam i Sverige och Ukraina	Ministries of Labour and Social Affairs, Education, Health and Internal Affairs	Lunconsult AB	2002-2005	Sida	10 000 000 kr
64	Europa	Ukraina	Socialtjänst		Förvaltningsuppbyggnad för social utveckling och däribland förbättrade sociala tjänster på Krim		UNDP	2003-2005	Sida	5 000 000 kr
65	Europa	Ukraina	Socialtjänst		Förvaltningsuppbyggnad inom socialtjänsten.	Ukrainian Social Investment Fund	Zenit International, Östersund	2003-2006	Sida tillsamm ans med bla Världsba nken	9 030 000 kr
66	Europa	Tajikistan	Mänskliga rättigheter	Ungdomar	Förebygga trafficking genom att öka medvetenheten inom utbildning, media och andra samhällsaktörer, information till ungdomar.	Lokala NGOs, utbildningsinstitutioner, statlig media, Department for the Protection of the Constitutional Rights of Citizens	IOM Tajikistan	2003-2005	Sida	1 900 000 kr
67	Europa	Tajikistan	Social protection	Barn	Pilotprojekt i flera regioner som ska verka för att barn tas om hand i familjemiljö istället för på institutioner. Utveckla det sociala arbetets kapacitet och utveckling av finansiella följder av processen där institutioner avvecklas.	National Commission of Child Protection	UNICEF	2004-2006	Sida, UNICEF	5 330 000 kr
68	Europa	Tajikistan	Social protection	Arbetslösa	Arbets träning särskilt för utsatta grupper.	Ministry of Labour and Social Protection	UNDP	2003-2005	Sida	3 400 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektt innehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
69	Europa	Tajikistan	Social		Studie inför regionstrategin Centralasien om hälsa, undervisning och social trygghet i Tajikistan			2005	Sida	308 000 kr
70	Europa	Kazakstan	Demokrati/MR	Lagöverträdare	Reformering av kriminalvården i Kazakstan. Utbildning av anställda för utveckling av nya metoder i socialt arbete och förberedelse för frigivning. Studiebesök och träning i Sverige.	Ministry of Justice	Kriminalvårdsstyrelsen	2003-2008	Sida	3 959 000 kr
71	Europa	Kirgizistan	Social och hälsa		Studie för att analysera utvecklingen inom social- och hälsosektorn i K, inklusive rekommendationer om lämpliga Sidafinansierade insatser inom den sociala sektorn		HIFAB	2005	Sida	200 000 kr
72	Europa	Kirgizistan	Demokrati/MR	Människor utsatta för trafficking	Effektiv, snabb, individuell hjälp till kvinnor, män och barn utsatta för trafficking att återvända till K.	Myndigheter på flera nivåer, bland annat flera ministerier	IOM, International Organisation for Migration	2000-2007	Sida	5 555 000 kr
73	Europa	Kirgizistan	Social	Barn	Socialt arbete med utsatta barn. Utveckling av nya metoder för socialt arbete med barn och deras familjer.	Ministry of Labour and Social Protection/ Ass of Social Workers of Kyrgyz Republic	Socialhögskolan I Stockholm	2001-2007	Sida	7 139 000 kr
74	Europa	Kirgizistan	Demokrati/MR	Lagöverträdare	Reformering av kriminalvården i Kirgizistan. Utbildning av anställda för utveckling av nya metoder i socialt arbete och förberedelse för frigivning. Studiebesök och träning i Sverige.	Ministry of Justice	Kriminalvårdsstyrelsen	2003-2008	Sida	4 677 000 kr
75	Europa	Kirgizistan	Social	Barn	Stöd till Ministry of Labour and Social Protection och Association of Social Workers of Kyrgyz Republic att utveckla en ToR för projektet "Socialt arbete med utsatta barn".	Ministry of Labour and Social Protection/ Ass of Social Workers of Kyrgyz Republic		2004	Sida	358 000 kr
76	Europa	Kroatien	Socialt arbete	Socialarbetare, universitetslärare, rådgivare på ministernivå	Utbildning och handledning i psykosocialt arbete - handledning av fosterföräldrar, inklusive ett studiebesök i Sverige 2003. Projektets syfte är att stärka fosterföräldrars kapacitet att ta hand om barn som saknar adekvat föräldraomvårdnad.	Centre for Social Policy Initiatives, Zagreb		2003-2005	Sida	3 398 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
77	Europa	Bosnien- Hercegovina	Hälsa	Universitetslärare, socialarbetare, studenter	Stöd till socialt arbete i BiH genom fortsatt arbete för att etablera en socionomutbildning vid universitetet i Banja Luka i Bosnien.	Banja Luka University	Socialhögskolan i Stockholm	2003-2005	Sida	5 687 100 kr
78	Europa	Serbien- Montenegro	Social	Socialarbetare, fosterföräldrar	Utbildning av socialarbetare och fosterföräldrar för att utveckla familjehemsvård och nationell adoption som ersättning för institutionsvård av barn i Serbien och Montenegro.	Ministry of Social Affairs	Adoptionscentrum	2003-2005	Sida	5 560 000 kr
79	Europa	Albanien	MR	Tortyroffer, mentalpatienter	ARCT, Albanian rehabilitation Centre for Trauma and Torture i Tirana, får stöd för fortsatt arbete mot tortyr och för mänskliga rättigheter i Albanien.	ARCT		2004-2007	Sida	4 880 000 kr
80	Europa	Västra Balkan	MR	Kvinnor	Ramanslag för fortsatt stöd till kvinnoorganisationer i sydöstra Europa genom Kvinna till Kvinna	Kvinnoorganisationer i västra Balkan	Kvinna till Kvinna	2005	Sida	42 000 000 kr
81	Europa	Serbien- Montenegro, Bosnien- Hercegovina, Makedonien	Social	Ungdomar	Ungdomsarbete med syfte att motverka social, ekonomisk och politisk marginalisering av ungdomar på Balkan blå genom en ungdomsledarutbildning i samarbete med Högskolan i Jönköping.		Forum Syd	2005-2006	Sida	34 000 000 kr
82	Europa	Kroatien	Demokrati	Ungdomar	Uppbyggnad av ungdomscenter och ungdomsledarutbildning i samarbete med Högskolan i Jönköping.	PRONI Center, Osijek		2004-2006	Sida	3 200 000 kr
83	Europa	Balkan	Demokrati	Barn och ungdomar	Stöd till Balkan Children and Youth Foundation för att förbättra situationen för Balkans barn och ungdomar genom barn- och ungdomsorganisationers arbete.	International Youth Foundation, Balkan Children and Youth Foundation		2004-2005	Sida	3 500 000 kr
84	Europa	Bosnien- Hercegovina	Social	Ledarskapet inom social sektor	Ett projekt med syfte att ytterligare stärka kapaciteten hos den sociala sektorn genom att utveckla ett system för handledning och att förbättra planeringskapaciteten inom myndigheter, NGOs och institutioner som sysslar med socialt arbete. Inriktning på ledarskap inom socialt arbete.	Lilja Calvert, Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet	Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet	2005-2009	Sida	9 000 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
85	Europa	Kroatien	Hälsa- och socialvård	Lärare, socialarbetare, studenter	Införande av handledning för socialarbetare i Kroatien, inklusive utbildning av handledare.	Society for Psychological Assistance, Zagreb		2001-2003	Sida	3 056 000 kr
86	Europa	Kroatien	Social		Stöd till utveckling av socialtjänst och socialförsäkringar i samfinansiering med Världsbanken. Det svenska stödet går till rådgivning, utbildning och studier avseende förbättrade sociala tjänster samt till införandet av en ny administrativ organisation för socialförsäkringsfrågor. Världsbankslånet används till att renovera lokaler.	Ministry of Health and Social Development, Världsbanken		2005-2008	Sida, Kroatien, Världsb anken	315 000 000 kr
87	Europa	Serbien Montenegro		Barn i riskzon samt professionella som möter dem	Juvenile Justice Reform Initiative. UNICEF- program för reformering av vården av unga lagöverträdare. Bland annat utbildning av lärare och personal inom ungdomsvården och satsning på psykosocial för att underlätta utslussning.	UNICEF		2003-2006	Sida, UNICEF	19 000 000 kr
88	Europa	Lettland			Utveckling av uthålligt pensionssystem och sjukförsäkringssystem. Trustfund hos Världsbanken för experthjälp till reformen.			1997-2003	Sida, Världsb anken	52 672,01 USD ?? (2003)
89	Europa	Turkiet	Mänskliga rättigheter	Människor utsatta för trafficking	Omedelbar och direkt hjälp till offer för trafficking samt aktiviteter för att stödja regeringens ingripande och strategi i frågan.		IOM, International Organisation for Migration	2005-2006	Sida	2 200 000 kr
90	Europa	Turkiet	Mänskliga rättigheter	Kvinnor och barn	Stärka kvinnor att kämpa mot våld mot kvinnor och barn. Utveckling av program för att förebygga våld mot kvinnor i utbildning av små barn. Projektet bedrivs i 23 anatoliska provinser och förväntas involvera 3000 kvinnor.	KA-MER Foundation		2005-2009	Sida	5 625 000 kr
91	Europa	Turkiet	Bilaterala relationer	Äldre	Samarbetsprojekt mellan kommuner i Turkiet och Sverige. En del med fokus på äldrevård. Inkluderar studiebesök i Sverige och Turkiet.	Ordu municipality	Botkyrka kommun	2005-2007	Sida	720 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
92	RELA	Latinamerika		Beslutsfattare, utredare, försäkringsrådgivare	Utbildning i Stockholm med uppföljning lokalt om konstruktion av pensions- och socialförsäkringssystem.		BICON AB	2006	SIDA	
93	RELA	Latinamerika		Förvaltningsupp- byggnad	1. Rapport om hur nordiska socialpolitiska erfarenheter kan användas i ett sydamerikanskt sammanhang. 2. Studiebesök från Eclac till Norden. 3. Svenskt deltagande vid Eclacs högnivåmöte och workshops för latinamerikanska opinionsbildare. 4. Fem landsstudier inklusive anlays av den nordiska modellens tillämpbarhet.	ECLAC	Institutet för framtidssudier, SOFI	2005-2007	SIDA, ECLAC	2 500 000 kr
94	RELA	Centralamerika		Förvaltningsupp- byggnad	Studier och förslag till skattesystem och statlig fattigdomsbekämpning - policydialog i Centralamerika	IDB		2004-2005	SIDA, Norad, DfiD	2 500 000 kr
95	RELA	Anderna	Hälsö	Droger	Planering och genomförande av seminarium "A Coherent Approach to the Problem of Illicit Drugs in the Andean Region", hösten 2005.		Global Reporting, konsult	2005	Sida	500 000 kr
96	RELA	Central-amerika	Hälsö		Projekt kanaliserade genom Pan American Health Organisation, PAHO, för arbete kring genusfrågor och våld i familjer.	Pan American Health Organisation, PAHO		2002-2005	Sida	6 000 000 kr
97	RELA	Kuba	Demokrati/MR	Social forskning och utbildning	Akademiskt utbyte mellan Institutionen för socialt arbete i Göteborg och sociologiska institutionen vid Havannas universitet. Forskningsprojekt om det sociala arbetets teorier och metoder, om särskilt utsatta grupper samt kön och socialt arbete. Stöd till lärobok i socialt arbete.	Sociologiska institutionen vid Havannas universitet	Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet	2000-2004	Sida	410 000 kr
98	RELA	Kuba	Demokrati/MR	Forskare och myndighetsrep- resentanter som handlägger sociala frågor	Seminarium 19-24 april 2004 i Varadero om <i>Social Policies in the Era of Globalization: Mounting Pressures Against Resources</i> .	Centre for European Studies, Havanna	IKED, International Organisation for Knowledge Economy and Enterprise Development, Malmö	2004	Sida	527 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektt innehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiär	Bidrag
99	RELA	Bolivia		Arbetslösa	PLANE III, ett regeringsprogram för att motverka arbetslöshet bland de fattigaste och därigenom motverka en potentiell risk för social konflikt. Det sker genom utbildning och återinträde på arbetsmarknaden bland annat via beredskapsarbeten i småföretag.	Finansministeriet i Bolivia		2005-2006	Sida	12 000 000 kr
100	AFRA Hiv-aids- teamet, Lusaka	Tretton afrikanska länder	Hiv/aids	Utsatta barn	HACI - Hope for African Children Initiative. Pan-afrikanskt program för föräldralösa och utsatta barn.	Care, Plan International, Save the Children Alliance, Africa Network for People Living with HIV/AIDS, mfl.	Plan Sweden	2004-2005	Sida	18 000 000 kr
101	AFRA Hiv-aids- teamet, Lusaka	Tio afrikanska länder	Hiv/aids	Aidssjuka	Regionalt program för hem(sjuk?)vård genom nationella Röda Korset i tio länder	Internationella Röda Korset	Svenska Röda Korset	2002-2006	Sida	30 000 000 kr
102	AFRA Hiv-aids- teamet, Lusaka	Sju länder i södra Afrika	Hiv/aids	Utsatta barn	Regionalt psykosocialt stöd för barn utsatta för AIDS, Regional Psychosocial Support Initiative for Children Affected by AIDS.	REPSSI		2002-2007	Sida	27 040 000 kr
103	AFRA Hiv-aids- teamet, Lusaka	Afrika söder om Sahara	Hiv/aids	Utsatta barn	UNICEFprogram för barn som blivit föräldralösa på grund av hiv/aids. Programmet stöder lagstiftning, socialt arbete, rådgivning genom myndigheter och det civila samhället. Stöd till en snabb bedömning, analys och handlingsplan om föräldralösa och utsatta barn i 17 länder söder om Sahara.	UNICEF-OVC		2002-2005	Sida	31 000 000 kr
104	AFRA		Hälsa	Handikappade kvinnor	Hälsomanual för handikappade kvinnor producerad av Hesperian Foundation bland annat för användning av hälso- och socialarbetare.			2003-2005	Sida	1 700 000 kr
105	AFRA	Botswana	Hiv/aids	Utsatta barn	Psykosocialt stöd till föräldralösa barn.	Botswana Christian AIDS Intervention Programme, BOCAIP		2002-2005	Sida	2 000 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
106	AFRA	Botswana, Tanzania, Zambia, Zimbabwe	Hiv/aids	Föräldralösa barn	UNICEF-projekt för att värna föräldralösa barns rättigheter i samband med hiv/aids. Projektet ska arbeta fram riktlinjer och goda exempel när det gäller barnskydd och implementering av en rättighetsbaserad inriktning i vårnandet av föräldralösa barns rätt.	UNICEF		2004	Sida	20 000 000 kr
107	AFRA Ambassad i Addis Abeba	Afrikanska Unionen		Kapacitetsuppbyggnad	Stöd till Afrikanska Unionen, två program varav ett handlar om att höja AU-kommissionens kapacitet inom områdena arbete, sysselsättning, socialt skydd och välfärd.	Afrikanska Unionen		2005-2007	Sida, Norge	14 700 000 kr
108	AFRA	Mali	Hälsa		Bilateralt utvecklingssamarbete för att stödja hälsosektorn i Mali i partnerskap med Nederländerna, PRODESS. Förutom sju definierade program inom hälsosektorn innehåller PRODESS också ett socialt program med mål som fattigdomsbekämpning, skapa sysselsättning, minska ojämlikhet och arbeta för en hållbar mänsklig utveckling för alla. Fem program är utvecklade för detta.	Ministry of Health, Ministry of Social Affairs		2005-2009	Sida	35 000 000 kr
109	DESO/Hälsa	Afrika söder om Sahara	Hiv/aids		Samhällsvetenskapligt forskningsprogram i samarbete med afrikanska forskningsorganisationer.	Council for the Development of Social Science Research in Africa, CODESRIA; Organisation for Social Science Research in Eastern and Southern Africa, OSSREA; Social Science and Medicine Network, SOMANet; Union for African Population Sciences, UAPS.		2003-2006	Sida	29 000 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projekthinnehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
110	AFRA och POM		Forskning -IDS		Stöd till International Development Studies, IDS, University of Sussex. Stödet går till avdelningen Participation, Power and Change och finansieras gemensamt av AFRA och Policy			2003-2006	Sida	7 500 000 kr
111	Asien	Palestina	Hälsa	Funktionshindrade	Rehabiliteringsprogram i Västbanken-Gaza med syfte att tillvarata funktionshindrades rättigheter och att förändra attityder så att det palestinska samhället självt tar ansvar för funktionshindrades rättigheter och service med särskilda ansträngningar för att stödja funktionshindrade barn.	Diakonia, Norad	Diakonia	(1989-)2005	Sida	6 500 000 kr
112	DESO/Desa	MENA-regionen	MR	Ungdomar i rättsväsendet	Stöd till Penal Reform International, PRI, för ett program med fokus på barnskydd i rättssystemet - Juvenile Justice Programme - för ungdomar i fem olika länder i MENA-regionen. Utbildning av personal.	Penal Reform International, PRI		2004-2006	Sida	7 700 000 kr
113	Asien	Thailand, Burma	Hälsa	Drogprevention	Drogprevention i Gyllene Triangeln med syfte att förbättra förutsättningarna för ursprungsbefolkningen att skydda sig mot den problematiska narkotikasituationen i sin vardag.	Sex lokala enskilda organisationer inom olika minoritetsgrupper	Diakonia	2004-2006	Sida	6 760 000 kr
114	INEC	Globalt	Arbetsmarknad		Labour Market Dialogue, utveckling av arbetsmarknaden i ett antal länder genom landprogram och temaprogram. Temaprogram kan exempelvis fokusera på hiv/aids-frågor.		Svenskt Näringsliv, LO, TCO	2004-2006	Sida mfl	37 500 000 kr
115	INEC		Arbetsmarknad		ILO:s program för utvecklingssamarbete med syfte att skapa möjligheter till produktivt arbete under fria, säkra, värdiga och jämlika villkor. Socialt skydd (Social Protection) och social dialog är två strategiska mål. Sidas stöd fokuseras bland annat på utvidgning av social security coverage i Ghana och Senegal.			2006		25 000 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektt innehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiär	Bidrag
116	SAREC		Samhällsvetenskaplig forskning		Stöd till UNRISD, United Nations research Institute for Social Development.	UNRISD	SAREC	2003-2005	Sida	35 000 000 kr
117	Lokalt handlagt	Sydafrika		Barn och unga	Stöd till utveckling av institutioner för tvångsvård och behandling av barn och unga lagöverträdare.	Northern Cape and Child and Youth Residential Care Programme	Statens Institutionsstyrelse (SiS)	1998-2008	Sida	Totalt 2 100 000 kr
118	Lokalt handlagt	Kina		Utsatta för familjevåld, nätverksmedlemmar, lagstiftare	"Combating Domestic Violence" syftar till att utvidga nätverk, skapa en databas samt bedriva genusorienterad utbildning för lagstiftare.	Network and Research Center for Combating Domestic Violence of China Law Society		2003-2006	Sida	USD 95 960
119	Lokalt handlagt	Västbanken/Gaza			"Emergency Services Support Program." Ett stöd via Världsbanken till ministerier för att bidra till basala sociala tjänster för det palestinska folket. Stödet används inte till löner.	Världsbanken		Sverige har bidragit till programmet sedan 2002.	Sida	130 000 000 kr
120	Lokalt handlagt	Sri Lanka		Sårbara grupper	Stöd till UNICEF:s program som innefattar sociala tjänster till sårbara grupper. Flera projekt kring barnskydd.	UNICEF		2004-2006	Sida	76 000 000 kr
121	Lokalt handlagt	Kenya			Stöd till UNICEF:s program i Kenya. En stor del av programmet handlar om barnskydd. Målet är att bidra till barns skydd från våld, misshandel, utnyttjande, diskriminering och hiv/aids genom stöd till skyddsnet för de mest utsatta barnen.	UNICEF		2004-2006	Sida	43 000 000 kr
122	Lokalt handlagt	Tanzania		Utsatta barn	Working with Adolescent and Young People and Reaching out for the Most Vulnerable Children	UNICEF		2002 -2006	Sida	48 000 000 kr
123	Lokalt handlagt	Tanzania		Gatubarn	Dogodogo provides needed services for children in difficult circumstances. The overall objective is to ensure the two basic rights for all children, shelter and education. Five centers offers counselling, medical care and preparative school-training.	Dogodogo Centre Street Children Trust		2003-2006	Sida	3 500 000 kr
124	Lokalt handlagt	Zambia		Barn	Stöd till Rädda Barnens program för barns rättigheter i Zambia	Save the Children Sweden		2003-2004	Sida	5 000 000 kr

	Avdelning/E nhet	Område	Sektor	Målgrupp	Projektt innehåll	Samarbetspartner lokalt	Samarbetspartner i Sverige	Tidsperiod	Finansiä r	Bidrag
125		Zambia		Unga i rättsapparaten	Juvenile Justice Administration Pilot Project - stöd till att bygga programmets ramverk inklusive projektrådgivare.	The Child Justice Forum		2003- med förlängning	Sida	1 500 000 kr
126	Lokalt handlagt	Guatemala		Barn och unga	"Building a protective and inclusive environment for Guatemalan children and women". Innehåller bland annat insatser för barn och unga i riskzon och för unga lagöverträdare.	UNICEF		2005-2008	Sida	24 000 000 kr
127	Lokalt handlagt	Colombia		Barn och unga	Förebyggande av rekrytering av barnsoldater och stöd till barn och unga som lämnat illegala väpnade grupper.	UNICEF		2005-2007	Sida	14 000 000 kr
128	Lokalt handlagt	Nicaragua		Barn och unga	Fortsatt stöd till utveckling av social sektor genom UNICEF:s landprogram i Nicaragua. Kapacitetsbyggande på samtliga samhällsnivåer, social kommunikation och mobilisering samt ett starkt genusperspektiv ska genomsyra aktiviteterna.	UNICEF		2003-2006	Sida	48 500 000 kr

5. Svenska aktörer

”Huvudansvaret för att åstadkomma en rättvis och hållbar utveckling har varje lands egen regering och dess befolkning. Utöver staten spelar enskilda organisationer, folkrörelser, religiösa samfund, fackföreningar och näringsliv nyckelroller.

Det svenska samhället bör i större utsträckning engageras för att utveckla idéer, bilda opinion och bidra till att konkret genomföra den svenska politiken för global utveckling. Myndigheter, kommuner, utbildningsväsendet, enskilda organisationer, folkrörelser och näringsliv har alla viktiga roller att spela. Många aktörer har viktig kunskap att bidra med. Internationellt informationsutbyte sker på många plan.”¹⁹

Samstämmighet

En sammanhållen och samstämmig politik för att bidra till en rättvis och hållbar utveckling i världen är ett av Sveriges bidrag för att uppnå FNs millenniummål att halvera världsfattigdomen till 2015.

Politiken för global utveckling är en uppgift för hela regeringens verksamhet och inte något som bara handlar om bistånd. Alla politikområden har ett gemensamt övergripande mål för den globala politiken: att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

En sådan utveckling kan bara uppnås genom att många krafter drar åt samma håll. Samstämmighet ska prägla både Sveriges nationella politik och den som drivs inom internationella organ. Kopplingar måste göras mellan olika politiska områden och global utveckling. Det Sverige säger och gör i ett sammanhang måste stämma med svenskt agerande i ett annat.

Sverige är det första landet i världen som har slagit fast en politik där alla politikområden, med departement och myndigheter, arbetar för det gemensamma målet en hållbar global utveckling.

Samstämmighet ökar effektiviteten, genom att kunskaper från olika områden tas tillvara och genom att olika insatser kan förstärka istället för att motverka varandra. ”Det kräver emellertid väl avvägda politiska beslut för att inte insatserna inom vart och ett av områdena ska riskera att motverka varandra”, skriver regeringen i Politik för global utveckling (2004/2005:161), sid 14.

¹⁹ Regeringen på www.sweden.gov.se, Global utveckling och bistånd.

Engagemang i det svenska samhället

Det svenska samhället bör i större utsträckning engageras för att utveckla idéer, bilda opinion och bidra till att konkret genomföra den svenska politiken för global utveckling, skriver regeringen bland annat i budgetpropositionen (Prop.2005/2006:1).

Myndigheter, kommuner, utbildningsväsendet, enskilda organisationer, folkrörelser och näringsliv har alla viktiga roller att spela och viktig kunskap att bidra med.

Att utnyttja dessa resurser i politiken för global utveckling ökar samstämmigheten i arbetet med globala frågor. Ett särskilt forum, Forum för global utveckling, med företrädare för olika delar av det svenska samhället håller på att utvecklas i syfte att främja en bred samhällsdialog om global utveckling.

Regeringen uttrycker i politiken för global utveckling, i budgetpropositionen och i regleringsbrevet för 2006, en tydlig strävan att bättre utnyttja svenska aktörer. Kunskaperna från svenskt näringsliv, fackföreningar, kommuner, statliga myndigheter och andra offentliga aktörer ska utnyttjas mer i utvecklingssamarbetet. Regeringen efterlyser nya former av samverkan mellan privat och offentlig sektor, bland annat för att bidra till sysselsättning i utvecklingsländer.

Aktörer

För att kartlägga svenska aktörer inom området socialpolitik skickades fem frågor (bilaga 4) med e-post till 26 myndigheter, organisationer, utbildnings- och forskningsinstitutioner som bedömdes kunna vara intresserade av delta, eller redan deltar, som aktörer inom utvecklingssamarbete på det socialpolitiska området. Tre svarade inte. Svaren är sammanställda i en matris i slutet på detta kapitel.

Urvalet baseras på en strävan efter ökade kunskaper kring vilka aktörer som kan och vill utöka sitt utvecklingssamarbete inom området social välfärd. Ett syfte var, i enlighet med regleringsbrevet för 2006, att öka kunskaperna om fackföreningars, kommuners, statliga myndigheters och andra offentliga aktörers deltagande i utvecklingssamarbetet.

Däremot har traditionella bistånds- och frivilligorganisationer som Rädda Barnen, Röda Korset, Diakonia, Caritas och många andra, lämnats utanför denna kartläggning av svenska aktörer. Varken utrymme eller tidsramar har medgivit en systematisk genomgång av deras socialpolitiska insatser. Etablerat och långvarigt samarbete mellan Sida och dessa i utvecklingsarbete väl förankrade organisationer, medverkar dessutom till en hög kunskapsnivå om organisationernas arbete och inriktning. Socialpolitiska insatser genomförda av dessa organisationer finns med i avsnittet *Insatser inom Avdelningen för samverkan med enskilda organisationer, SEKA/EO*.

Syn på att ingå i resursbasen

23 myndigheter, organisationer och institutioner svarade alltså på e-postfrågorna.

- Av dem är en majoritet odelat positiva till att ingå i den svenska resursbasen.
- Ett fåtal enheter är försiktigt positiva eller tveksamma, främst på grund av bristande personalresurser.
- Lika få svarar inte eller bollar frågan vidare.

Myndigheter

Följande myndigheter tillfrågades: Socialstyrelsen, Institutet för utveckling av metoder i socialt arbetet, IMS – en del av Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Kriminalvården och Arbetsmarknadsverket.

Socialstyrelsen har inga pågående samarbetsprojekt med utvecklingsländer, men en del ordinarie verksamhet: Östersjöstaternas råd gav 1998 Socialstyrelsen i uppdrag att utgöra nationell koordinator för barnsamarbete i frågor som rör sexuell exploatering av barn i regionen. Samarbetet handlar om nätverksbyggande, samverkan och kunskapsutbyte.

Intresse för deltagande i den svenska resursbasen finns när eventuellt arbete ligger inom Socialstyrelsens mandat.

IMS, Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete inom Socialstyrelsen, bedriver inte heller något sådant arbete, men kan tänka sig att ingå i resursbasen om de personella resurserna tillåter.

Försäkringskassan har sedan några år tjänsteexport på sitt program, vilket innebär att myndigheten åtar sig uppdrag inom det egna fackområdet i andra länder, ofta rättsanalyser, utbildning och förslag till administrativa lösningar. Samarbetspartner är respektive myndighet i mottagarlandet.

De flesta projekten har varit twinningprojekt för nya medlemsstater i EU att hantera EU-lagstiftning på socialförsäkringsområdet.

Idag bedriver Försäkringskassan ett projekt i Litauen avseende prognosmodeller samt deltar i ett Sidaprojekt avseende internationell utbildning i Latinamerika om konstruktion av pensions- och socialförsäkrings-system, genomförare är Bicon, ett utvecklingsföretag inom försäkringsbranschen. Försäkringskassan ansöker om ytterligare två projekt.

Kriminalvården har bland annat samarbeten med Georgien, Kirgizistan och olika länder i Afrika. Närmare svar har dock inte inkommit.

Arbetsmarknadsverket bedriver ett omfattande utvecklingssamarbete, för närvarande 14 projekt, varav två har tydligare socialpolitiska implikationer: Utvecklandet av ett rehabiliteringssystem för psykiskt arbetshindrade tillsammans med socialdepartementet i Estland och utveckling av yrkesinriktad rehabilitering för arbetshandikappade i Ryssland.

Arbetsmarknadsverkets utvecklingssamarbete är i allmänhet inriktat på utveckling av arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitik. Det sker i fem före detta Sovjetrepubliker samt i Albanien, Marocko, Serbien, Tunisien och Ungern genom exempelvis personalutbildning, organisationsutveckling, rehabilitering och integration av fysiskt och psykiskt arbetshandikappade.

Organisationer

Följande organisationer ingår i kartläggningen av resursbasen: Saco, Akademikerförbundet SSR, SKTF, samt Sveriges kommuner och länsting genom Sala Ida AB.

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, bedriver inte något utvecklingssamarbete. Är dock beredd att pröva att ingå i resursbasen utifrån tillgång till personal.

Akademikerförbundet SSR, som bland annat organiserar socionomer, bedriver inte heller något sådant samarbete, men tankar finns om ett eventuellt nordiskt fackligt utvecklingssamarbete i Kirgizistan. Organisationen svarar inte direkt på frågan om deltagande i resursbasen.

SKTF, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, bedriver ett flertal utvecklingsprojekt, med inriktning på demokratiutveckling genom

stöd till fackliga organisationer, men inga som direkt kan hänföras till området sociala frågor. ISKA, Internationalen för stats- och kommunalanställda, som SKTF tillhör, fokuserar dock på en kampanj om ”Quality Public Services” med bredare inriktning än de fackliga frågorna.

Organisationen ställer sig tveksam till om man har personella resurser för att delta i den svenska resursbasen när det gäller socialpolitiska frågor.

Sveriges Kommuner och Landsting äger **Sala Ida AB** som bedriver projekt med stöd till utveckling av demokratisk styrning och god förvaltning på regional och lokal nivå i många länder i världen, en verksamhet som startade 1984.

Sala Ida bedriver ett flertal samarbetsprojekt ofta inriktade på kapacitetshöjande utbildning, behovsbedömning, studiebesök och rådgivning för tjänstemän och politiker inom lokal administration. Inga av dessa kan direkt hänföras till det socialpolitiska området.

Sådana projekt återfinns istället inom Kommunalt Partnerskap, tidigare fördjupade vänortsprojekt, med 190 deltagande svenska kommuner. Sala Ida kanaliserar Sidamedlen för detta. Inom de kommunala partnerskapen i Östeuropa återfinns samarbeten kring verksamheter för funktionshinder, utveckling av äldreården, alkohol- och drogförebyggande arbete, utveckling av socialtjänsten, ofta barnården, med kunskapsöverföring och samarbete kring administration och organisation.

Ett 40-tal samarbeten inom det socialpolitiska fältet har återfunnits vid en genomgång av projektregistret för Kommunalt Partnerskap i Central- och Östeuropa på Sala Idas webbsida.

Inom Kommunalt Partnerskap Nord-Syd dominerar andra områden, ofta miljöfrågor.

Sala Ida ser sig redan nu som ingående i resursbasen och vill gärna utveckla denna roll ytterligare.

Utbildnings- och forskningsinstitutioner

En stor del av de svenska aktörerna inom det socialpolitiska området består av utbildnings- och forskningsinstitutioner. Inte mindre än 14 av 23 svarande enheter, tillhör den kategorin.

De flesta av dem, tio svarande enheter, bedriver utbildning av socio-nomer och dessutom forskning samt forskningsutbildning.

Återstoden – fyra svarande enheter – kategoriseras här som forskningsinstitut.

Pågående samarbeten:

- 2 av utbildnings- och forskningsinstitutionerna (socialhögskolor, institutioner för socialt arbete och liknande) bedriver samarbetsprojekt.
- 2 av utbildnings- och forskningsinstitutionerna bedriver samarbetsprojekt och utbytesprojekt.
- Ytterligare fyra av utbildnings- och forskningsinstitutionerna bedriver utbytesprojekt.
- 4 av forskningsinstituten bedriver samarbetsprojekt.
- 2 utbildnings- och forskningsinstitutioner bedriver vare sig samarbets- eller utbytesprojekt inom det socialpolitiska området med utvecklingsländer.

Socialhögskolan i Stockholm har arbetat med sociala projekt förtädesvis i Central- och Östeuropa sedan början av 1990-talet. Sedan drygt ett år sedan utgör verksamheten en egen del inom Stockholms universitets holdingbolag SU-Holding, men har kvar kopplingen till Socialhögskolan.

Samarbetsprojekten har under åren involverat i stort sett samtliga lärare vid Socialhögskolan och dessutom en rad erfarna yrkespraktiker från Stockholms stad och ett antal grannkommuner.

För närvarande pågår sju samarbetsprojekt och flera har nyss avslutats.

1. Utveckling av socialtjänsten i Sankt Petersburg.

Yrkespraktiker, chefer och administratörer inom den sociala sektorn – 600 personer – har deltagit i kursverksamheter. Fem försöksverksamheter har etablerats och stöd till uppbyggnad och utveckling av arbetsmetoder har getts. En huvudaktivitet för närvarande är utveckling av familjehemsvården.

Projektet startade år 1997 och pågår i ytterligare två år. Partner är Kommittén för arbete och social trygghet i Sankt Petersburg.

2. Socialt arbete med barn och familj i Vitryssland.

Även detta är ett utbildnings- och utvecklingsprojekt som riktar sig till yrkespraktiker av olika slag på socialpedagogiska centra. Samarbetet startade 2001 och avslutas vid utgången av 2005. En förlängning diskuteras. Partner är Utbildningsministeriet i Minsk

3. Unga lagöverträdare i Sankt Petersburg.

Ett utbildnings- och utvecklingsprojekt med målgruppen yrkespraktiker – i första hand ”vårdare” – och tjänstemän inom kriminalvården, i Sankt Petersburg och särskilt ungdomsfängelset i Kolpino. Startade år 2000 och pågår i ytterligare två år.

Partner är den ryska federala kriminalvårdsmyndigheten.

4. Socialt arbete med barn och familj i Kirgizistan.

Ett utbildnings- och utvecklingsprojekt för yrkespraktiker och tjänstemän inom den sociala sektorn. Särskilt personalen vid två verksamheter – en för handikappade ungdomar och en för socialt utsatta barn och ungdomar. Startade november 2004 och pågår till och med 2006

Partner är det kirgiziska socialministeriet och den kirgiziska socialarbetarföreningen.

5. Socialt nätverksarbete i Moskva och Ryssland.

I första hand ett utbildningsprojekt i arbetsmetoder för socialt arbete med utsatta barn – fokus på socialt nätverksarbete. Det riktar sig till yrkespraktiker inom verksamheter som arbetar med socialt utsatta barn. I den pågående fasen arbetas med att sprida erfarenheterna till 11 olika regioner i hela Ryssland. Bas är det sociala utvecklingscentret Otradnoje i Moskva.

Startade år 2000 och pågår i ytterligare tre år. Partner är ministeriet för hälsa och social utveckling i Moskva.

6. Högre utbildning i socialt arbete i Tajikistan.

Samarbetsprojektet avser magisterutbildning i socialt arbete. Det är en del av UNICEF:s aktiviteter i Tajikistan men finansieras via Sida.

Målgrupp är särskilt utvalda personer som kommande utbildare i socialt arbete. Startade år 2004 och avslutas våren 2006. (Se även matrisen över socialpolitiska insatser, Tadjikistan.)

7. Utveckling av socialarbetarutbildningen i Bosnien-Hercegovina

Projektet avser uppbyggnad av en socialhögskola i Banja Luka. Startade år 1998 och avslutas i år. (Se även avsnittet om västra Balkan.)

Några nyligen avslutade projekt:

1. Community Development Project, Litauen. Avslutades 2004.

Ett mångårigt projekt i Litauen (1997–2004) som handlade om att utveckla det öppna sociala arbetet. Genomfördes delvis tillsammans med Världsbanken. Partner var socialministeriet i Vilnius.

2. Barn och familjer i Armenien. Avslutades 2004.

Pågick från 2000 till och med 2004. Syftade till att skapa alternativ till boende på institution. Tre alternativa verksamheter byggdes upp. Partner var utbildningsministeriet i Yerevan.

3. Stöd till universiteten i Murmansk och Apatity

(i samarbete med Umeå universitet). Ett antal magisterkurser och viss förberedande forskningsverksamhet. Avslutades 2005.

Dessutom har Socialhögskolan i Stockholm genomfört två större internationella konferenser i Stockholm när det gäller barn och institutioner. Den senaste i maj 2003 med 650 deltagare från drygt 60 olika länder från samtliga världsdelar. (Se även avsnittet om DESO:s insatser).

Socialhögskolan i Stockholm har även ett ramavtal med Sida om konsultinsatser inom den sociala sektorn.

Förutom samarbetsprojekten bedriver Socialhögskolan i Stockholm också utbytesverksamhet:

Institutionen har sedan införandet av Linnaeus-Palmeprogrammet år 2000 både lärar- och studentutbyte med Indien: College of Social Work, Nirmala Niketan i Mumbai, och Sydafrika: Indian University of Fort Hare i Alice.

Lärarna som reser till Indien respektive Sydafrika i ungefär 25 dagar, undervisar, håller seminarier, handleder studenter, introducerar utresande studenter samt gör ett flertal studiebesök med koppling till socialt arbete. Tid finns också för annat erfarenhetsutbyte som pedagogiska diskussioner, utarbetning av kurser och forskningsprojekt.

Studenterna integrerar teoretiska studier med studiepraktik, deltar i och leder seminarier med övriga studenter. De tillbringar 20 eller 40 (Indien) veckor på respektive lärosäte.

Institutionen har sedan länge ett avtal med Universidade Federal do Rio de Janeiro, Escola do serviço social, Brasilien och just nu söker institutionen medel för ett fördjupat utbyte med större ömsesidighet. Flera svenska studenter har förlagt sin studiepraktik där, men få studenter därifrån har haft möjlighet att resa hit.

Vietnam och Kina har tidigare deltagit, men medel för utbyte har inte sökts det sista året. Fyra studenter har vistats i Vietnam, Universitet i Hanoi, under 20 veckors studiepraktik och ett antal lärare från respektive land har deltagit i utbytet. Ett visst samarbete med Universitetet i Hanoi pågår fortfarande. Utbytet med Kina, som endast gällde lärare, har eventuellt fortsatt under andra former.

Socialhögskolan i Lund bedriver för närvarande två samarbetsprojekt inom det socialpolitiska området i utvecklingsländer.

Ett utbildningsprogram för tjänstemän i Latinamerika för att förebygga våld i skolan och i familjen. Programmet målgrupp är tjänstemän på relevanta ministerier och motsvarande på regional och lokal nivå, inom skolan och den sociala sektorn. Målet är att skapa strategier mot olika vålduttryck, till att bygga nätverk för dialog mellan yrkesverksamma, samt till att stimulera skapandet av verksamheter som förebygger våld. För 2006 har följande länder inbjudits: Argentina, Bolivia, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Mexiko, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Dominikanska Republiken, Uruguay och Venezuela

Ett utbildningsprojekt med fokus på barns rättigheter och pedagogiskt utvecklingsarbete, målgrupp är skolpersonal på olika nivåer i utvecklingsländer. Tio länder deltar i kurs varje år. 2005 inbjöds: Algeriet, Angola, Bangladesh, Bolivia, Bulgarien, Burkina Faso, Burundi, Kambodja, Kina, Demokratiska Republiken Kongo, Elfenbenskusten, Kroatien, Kuba, Östtimor, Egypten, Eritrea, Etiopien, Ghana, Guatemala, Honduras, Indien, Indonesien, Iran, Jordanien, Kenya, Kosovo, Laos, Libanon, Libyen, Makedonien, Malawi, Marocko, Namibia, Nicaragua, Nigeria, Peru, Rumänien, Rwanda, Sydafrika, Sri Lanka, Tajikistan, Tanzania, Tunisien, Uganda, Vietnam, Västbanken och Gaza samt Zambia.

Tre utbytesprojekt pågår med utvecklingsländer:

- Ett projekt (inom Sokratesprogrammet) fokuserar på studenternas studiepraktik och sociala frågor som sträcker sig över gränserna mellan Baltikum och Västeuropa, bland annat trafficking. EU-finansierat.
- Ett utbytesprojekt inom utbytesprogrammet Linnaeus-Palme pågår mellan socialarbetarutbildningen i Lund och Universidad Nacional de Lanus, Escuela de Trabajo Social i Buenos Aires, Argentina. Projektet har som mål att utveckla kunskapen om den sociala verkligheten och det sociala arbetets villkor i respektive land, samt att vidga kunskapen kring det sociala arbetets teori och praktik genom årligt utbyte av elever och lärare från respektive utbildning. Sida finansierar.
- Swindia är ett projekt där universiteten i Örebro, Östersund och Lund ingår, för att stimulera studiepraktik i Indien. Syftet är att öka studenternas globala medvetenhet genom praktik i en omgivning där immigration, integrationsprocesser, utvecklingssamarbete och internationella frågor är centrala begrepp. Finansieras av studenterna själva.

Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet bedriver för närvarande fyra Sidafinansierade samarbetsprojekt, tre inom det likaså Sidafinansierade utbytesprogrammet Linnaeus-Palme och ett inom Svenska Institutets ram.

1. Ett projekt för att stärka kapaciteten hos den sociala sektorns ledarskap när det gäller att implementera nationell politik kring socialt arbete som startade 2005. Samarbetspartner är universiteten i Sarajevo, Tuzla och Banja Luka. Bygger på projektledaren Lilja Calverts erfarenheter från tidigare arbete med Socialhögskolan i Stockholm i Tuzla och Sarajevo. (Se avsnittet om västra Balkan)
2. Ett projekt om handledning och utbildning av fosterföräldrar i Kroatien, också start 2005. Bygger också på ett tidigare projekt där projektledaren Lilja Calvert medverkat. (Se även avsnittet om västra Balkan)

3. Kuba. Forskningsutbyte inom socialt arbete med universitetet i Havanna sedan 1998. Syftet är att stimulera ett ömsesidigt forskningsutbyte inom socialt arbete. Samarbetet har hittills lett till ett antal work-shops samt utgivningen av boken *Social Work in Cuba and Sweden*. Ny ansökan hos Sida om fortsatt samarbete. (Se även avsnittet om insatser i Latinamerika)
4. Uganda – nytt projekt i samarbete med University of Makerere med fokus på fred och hållbar utveckling i området runt Victoriasjön.

Tre samarbeten inom programmet Linnaeus-Palme pågår, med student- och lärarutbyten med universiteten i Havanna, Kuba, Montevideo, Uruguay och Stellenbosch, Sydafrika.

Sedan 1998 pågår ett samarbetsprojekt i socialt arbete i Svenska Institutets regi – Visbyprogrammet – som syftar till ömsesidigt utbyte och utveckling av socialt arbete som ämne, profession och yrkesfält med i första hand Ukraina, Vitryssland och Ryssland. Ett visst studentutbyte ingår också.

Institutionen för socialt arbetet vid Mittuniversitetet i Östersund deltar för närvarande inte i något socialt utvecklingsprojekt i denna kartläggnings mening. Institutionen har tidigare haft samarbete med Sida i Östeuropa, Ukraina och Moldavien.

Numera samarbetar institutionen med olika universitet och högskolor runt om i världen när det gäller utbyte av studenter, lärare och forskare, inom Europa finansierat av EU och genom Linnaeus-Palme/Sida i världen i övrigt.

Institutionen har även samarbeten om socialt arbete i praktik, utbildning och forskning i Afrika, Indien och Sydamerika som den finansierar på egen hand eller via forskningsanslag.

Vid institutionen bedrivs dessutom socionomprogrammet *interkulturell/internationell socionomutbildning* som utbildar socionomer för internationellt socialt arbete och för nationellt socialt arbete med inriktning mot bland annat etnicitet, integration och flyktingproblematik.

Institutionen för socialt arbete vid Umeå universitet: Varje termin reser 50 studenter till utvecklingsländer i Afrika, Sydamerika och Asien för att studera sociala förhållanden och socialt arbete. De flesta gör det på eget initiativ som "free movers". De studerar sociala förhållanden och hur socialt arbetet bedrivs i dessa länder, med en handledare i Sverige som främst hjälper till med uppsatsen.

Institutionen har också ett organiserat samarbete, bestående av lärar- och studentutbyte inom Linnaeus-Palme, med en socialarbetarutbildning i södra Indien.

Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö, har under 2004–2004 arbetat med ett projekt för utveckling av handledningskunskaper för studenter och yrkesverksamma i Litauen, finansierat av EU och institutionen. Samarbetspartner var Kaunas College.

Planer finns, och de första kontakterna har tagits, kring ett samarbete i Ghana. Finansiering för det projektet kommer att sökas genom Linnaeus-Palme-programmet.

Institutionen för beteende-, social- och rättsvetenskap, Örebro universitet, bedriver lärar- och studentutbyte inom magisterutbildningen i juridik med internationell inriktning, med universitet i Ryssland, Balkan, Etiopien och Indien. Inget utbyte inom socialt arbete rapporterat.

Enheten för socialt arbete vid Malmö högskola, bedriver ett utbytesprojekt inom ramen för Linnaeus-Palme med syfte att stödja utveck-

lingen av en institution för socialt arbete vid universitetet i Cochabamba, Bolivia. Utbyte av både lärare och studenter pågår.

Avdelningen för beteendevetenskap och socialt arbete, Hälsohögskolan i Jönköping bedriver ett samarbete med University of KwaZulu-Natal, Durban, Sydafrika. Projektet finansieras av Sida via Linnaeus-Palme.

Socionomprogrammet, Linköpings universitet har internationella kontakter men inte med utvecklingsländer.

Arbetslivsinstitutet bedriver fyra pågående samarbetsprojekt med utvecklingsländer. Fokus ligger på arbete och hälsa, företagshälsovård samt utbildning av arbetsmiljöspecialister, områden som ligger utanför denna kartläggnings fokus.

Institutet för social forskning, SOFI, bedriver med stöd av Sida, ECLAC och Institutet för framtidsstudier, ett forskningsprojekt som innebär en kartläggning av i vilken utsträckningen den nordiska social- och arbetsmarknadspolitiska modellen skulle kunna överföras till Latinamerika. Kartläggningen utmynnade i ett referensdokument som bildade underlag för en regeringskonferens om socialt skydd i ECLAC:s regi, i Montevideo, i mars 2006. (Se även avsnittet om Sidas insatser i Latinamerika.)

Centrum för handikapp- och rehabiliteringsforskning, HAREC, Institutionen för hälsa, vård och samhälle, Universitetssjukhuset MAS, bedriver sju pågående projekt med inriktning mot funktionshinder och arbetsliv. Ett projekt i Tanzania 2004–2007, finansieras via SHIA, ett i Bangladesh 2005–2009 via SAREC, medan två projekt i Baltikum respektive Bosnien finansieras av EU. Dessutom är HAREC involverade i två multilaterala projekt.

CHESS, Centre for Health Equity Studies, vid Stockholms universitet och Karolinska institutet, bedriver flera samarbetsprojekt inom forskning:

- *Moscow Health Survey 2004* är ett samarbete med Institute for Socio-Economic Studies of the Population (ISESP) inom den ryska vetenskapsakademien i Moskva. Kungliga Vetenskapsakademien, Östersjöstiftelsen samt CHESS finansierar.
- *Sankt Petersburg Longitudinal Mortality Follow-up 1975–2000*: ett pågående samarbete med Institute of experimental medicine, Sankt Petersburg. Vetenskapsrådet och MacArthur Foundation finansierar.
- *Trends and Social Variation in Estonian Mortality* innefattar pågående samarbeten med Institute for Health and Development, Tallinn. Finansieras av Vetenskapsrådet och Östersjöstiftelsen.

Reflektioner kring dessa aktörers samarbeten

Mängder av utvecklingssamarbeten inom det socialpolitiska fältet bedrivs av de aktörer som ingår i denna kartläggning. Ett 75-tal samarbeten i form av utvecklings-, utbytes och forskningsprojekt har kunnat kartläggas.

Utbildnings- och forskningsinstitutioner är aktiva samarbetspartner inom området socialpolitik. Student-, lärar- och forskningsutbyte bedrivs av de flesta av de 14 universitet- och högskoleinstitutioner som svarade på kartläggningens frågor. Dessa utbyten med universitet i utvecklingsländer finansieras oftast av Sida via programmet Linnaeus-Palme. Endast två institutioner står för närvarande utanför sådant samarbete.

Institutionerna för socialt arbete i Stockholm och Göteborg intar en särställning med omfattande och långvariga utvecklingssamarbeten, främst i Östeuropa men för Göteborgs del även med Kuba.

Centrum för handikapp- och rehabiliteringsforskning, Harec, vid MAS universitetssjukhus bedriver också omfattande samarbeten inom området funktionshinder och sysselsättning. Men även Socialhögskolan i Lund bedriver samarbetsprojekt inom det socialpolitiska fältet liksom Institutionen för vårdvetenskap i Växjö.

CHESS bedriver flera forskningssamarbeten och SOFI ett forskningsprojekt inom området.

Av myndigheterna arbetar Försäkringskassan och Arbetsmarknadsverket utvecklingssamarbeten inom området, medan den centrala statliga myndigheten inom socialtjänstområdet, Socialstyrelsen, inte är engagerad i någon sådan verksamhet.

De fackliga organisationerna är av naturliga skäl främst engagerade i samarbeten med facklig uppbyggnad och demokratisering som mål. Dock finns planer inom Akademikerförbundet SSR på ett eventuellt utvecklingssamarbete inom området.

Slående är det omfattande utvecklingssamarbete inom det socialpolitiska området som bedrivs av svenska kommuner i samarbete med deras motsvarigheter, främst i Östeuropa. Ett åttiotial samarbeten är direkt inriktade på utbyten av erfarenheter inom exempelvis äldreomsorg och utveckling av socialtjänsten, ofta utsatta barn. Samarbetet sker inom Kommunalt Partnerskap med Sidamedel, förmedlade av Sala Ida.

Matris över ett urval svenska aktörers utvecklingssamarbete inom det socialpolitiska området

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
1	Socialstyrelsen	Åsa Börjesson, avdelningschef för Socialtjänstavdelningen, asa.borjesson@socialstyrelsen.se Beatrice Hopstadius, Enhetssamordnare, Individ- och familjeenheten, beatrice.hopstadius@socialstyrelsen.se	Östersjösamarbete i frågor som rör sexuell exploatering av barn.	Östersjö-regionen	Östersjöstaternas råd har givit Socialstyrelsen i uppdrag (1998) att utgöra nationell koordinator för barnsamarbete i frågor som rör sexuell exploatering av barn i regionen. Samarbetet handlar om nätverksbyggande, samverkan och kunskapsutbyte. Nationell koordinator: Ingrid Åkerman 070-661 78 50, ingrid.akerman@socialstyrelsen.se	Socialstyrelsen finansierar den nationella koordinatören.	Ja, om samarbetet ligger inom Socialstyrelsens mandat.
2	IMS- Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete	Nils Varg, kanslichef IMS, Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete, 08-55553805, nils.varg@socialstyrelsen.se	Nej				Ja, kan tänka sig det om personalresurser tillåter och arbetet ligger i linje med övrig verksamhet.
3	Försäkringskassan	Bjarne Almström, ansvarig för kontakter i strategiska tjänsteexportfrågor, bjarne.almstrom@forsakringskassan.se	Ja - ett projekt i Litauen avseende prognosmodeller. Deltar i ett Sidaprojekt som drivs av Bicon, ett utvecklingsföretag inom försäkringsbranschen. Nyligen avslutat projekt i Lettland kring administration av EU-reglerna för personers fria rörlighet. Ansöker om ytterligare två projekt.	Huvudsakligen före detta Sovjet-republiker. Ser gärna projekt i andra delar av världen.	Rättsanalyser, utbildning, förslag till administrativa lösningar. Samarbetspartners är respektive myndighet i mottagarlandet och ibland myndigheter i andra EU-länder.	EU, Sida, tidigare Världsbanken	Ja, stort.

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
4	Arbetsmarknadsverket	Bengt Lyngback, enhetschef, AMS Internationella sekretariat, 08-58 60 60 38, 070-659 16 50, bengt.lyngback@ams.amv.se	Ja, för närvarande 14 projekt varav 2 har tydligare sociala implikationer: Utvecklandet av ett rehabiliteringssystem för psykiskt arbetshindrade tillsammans med socialdepartementet i Estland samt utveckling av yrkesinriktad rehabilitering för arbetshandikappade i Ryssland.	Före detta Sovjet-republiker, plus Albanien, Marocko, Serbien, Tunisien, Ungern.	Utveckling av arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitik i olika länder genom tex personalutbildning, organisationsutveckling, rehabilitering och integration av fysiskt och psykiskt arbetshandikappade	Sida, AMS, Världsbanken	Ja
5	Kriminalvården	Anne-Marie Norén Offerman, Gunhild Fridh, Bo Johansson	Samarbeten med Georgien, Kirgizistan och olika länder i Afrika.				
6	SACO, Sveriges Akademikers Centralorganisation	Åke Zettermark Internationell sekreterare tel 08 613 4805 mobil 070 761 4504 ake.zettermark@saco.se	Nej				Beredda att pröva SIDA-frågor om samarbete från fall till fall, men är en så pass liten organisation att det kan vara svårt att avstå från personal under längre tid eller för mer omfattande insatser.

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
7	Akademiker-förbundet SSR	Titti Fränkel, utvecklingschef, 08-617 44 33, titti.frankel@akademssr.se	Nej, men en förfrågan finns från den kirgiziska socialarbetarorganisationen om finansiering av ett professionellt nyhetsblad i samarbete med Dansk Socialradgiverforening. Ett syfte är professionellt utbyte genom att svenska och danska socialarbetare skriver på engelska i tidningen. Beslut är inte fattat men inställningen är positiv.				Inget svar, men formuleringar tyder på intresse.
8	SKTF, Sveriges Kommunal-tjänstemanna-förbund	Olof Ambjörn, tel 08-789 63 00, olof.ambjorn@sktf.se	Ja, ett flertal, dock inga som direkt kan hänföras till området sociala frågor.	Vietnam, Turkiet, Ryssland, Vitryssland, Moldavien, Chile, Södra Afrika	I första hand demokratiutveckling genom stöd till fackliga organisationer	Sida genom LO-TCO Biståndsnämnd, SKTF:s egna medel	Tveksamt om man har personella resurser för detta.
9	Sala Ida AB (Sveriges Kommuner och Landsting)	Björn Jonzon, Sala Ida, tel 08-452 70 00, bjorn.jonzon@skl.se	Ja, ett flertal, dock inga som direkt kan hänföras till det socialpolitiska området. De återfinns inom Kommunala Partnerskap, tidigare fördjupade vänortprojekt, där 190 svenska kommuner deltar. Sala Ida AB kanaliserar Sidamedlen för detta. Inom Kommunala Partnerskap-Öst återfinns många samarbeten inom det sociala området. I Kommunala Partnerskap-Syd dominerar andra områden, ofta miljöfrågor.	Östeuropa: Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien, Ryssland, Ukraina, Vitryssland.	Sala Idas egna projekt handlar ofta om kapacitetshöjande utbildning, behovsbedömning, studiebesök och rådgivning för tjänstemän och politiker i lokal administration. De kommunala partnerskapen i Östeuropa kan vara samarbeten kring verksamheter för funktionshinderade, utveckling av äldreomsorgen, alkohol- och drogförebyggande arbete, utveckling av socialtjänsten, ofta barnomsorgen, med kunskapsöverföring och samarbete kring administration och organisation.	Sida, EU, UNDP	Ser sig redan nu som ingående i denna och vill gärna utveckla denna roll ytterligare.
10	Institutionen för socialt arbete – social-högskolan, Stockholms universitet	Ronald Penton, avdelningen för internationella projekt, 08-16 32 36, 070-777 43 98 ronald.penton@socarb.su.se Kontaktperson vissa studentutbyten: Lisbeth Beland Mehra	Sju pågående samarbetsprojekt och flera nyss avslutade. Tre pågående utbytesprojekt, ytterligare två fasas ut. (Projektet genomförs från 2005 genom Stockholms universitets utbildningsbolag Success.)	Central- och Östeuropa, Ryssland och Centralasien. Utbyten med Indien,	Utveckling och utbildning av praktiker inom socialt arbete och socialtjänst i St Petersburg, Moskva, Vitryssland och Kirgizistan. Uppbyggnad av högre utbildning i socialt arbete i Tadzjikistan och	I huvudsak Sida	Ja

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
		lisbeth.beland@socarb.su.se		Sydafrika, Brasilien.	socialhögskola i Banja Luka, BiH.Utbyte mellan lärare och studenter i Brasilien, Indien, Sydafrika.		
11	Social- högskolan, Lund	Claes Levin, prefekt, 046-222 31 63, prefekt@soch.lu.se eller Anna-Kerstin Hydén, internationell koordinator.	Ja, fem stycken. Ett utbildningsprogram för tjänstemän i Latinamerika för att förebygga våld i skolan och i familjen. Ett utbildningsprojekt med fokus på barns rättigheter och pedagogiskt utvecklingsarbete, målgrupp är skolpersonal på olika nivåer i utvecklingsländer. Tio länder deltar i kurs varje år. Se också : www.education.lu.se . Ett tredje projekt (inom Socrates) fokuserar på studenternas studiepraktik och sociala frågor som sträcker sig över gränserna mellan Baltikum och Västeuropa. Ett utbytesprojekt (Linnaeus-Palme) mellan socialarbetarutbildningen i Lund och Buenos Aires. Swindia är ett projekt där universiteten i Örebro, Östersund och Lund ingår för att stimulera praktik i Indien. www.swedenindia.org .	Latinamerika, Argentina, Baltikum, Indien	Utbildningsprogram för tjänstemän inom skola och social sektor, samarbetsprogram inom utbildning i socialt arbete, utbyte av lärare och studenter	Sida, EU	Inget generellt svar - bollar vidare till Jan Magnusson 046 - 222 31 61, studie-rektor på Centrum för Öst- Syd-ostasien-studier.

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
12	Institutionen för socialt arbete, Göteborg	Mona Franséhn, 031- 773 15 99, mona.fransehn@socwork.gu.se	Ja, fyra Sidafinansierade, tre inom Linnaeus/Palme och ett inom Svenska Institutets ram. 1) Ett nytt projekt från 2005 för att stärka kapaciteten hos den sociala sektorns ledarskap när det gäller att implementera nationell politik kring socialt arbete. Samarbetspartners: universiteten i Sarajevo, Tuzla och Banja Luka. Projektledare Lilja Calvert. Bygger på erfarenheter från tidigare arbete Swe-Bih - Sopsis i Sth. 2) Nytt projekt om handledning och utbildning av fosterföräldrar i Kroatien. Bygger på ett tidigare projekt. Lilja Calvert. 3) Kuba. Ömsesidigt forskningsutbyte inom socialt arbete med universitetet i Havanna sedan 1998. Sidafinansierat. Bok utgiven. Ny ansökan hos Sida om fortsatt samarbete. S-A Månsson är projektledare. 4) Uganda - nytt projekt i samarbete med University of Makerere med fokus på fred och hållbar utveckling i området runt Victoriasjön. Staffan Höjer 031-773 16 28. Tre samarbeten inom Linnaeus-Palme pågår med student- och lärarutbyten med universitet i Havanna, Kuba, Montevideo, Uruguay och Stellebosch, Sydafrika. Sedan 1998 pågår ett samarbetsprojekt i Svenska Institutets regi - Visbyprogrammet - som syftar till ömsesidigt utbyte och utveckling av socialt arbete som ämne, profession och yrkesfält.	Bosnien-Herzegovina, Kroatien, Kuba, Ryssland, Uganda, Sydafrika, Uruguay.		Sida, Linnaeus-Palme, Svenska Institutet	Ja
13	Institutionen för socialt arbete, Mittuniversitetet, Östersund	Ulla-Britta Stenström-Jönsson, prefekt, 063-16 53 54, ulla-britta.stenstrom@miun.se	Inga utvecklingssamarbeten för närvarande. Har tidigare haft sådant samarbete med Sida i Östeuropa, Ukraina och Moldavien. Men: Bedriver utbyte inom praktik, utbildning och forskning över hela världen. Bedriver dessutom socionomprogram med interkulturell/internationell inriktning för arbete internationellt och nationellt mot etnicitet, integration, flyktingar etc.	Samarbetar med universitet och högskolor runt om i världen tex i Afrika, Indien, Kanada och Sydamerika.	Utbyte av studenter, lärare och forskare.	Egen finansiering eller via forskningsanslag. I Europa EU, Linnaeus-Palme i resten av världen.	Ja

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
14	Institutionen för socialt arbete, Umeå	Siv-Inger Bucht, internationell koordinator, 090-786 78 66, siv-inger.bucht@socw.umu.se	50 studenter per termin reser till utvecklingsländer i Afrika, Sydamerika och Asien för att studera sociala förhållanden och socialt arbete. Organiserat lärar- och studentutbyte inom Linneaus-Palme med en socialarbetarutbildning i södra Indien.			Linneaus-Palme och studenterna själva	Ja
15	Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö	Björn Albin och Christina Siwertsson, internationellasamordnare, tel 0470-70 83 04 resp 0470-70 83 33, bjorn.albin@ivos.vxu.se , christina.siwertsson@ivos.vxu.se	Handledning av studenter och yrkesverksamma i Litauen, planer på samarbete med Ghana.	Litauen, Ghana	Utbildning av handledare inom socialt arbete 2003-2004	EU och institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete i Litauen, Linneaus-Palme kommer att sökas för Ghana.	Ja
16	Institutionen för beteende-, social- och rättsvetenskap, Örebro universitet	Roland Haglund, proprefekt, 019-30 35 382, 070-309 35 38, roland.haglund@bsr.oru.se	Ja, inom magisterutbildningen i juridik, för närvarande ej inom socialt arbete, med universitet i Ryssland, Balkan, Etiopien och Indien.		Lärar- och studentutbyte inom ämnet rättsvetenskap.		Ja
17	Malmö högskola, Enhet för socialt arbete	Universitetslektor Enrique Pérez, tel 040-665 70 00	Ja, samarbete med universitetet i Cochabamba, Bolivia	Bolivia	Utbytesprojekt inom ramen för Linneaus-Palme. Stöd till utvecklingen av en institution för socialt arbete vid universitetet i Cochabamba.	Linneaus-Palme	Ja
18	Hälsö-högskolan, Jönköping, avdelningen för beteendevetenskap och socialt arbete	Birgitta Ander, internationaliseringsansvarig birgitta.ander@hhj.hj.se 036-10 1215	Ja, med University of KwaZulu-Natal, Durban, Sydafrika.	Sydafrika	Utbildning	Sida, Linneaus-Palme.	Intresserad av frågor runt internationellt arbete.
19	Socionomprogrammet,	Gunnel Östlund, studierektor, 011-36 35 24,	Socionomprogrammet har internationella kontakter men inte med utvecklingsländer.				Inget svar.

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
	Linköpings universitet	gunos@ivv.liu.se					
20	Ersta Sköndal högskola, Sköndalsinstitutet	Lars Svedberg, professor, föreståndare för forskningsavdelningen, stf prefekt, 08-605 09 29, lars.svedberg@sssd.se	Inget svar.				
21	Arbetslivsinstitutet	Kaj Elgstrand, enhetschef, Internationella sekretariatet, 08-619 67 42, kaj.elgstrand@niwl.se	Ja - ett avslutat, fyra pågående. Fokus på arbete och hälsa samt utbildning av arbetsmiljöspecialister och därmed vid sidan av denna kartläggning.	Asien, Centralamerika, Södra Afrika, Latinamerika	Utbildning, utveckling av pedagogik, samverkansprogram för utveckling med både forskning och förändringsprojekt	Sida, ÖEK	Ja
22	Institutet för social forskning, SOFI	Eero Carroll, forskare, eero.carroll@sofi.se	Forskning - kartläggning av i vilken utsträckningen den nordiska social- och arbetsmarknadspolitiska modellen skulle kunna överföras till Latinamerika	Latinamerika och Karibien	Forskningsprojekt	CEPAL, SIDA, Institutet för framtidsstudier	Ja
23	HAREC, Centrum för handikapp- och rehabiliteringsforskning, Institutionen för hälsa, vård och samhälle, Universitets-sjukhuset Mas, Malmö	Stig Larsson, professor, tel 040-33 71 03, stig.larsson@med.lu.se	Sju pågående projekt som avser funktionshinder med arbetslivsinriktning	Tanzania, Bangladesh, Baltikum, Bosnien och två multilaterala projekt.	Funktionshinder med arbetslivsinriktning.	SHIA, SAREC, EU mfl.	"Ja, självklart. Har kanske den i särklass bästa kompetensen på funktionshinder och fattigdomsbekämpning."

	Institution	Kontaktperson	Samarbetsprojekt	Land eller region	Typ av projekt	Finansiär	Intresse för svensk resursbas
24	Center for Health Equity Studies, CHES	Denny Vågerö, chef, 08-16 23 13, denny.vagero@chess.su.se	Moscow Health Survey 2004: Pågående samarbete med Institute for Socio-economic Studies of the Population (ISESP), ryska vetenskapsakademin, Moskva. Kontaktperson Denny Vågerö. St Petersburg Longitudinal Mortality Follow-up 1975-2000. Pågående samarbete med Institute of experimental medicine, St Petersburg. Kontaktperson Denny Vågerö. Trends and social variation in Estonian mortality. Pågående samarbeten med Institute for Health and Development, Tallinn. Kontaktperson ilona.koupil@chess.su.se	Ryssland, Estland	Forskningsprojekt	Moscow Health Survey: K Vetenskapsakademin, Östersjöstiftelsen, Chess. St Petersburg Long Mortality Follow-up: Vetenskapsrådet, McArthur Foundation Estonian mortality studies: Vetenskaprådet, Östersjöstiftelsen	Ja
25	Institutet för framtidsstudier	Joakim Palme, joakim.palme@framtidssstudier.se	Inget svar.				
26	Södertörns högskola, SCOHST	Denny Vågerö, 08-608 41 22, denny.vagero@sh.se	Inget svar.				

6. Uppdrag inom det socialpolitiska området i myndigheters regleringsbrev

I uppdragsbeskrivningen för denna kartläggning ingår att kartlägga eventuella internationella uppdrag, eller uppdrag i PGU:s anda, inom det socialpolitiska området, i andra myndigheters regleringsbrev.

I *budgetpropositionen* (Prop.2005/2006:1) har, förutom övergripande formuleringar kring en samstämmig svensk politik för global utveckling grundad på ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv på utveckling och de grunddrag som ska genomsyra politiken – däribland hållbar utveckling som bland annat omfattar social utveckling och trygghet – inte några internationella uppdrag eller uppdrag i PGU:s anda inom området socialpolitik återfunnits inom något av de politikområden som bedömdes som relevanta i sammanhanget.

Det övergripande målet att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling, gäller dock alla politikområden. Regeringen kommer under 2006 att särskilt uppmärksamma fem politikområden inom utvecklingssamarbetet: smittsamma sjukdomar inklusive hiv/aids, jämställdhet, konflikthantering, sysselsättning och arbetsmarknad samt en miljömässigt hållbar utveckling.

Regleringsbreven för budgetåret 2006, utfärdade 2005-12-20, avseende Kriminalvården, Socialstyrelsen, Arbetsmarknadsverket, Försäkringskassan och Sida, har studerats.

- *Kriminalvården*: Regeringen begär i regleringsbrevet återrapportering av ”omfattningen av det internationella samarbetet och kostnaderna för detta samt en beskrivning av erfarenheterna av samarbetet”.
- *Socialstyrelsen*: Inga internationella uppdrag ges i regeringens regleringsbrev för 2006 inom områdena handikappolitik, äldrepolitik eller socialtjänstpolitik.
- *Arbetsmarknadsverket*: Inga internationella uppdrag eller uppdrag inom området utvecklingssamarbete ges i regleringsbrevet för 2006.
- *Försäkringskassan*: Inga internationella uppdrag eller uppdrag inom området utvecklingssamarbete ges i regleringsbrevet för 2006, men Försäkringskassan ska så långt det är relevant beakta de generella kraven inom bland annat politiken för global utveckling, skriver regeringen.
- *Sida*: Regeringen ger Sida i uppdrag att skapa förutsättningar för att statliga myndigheter, kommuner, regioner och enskilda organisationer ska upprätthålla och utveckla *Östersjösamarbetet*, särskilt med de nya medlemsländerna i EU. Socialtjänst nämns som ett viktigt ämnesområde.

Andelen svensk personal i prioriterade internationella och regionala organisationer ska öka. Regeringen sätter också upp målet att ”utvidga, utbilda och *utveckla den svenska resursbasen* för internationellt utvecklingssamarbete”.

Inom den särskilda satsningen på *jämställdhet* ska Sida rapportera till regeringen om åtgärder som syftar till att bekämpa könsrelaterat våld i såväl fredstider som i konflikt- och post-konfliktsituationer. Arbetet med att stödja bekämpningen av kvinnlig könsstympning, våld mot homo-, bi- och transsexuella personer, sexuella övergrepp i post-konfliktsituationer, våld i hemmet samt våld i hederns namn, ska belysas.

Regeringen begär en handlingsplan med konkretisering av hur arbetet frågor om sexuell läggning och hbt-frågor ska konkretiseras i utvecklingssamarbetet.

Sida ska rapportera om hur myndigheten arbetar för att stärka inslaget av *sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor* i utvecklingssamarbetet.

Likaså ska Sidas åtgärder för att stärka insatserna mot narkotika som utvecklingshinder, rapporteras. Länkarna mellan hiv/aids, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och frågor som människohandel och andra former av utnyttjande, ska belysas.

7. Internationella aktörer

Socialpolitik i ett utvecklingsperspektiv diskuteras över hela världen. Området har det senaste decenniet allt oftare behandlats på den globala utvecklingsagendan. Vissa aktörer börjar till och med tala om en global socialpolitik, implicit i internationella överenskommelser och diskussioner om sociala rättigheter, explicit i socialpolitiska åtaganden som kampen mot fattigdom

Vilka är då de globala aktörerna inom området socialpolitik? I det här avsnittet presenteras ett urval av de viktigaste aktörerna.

OECD/DAC

OECD:s kommitté för utvecklingssamarbete, the Development Assistance Committee, DAC, är ett forum för större bilaterala givarorganisationer. Här samarbetar de för att öka effektiviteten i sina gemensamma ansträngningar för hållbar utveckling.

DAC koncentrerar sitt arbete på

- hur internationellt utvecklingssamarbete kan bidra till att öka kapaciteten för utvecklingsländer att delta i den globala ekonomin samt
- hur människor kan övervinna fattigdom och delta fullt ut i sina samhällen.

DAC:s medlemmar förväntas dela vissa gemensamma mål för sina biståndsprogram och för detta syfte utvecklar DAC *guidelines*. Ett exempel på en nyligen utgiven vägledning är ”Security System Reform and Governance” (2005), ett referensdokument som ”reviews good practices on Security System Reform to help developing countries address their public security systems overall, including the functioning of police and justice systems, civilian control of the armed forces, and protection of human rights”.

DAC har också etablerat åtta arbetsgrupper eller nätverk där DAC:s medlemmar vanligen representeras av experter. Gruppernas respektive mandat avspeglar kommitténs aktuella inriktning.

Nätverket för fattigdomsreducering, Povnet, är särskilt intressant för det socialpolitiska området. Povnet har i sin tur fem undergrupper där gruppen för ”Risk vulnerability and social protection” har särskild relevans denna kartläggning.

ILO

ILO har sedan starten 1919 aktivt verkat för, och erbjudit stöd till nationer för att förse alla medborgare med sociala trygghetssystem, social protection, på en adekvat nivå. *The Social Security Department* fortsätter att arbeta för detta mål:

”The objective of the Social Security Department is the enhanced capacity of constituents, and particularly social security managers, to design sustainable social security schemes, and to manage and administer them more efficiently, with a view to the provision of better benefits and the extension of their coverage. This is achieved through the development of a framework for the design and planning of social security schemes and programmes, including their reform and extension to the informal sector also, based on comparative analysis and an assessment of national experience in this field. Advice and guidance, underpinned by the relevant international labour standards and comparative research and analysis, is provided through technical advisory services, assistance in carrying out actuarial valuations, technical cooperation, the development of training activities and materials and the organization of national or regional workshops. Support is provided to the work of constituents by the collection and dissemination of information concerning social security systems”, skriver ILO på sin hemsida, se www.ilo.org

ILO:s Social Security Department arbetar genom två enheter: the Social Security Policy and Development Branch (SOC/POL) samt the Financial, Actuarial and Statistical Services Branch (SOC/FAS).

SOC/POL:s huvudsakliga mål är att ”assist Member States and constituents in the design, reform and implementation of social security policies based on the principles embodied in international labour standards and to contribute to the effective governance and management of the corresponding schemes. A special emphasis is placed on developing strategies to extend social security coverage.”

Två viktiga aktiviteter framhålls på webbsidan:

- *Global Campaign on Social Security and Coverage for All*. Endast en av fem personer i världen täcks av adekvata sociala trygghetssystem. Regeringar, arbetsgivare, och anställdas organisationer har kommit överens om att högsta prioritet ska ges till ”policies and initiatives that bring social security to those who are not covered by existing systems”, och gav ILO uppdraget att driva denna kampanj som startade 2003.
- *STEP-programmet* (Strategies and Tools against social Exclusion and Poverty) är kampanjens viktigaste verktyg. STEP är ett globalt program för att bekämpa fattigdom och social exklusion, samt att vidga sociala trygghetssystem, inom det ramverk som skapats av de sociala toppmötena i Köpenhamn och Genève. Programmet bedriver fältarbete, forskning, utbildning och kunskapsbearbetning i linje med målen att öka täckningen och effektiviteten av sociala trygghetssystem.

SOC/FAS erbjuder stöd och råd kring finansierings- och fiskala frågor samt stöd till uppbyggnad av nationell kapacitet för god förvaltning av nationella trygghetssystem.

Mellan 5 och 30 procent av BNP, beroende på länders ekonomiska utveckling, fördelas genom nationella sociala trygghetssystem, sjukvårdsförmåner, pensioner och kortfristiga kontantersättningar, skriver SOC/FAS i presentationen av sin verksamhet och fortsätter:

”The provision of effective social protection requires well designed, well governed and well managed institutions and policies. A good,

reliable design of the financing architecture and sound management are key to good governance in social protection. Without this, social protection systems can neither provide social security for all nor combat poverty successfully.”

SOC/FAS bidrar till forskning och policyutveckling när det gäller finansiering av social trygghet. Det sker på tre sätt:

Rådgivning av ILO FACTS, ILO:s International Financial and Actuarial Service, genomför statistiska studier och arbetar med sociala budgetar i nationella sociala trygghetssystem på begäran av regeringar, sociala partner eller institutioner inom området social trygghet.

Tillämpad forskning och statistik, SOC/FAS analyserar finansiering av sociala trygghetssystem, utvecklar och testar finansieringsstrategier och utför djupgående statistikanalyser av nationella sociala skyddssystemens finansiella struktur och resultat.

Utbildning: SOC/FAS medverkar i nationell kapacitetsutveckling genom skraddarsydd och systematisk utbildning i finansiell planering, ledning och förvaltning för nationellt anställda inom sociala skyddssystem.

Europeiska unionen, EU

EU och dess medlemsstater är de största givarna i ett globalt perspektiv, ansvariga för 55 procent av utvecklingsbiståndet, varav 20 procent kommer direkt från EU-kommissionen.

I juli 2005 antog EU-kommissionen ett förslag till ny politik för utvecklingssamarbete, ett gemensamt ramverk av mål, värderingar och principer som stöds av samtliga 25 medlemsstater och kommissionen. Dess syfte är fattigdomsreducering i linje med millenniummålen. Strategin återspeglar förändringar jämfört med en fem år äldre strategi: Samstämmigheten kring millenniummålen har ökat, säkerhetsaspekterna har stärkts och likaså globaliseringens påverkan.

EU:s sociala utvecklingsarbete innehåller policies och program med målsättningen att öka tillången till grundläggande sociala tjänster och uppfyllelse av millenniummålen kring hälsa och utbildning.

EU:s sociala utvecklingsarbete sker främst inom fyra fält:

1. Utbildning
2. Hälsa, aids, befolkning
3. Social utveckling – genusfrågor
4. Kultur

Utöver detta tacklar EU-kommissionen ett antal sociala utvecklingsfrågor som är viktiga i kampen för att utrota fattigdomen. Jämlikhet mellan könen, grundläggande goda arbetsvillkor och företags sociala ansvar är tre sådana horisontella policies i EU:s bredare strategi för att uppnå millenniummålen.

Afrikanska unionen, AU

Den Afrikanska Unionen, AU, etablerades 1999, efter att OAU (Organisation of African Unity) berett vägen.

Ett av många uppsatta mål är att: ”promote sustainable development at the economic, social and cultural levels as well as the integration of African economies”.

ECOSOCC, The Economic, Social and Cultural Council, är ett rådgivande organ bestående av olika sociala och professionella grupper från medlemsstaterna.

Bland sju specialiserade tekniska kommittéer, med uppgift att hantera frågor inom olika sektorer på ministernivå återfinns The Committee on Health, Labour and Social Affairs.

AU-kommissionen är ett självklart nyckelorgan som spelar en central roll i den dagliga ledningen av AU. Förutom av ordförande och vice ordförande består den av åtta kommissionärer. Sociala frågor (Health, Children, Drug Control, Population, Migration, Labour and Employment, Sports and Culture) utgör en portfölj.

Livingstone call for action

Vid en regional regeringskonferens i Livingstone, Zambia, i mars 2006, diskuterades grundläggande socialt skydd i Afrika. I öppningstalet fastslog Zambias president, Levy Patrick Mwanawasa, att socialt skydd är en grundläggande mänsklig rättighet. ”Social protection directly tackles poverty, contributes to economic growth and stimulate local markets”, fortsatte han och hävdade att afrikanska länder, med dagens resurser, har råd med socialt skydd i form av transfereringar.

Deltagarna vid mötet antog en handlingsplan, som kommer att drivas av AU, av nationella regeringar och av internationella samarbetspartners.

Livingstone call for action on social protection in Africa

The conference noted:

- Social protection is both a rights and an empowerment agenda.
- The Universal Declaration of Human Rights and other human rights conventions establish that social security for all and social protection for the vulnerable is a basic human right.
- A sustainable basic package of social transfers is affordable within current resources of governments and international development partners.

Delegates called for:

- Social protection programmes, including social pensions and cash transfers to vulnerable children, older persons and their dependants and people with disabilities, will be used more in response to poverty in African countries.
- African governments will put together costed national cash transfer plans within the next three years. These will be integrated within national development plans and budgets.
- Reliable long-term funding for social protection will use financial resources both from national budgets and development partners.
- Greater cooperation between African and other countries will facilitate the exchange of information, experiences and action on social protection and cash transfers.

<http://www.africa-union.org/>

FN-systemet

FN spelar naturligtvis en avgörande roll för att skapa internationell samstämmighet i utvecklingssamarbetet. En förutsättning för bestående världsfred är social och ekonomisk utveckling som gynnar alla. Denna koppling erkänns i FN-stadgan, som ålägger FN att främja högre levnadsstandard, full sysselsättning och ekonomiskt och socialt framåtskridande. Därför används större delen av FN:s resurser – mätt i budgetmedel och personalinsatser – till ett stort antal program och åtgärder som syftar till bättre levnadsvillkor för alla människor.

FN:s generalförsamling har sedan början av 1960-talet satt upp en serie mål och prioriteringar för det närmsta decenniet. Vid sekelskiftet antogs vid ett toppmöte en serie utvecklingsmål som ska ha uppnåtts 2015. Bland dessa millenniummål märks att halvera fattigdomen, grund-

läggande utbildning för alla barn – både flickor och pojkar, samt att dramatiskt minska barnadödligheten och stärka mödrahälsan.

Ekonomiska och sociala rådet, ECOSOC, samordnar det ekonomiska och sociala arbetet i FN och dess organisationer. Rådet är ett centralt forum för att diskutera ekonomiska och sociala frågor och för att formulera policies kring dessa och spelar därigenom en nyckelroll i det internationella utvecklingssamarbetet.

Rådet samråder med NGO:s och upprätthåller därmed en viktig länk mellan FN och det civila samhället.

Under rådet lyder en rad specialkommissioner till exempel för social utveckling, mänskliga rättigheter, kvinnors situation, brottsförebyggande frågor, narkotika och hållbar utveckling. Fem regionala kommissioner arbetar för ekonomisk utveckling och samarbete i respektive region.

DESA, the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, avdelningen för ekonomiska och sociala ärenden, verkar direkt under FN:s sekretariat. Så här beskriver DESA sin uppgift på webbsidan:

"The Department works in three main interlinked areas:

- it compiles, generates and analyses a wide range of economic, social and environmental data and information on which States Members of the United Nations draw to review common problems and to take stock of policy options;
- it facilitates the negotiations of Member States in many intergovernmental bodies on joint courses of action to address ongoing or emerging global challenges;
- and it advises interested Governments on the ways and means of translating policy frameworks developed in United Nations conferences and summits into programmes at the country level and, through technical assistance, helps build national capacities."

Division for Social Policy and Development har till uppgift att stärka det internationella samarbetet för social utveckling inom den ram av åtaganden och handlingsprogram som regeringar, internationella samarbetsorganisationer och NGO:s beslutat om vid de sociala toppmötena i Köpenhamn och vid sekelskiftet. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot de tre kärnfrågorna fattigdomsutrotning, sysselsättningsskapande och social integration.

UNDP, the UN Development Programme, FN:s utvecklingsprogram, är FN:s största bidragsgivare för hållbar mänsklig utveckling i världen. UNDP lyder under FN:s generalförsamling. UNDP har verksamhet i 166 länder och samarbetar med länderna för lokala lösningar på globala och nationella utmaningar för utveckling. Programmet ger tillsammans med samarbetspartners stöd till utveckling av lokal kapacitet och i alla aktiviteter uppmuntras försvaret av mänskliga rättigheter och kvinnors makt.

UNDP prioriterar fem huvudområden:

- Demokratisk samhällsstyrning
- Fattigdomsbekämpning
- Hiv/aids
- Energi och miljö
- Konfliktförebyggande verksamhet

En uppmärksammas del av UNDP:s arbete är de Human Development Reports (HDR) som givits ut sedan 1990 och skrivs i samarbete med oberoende forskare. Genom sitt nära samarbete med regeringar världen över får UNDP tillgång till omfattande statistik på nationell nivå.

UNDP kan därmed sammanställa diverse utvecklingsindex, varav det mest kända är Human Development Index (HDI) – ett index som mäter mänsklig utveckling i andra termer än enbart inkomst.

Sverige är det tredje största givarlandet till UNDP i per capita-termer. Av Sveriges totala stöd till FN:s sociala och ekonomiska verksamhet år 2000 gick 28 procent till UNDP. Av världens totala bistånd till utvecklingsländerna år 2000 gick endast 3 procent via UNDP. De nordiska länderna är en viktig givargrupp, då de tillsammans bidrar med över en fjärdedel av UNDP:s budget år 2002.

UNICEF

UNICEF (the United Nations Children's Fund) är världens största barnrättsorganisation, grundad 1946. Barns långsiktiga överlevnad, skydd och utveckling befinner sig i fokus för fondens arbete. Organisationen arbetar för att bilda opinion, påverka politiker, samla in pengar och skaffa fram materiella resurser till att förändra barns liv. Denna verksamhet sker både i samarbete med regeringar och på lokal nivå och UNICEF är aktivt i ungefär 160 länder.

Som ett fristående FN-organ, under generalförsamlingen, finansieras inte organisationen via FN:s budget, utan är beroende av frivilliga bidrag från regeringar, företag, organisationer och privatpersoner.

Barnkonventionen är grunden för allt UNICEF:s arbete. FN:s konvention om barnets rättigheter bygger på principen om icke-diskriminering och UNICEF ansvarar för att barnkonventionen efterlevs överallt i världen och att barnens bästa alltid sätts i främsta rummet.

Fem huvudområden stod i centrum för organisationens fältarbete 2005:

1. Vaccinationer
2. Hiv/aids
3. Skydd mot våld och övergrepp
4. Barns tidiga utveckling
5. Flickors utbildning

Intäkterna, från insamlade gåvor samt från försäljning, brukar uppgå till cirka 12 miljarder kronor. Så här fördelades de år 2004:

- 34 procent till hälsa och trygghet under den tidiga barndomen
- 21 procent till vaccination
- 21 procent till flickors utbildning
- 10 procent till utsatta och exploaterade barn
- 9 procent till hiv/aids-projekt
- 4 procent till övrigt

Mer om Sidas samarbete med UNICEF återfinns i avsnittet "Barns rättigheter".

UNRISD

United Nations Research Institute for Social Development, UNRISD, är ett självständigt FN-organ, under generalförsamlingen, inriktat på tvärvetenskaplig forskning kring sociala dimensioner av utveckling. UNRISD startades 1963 och samarbetet med Sidas sträcker sig tillbaka till 1960-talet. Sida bidrar med ett årligt stöd på tio miljoner kronor. Därutöver stödjer Sida specifika projekt.

UNRISD har ett mandat att forska kring relationen mellan de ekonomiska och sociala dimensionerna av utveckling. I linje med det ligger forskning kring finansiering av socialpolitik i ett brett perspektiv, kring privatisering och kommersialisering av offentliga tjänster – hur påverkar ekonomisk tillväxt och liberalisering sociala dimensioner? Hur förstärker social och ekonomisk utveckling varandra?

Under perioden 2005–2009 kommer UNRISD att fokusera på sex programområden, varav socialpolitik och utveckling är ett, enligt programmet *Social Development Research at UNRISD 2005–2009*. Här kommer ämnen som socialpolitiska institutioner och fattigdomsreducering, finansiering av socialpolitik, global socialpolitik, migration och social välfärd, samt hiv/aids, att stå i centrum för forskningen.

En del av arbetet kommer att inriktas mot att ta fram ett socialpolitiskt index för att mäta ”government commitments to social policy” genom ett index som rangordnar regeringar efter utgifter inom socialpolitiska områden.

Staters kapacitet att tillämpa socialpolitik påverkas i hög grad av förändringar i skattepolitiken. UNRISD:s forskning kring finansiering av socialpolitik kommer att undersöka ett av de viktigaste gränssnitten mellan ekonomisk och social politik.

Global socialpolitik är ett annat viktigt forskningsområde. Framväxandet av en global social politik är implicit i internationella överenskomelser och konventioner och i internationella diskussioner om sociala rättigheter. Den är explicit i en rad socialpolitiska åtaganden som exempelvis kampen mot fattigdom. ”How are social redistribution, social regulation and social rights being shaped at the global and regional levels through various types of international policies and institutions?” Det ska UNRISD undersöka de närmaste åren. (Social Development Research at UNRISD 2005–2009, sid 9)

Förhållandet mellan internationell migration och social välfärd, speciellt i utvecklingsländer, har inte uppmärksamats tillräckligt, anser forskningsinstitutet. Forskningen har istället tenderat att fokusera på ekonomiska, politiska och kulturella implikationer av migrationen och migranternas situation i utvecklade länder. Migration är alltmer ett konstant flöde av människor, resurser, idéer och politiskt tryck mellan länder och olika grupper. Fenomenet innehåller nya trender som feminisering, illegalitet, tillfällighet och rörelse från syd till syd. UNRISD ska undersöka frågor som: Hur påverkar sådan utveckling sociala tjänster och människors tillgång till hälsovård och utbildning? ”More specifically, how is social welfare affected by remittances and changes in the quantity and quality of human resources and care providers in context of both out-migration and return of men and women?” (Social Development Research at UNRISD 2005–2009, sid 9)

Till sist konstaterar UNRISD att effekterna av hiv/aids-pandemin pekar på socialpolitikens avgörande roll. Även om naturligtvis sökandet efter biomedicinska och beteendemässiga lösningar hittills har stått i centrum för forskningens ansträngningar, växer medvetenheten om de djupare socioekonomiska och politiska rötterna till pandemin. Även detta ska studeras de närmaste åren.

FN:s regionala kommissioner

ECLAC

ECLAC, Economic Commission for Latin America and the Caribbean, (CEPAL på spanska) är en regional kommission under FN:s ekonomiska

och sociala råd med uppgift att bidra till den ekonomiska och sociala utvecklingen i Latinamerika och Karibien. ECLAC är en av fem regionala FN-kommissioner och har sitt högkvarter i Santiago, Chile.

En avdelning ägnar sig särskilt åt social utveckling. Huvuduppgifter är att bistå regeringar i regionen när det gäller att formulera strategier och policies för att tillförsäkra olika sociala gruppers deltagande i utvecklingsprocessen, att analysera effekter av social förändring men också att ge rekommendationer för alternativa utvecklingsmöjligheter i regionen.

Tekniskt stöd till medlemsstater när det gäller att etablera institutionella strukturer, hjälp vid utformning och utvärdering av socialpolitik, program och strategier, samt studier av mönster och trender inom arbetsmarknad, inkomstfördelning och sociala tjänster, står också på avdelningens dagordning.

Social Panorama of Latin America är ECLAC:s ”flaggskepp” och 2005 års upplaga av rapporten är den trettonde i ordningen, utgiven i november 2005. Där konstateras bland annat att den stadiga uppgången av offentliga utgifter för social välfärd i 21 av regionens länder sedan 1990-talets början, är ett tecken på att regionens regeringar prioriterar det socialpolitiska området i ökande omfattning. Antalet fattiga i regionen har minskat med 13 miljoner sedan 2003.

Rapporten redovisar också demografiska effekter av social ojämlikhet. En allmän minskning av spädbarnsdödligheten i regionen, från 42.9 per 1 000 levande födda 1990, till 25.6 2003, visar på en genomgripande framgång för offentliga hälsoprogram.

ECA, ESCAP och ESCWA

ECA – Economic Commission on Africa – etablerades 1958, och är FN:s regionala organ i Afrika, med mandat att stödja ekonomisk och social utveckling i de 53 medlemsstaterna med huvudkontor i Addis Abeba i Etiopien. Liksom de övriga kommissionerna rapporterar ECA till FN:s ekonomiska och sociala råd.

ESCAP – Economic and Social Commission for Asia and the Pacific – i Bangkok, Thailand, arbetar på motsvarande sätt på FN:s uppdrag i regionen för att ”identify emerging social issues, especially those that directly affect the poor and other vulnerable and disadvantaged groups of people in the region by increasing awareness and understanding of how various issues like population ageing, lowered fertility rates, and HIV/AIDS affect each country and the region as a whole. Special emphasis is placed on ways to empower women and to prevent the stigma and discrimination faced by many persons with disabilities.”

I västra Asien heter det regionala FN-organet **ESCWA** – Economic and Social Commission for Western Asia – och verkar för ekonomisk och social utveckling genom regionalt samarbete och integration från Beirut, Libanon.

Den europeiska regionala kommissionen **ECE**, Economic Commission for Europe, är i huvudsak inriktad på ekonomisk utveckling i de 55 medlemsstaterna och lämnas därför utanför denna kartläggning.

FN:s regionala kommissioner utanför Europa, arbetar på liknande sätt med de sociala utvecklingsfrågorna: En avdelning eller motsvarande, ansvarar för området, oftast med en underavdelning inriktad på socialpolitik. En huvuduppgift är att stödja medlemsstater i utformning och implementering av politik och strategier kring sociala frågor.

Det sker genom att bidra till överblick med statistik och analyser – fattigdomsanalyser, analyser av social- och ekonomisk politik – är vanliga metoder att stödja medlemsstaterna. Redovisningar av regionala och

nationella ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer samt ekonomiska och statistiska rapporter, är andra bidrag.

The Economic Report on Africa 2005, ECA:s ”flaggskeppsrapport” har ”Meeting the challenges of Unemployment and Poverty in Africa” som tema. Att skapa jobb är kärnfrågan i kampen mot fattigdomen, enligt ECA:s pressmeddelande:

”Despite showing signs of rapid change, at a record 5.2 percent growth in 2005, Africa’s economy is dampened by record unemployment and higher rates of poverty than ever before. The implication is that poverty has been unresponsive to economic growth. /.../ The report focuses on four key challenges for Africa in the fight against unemployment and poverty: structural transformation to break away from the under-utilization of rural labour, addressing widespread youth unemployment, harnessing globalization to create decent jobs, and creating an enabling environment for the fast expansion of private sector jobs through increased investments.”

För ESCAP, verksam i världens folkrikaste region, är en huvuduppgift att identifiera framträdande sociala frågor. Studier, forskning och rådgivning står på programmet för den särskilda divisionen för ”Emerging Social Issues”. Kommissionens sociala program strävar mot att utveckla nationernas kapacitet när det gäller att planera, övervaka och utvärdera program för hållbar social utveckling, med betoning på integration, socialt skydd, effektiva sociala tjänster och stärkandet av utsatta grupper, allt i linje med Köpenhamnsdeklarationen och millenniemålen.

ESCWA:s Social Policies Team beskriver sin uppgift på webbsidan:

”Social policies in ESCWA member States are characterized by a lack of integration and coordination, which lead to inefficient use of human resources, the exacerbation of poverty and rising unemployment rates. There is a need to adopt an integrated approach to social policy taking into the consideration the impact of globalization and highlighting the need to plan social policy objectives bearing in mind the economic and social constraints within the contemporary challenges of globalization. Understanding of the needs of all actors, including governmental and non-governmental organizations and the involvement of the different sectors in building a comprehensive, integrated social vision is a Teams priority, in addition, to the establishment of coordination mechanisms between actors at all levels of the process.”

Världsbanken

Världsbanken har det senaste decenniet, efter Köpenhamnsdeklarationen, i viss mån skiftat retorik och policy, och infört en ”new development agenda” som bland annat innehåller stöd för hållbar utveckling, mot fattigdom och för förbättrad förvaltning. Det konstaterar John Toye och Richard Toye i en nyutkommen publikation (december 2005) från forskningsinstitutet UNRISD; ”The World Bank as a Knowledge Agency”. Världsbanken har, enligt rapporten, tagit betydande nya policyinitiativ för att komma tillrätta med tidigare tillkortakommanden som tillskyndare av ekonomiska reformer. Social utveckling får helt enkelt större utrymme på Världsbankens dagordning.

Avdelningen för social utveckling

Världsbanken skriver så här på sin webbsida om avdelningen Social Development:

"The World Bank's Social Development Strategy emphasizes that overcoming poverty is more than getting economic policies right, it is also about empowering people by creating more inclusive, cohesive and accountable institutions. Social Development at the World Bank promotes

Better Growth: *Social development is a precondition for sustained, equitable growth; where the benefits of growth are more widely shared, societies tend to be more stable and peaceful*

Better Projects and Policies: *Where projects and policies build on local contexts and include people, they are more likely to be owned and sustained*

Better Quality of Life: *If citizens are able to participate fully, development interventions are more effective."*

Världsbanken betraktar social utveckling som ett tema som skär tvärs över bankens aktiviteter, enligt "The World Bank and the Copenhagen Declaration: Ten Years After", Document of the World Bank 2004.

Även om sociala skyddssystem alltid har funnits med bland Världsbankens aktiviteter, visade utvecklingen under 1990-talet – bland annat svårigheterna i Östeuropa och finanskrisen i Östasien – på behoven av starkare sociala skyddsnät, till exempel pålitliga pensionssystem. Världsbankens utlåning till sociala trygghetssystem och risk management har ökat nästan sexfald sedan 1992, till 12 procent av bankens utlåning 2003.

Tre nya områden står i fokus för sociala skyddssystem: Fysiskt funktionshindrade, barn och ungdom samt mental hälsa.

Funktionshindrade identifieras som särskilt sårbara och en särskild rådgivare för området har utnämnts inom banken, liksom en rådgivare för barn och ungdom för att förbättra integrationen av dessa frågor i strategier, program och projekt.

Mental hälsa och psykosocialt välbefinnande ses allt mer som en viktig faktor för en hållbar utveckling. Det gäller särskilt i konfliktutsatta områden där stora delar av befolkningen inte fullt ut kan delta i utvecklingen på grund av mentalt och psykosocialt lidande orsakat av våld och trauman. ("The World Bank and the Copenhagen Declaration: Ten Years After", 2004, sid 4)

Avdelningen för social utveckling arbetar med en rad teman som konfliktlösning, ursprungsbefolkning, deltagande och civilt engagemang, social analys, socialt kapital och socialpolitik.

Programmet för socialpolitik

Programmet för socialpolitik presenterar sig så här på webbsidan (World Bank>Social Development>Social Policy):

"The Social Policy program, led by the Social Development Department, builds on the institutional space created by the World Bank's Social Development Strategy, approved in February 2005 and recent World Development Reports, including the most recent report on Equity and Development (2006). The Social Policy work program will focus on making policies and programs in developing and transitioning economies more equitable and sustainable. The roots of the Social Policy program lie in the commitments made in Copenhagen in 1995, at the World Summit on Social Development. While there has been notable progress on some of these global commitments, others have lagged behind, given inadequate opportunities for economic and social mobility, ineffective and unaccountable institutions, and widespread social tensions and conflict. Traditional social policy prescriptions have

not proved sufficient to achieve a cohesive, socially just and prosperous society in many developing countries. The Social Policy work program seeks to generate fresh thinking, and draw on innovative research to broaden and redefine the scope of social policy and its applications in the South.”

Aktuella aktiviteter 2005/2006 är dels en seminarieriserie där högkvalitativ socialvetenskaplig forskning kommer att presenteras: ”comprising critical, empirically engaged research in anthropology, sociology, philosophy and political science that has implications for development thought and policy.”

Dels den internationella konferensen som hölls i Arusha, Tanzania i december 2005, *New Frontiers of Social Policy: Development in a Globalizing World*, i samarbete med DfID, Sida samt de norska och finska regeringarna. Här möttes ledande forskare, analytiker, praktiker och policy-makers inom områdena utveckling och socialpolitik:

”Leading development and social policy thinkers called for social concerns to be integrated in global negotiations on aid and trade, and to make sure that social empowerment and inclusion become a center piece of the development agenda.

Participants emphasized in *”The Arusha Statement”* that social policy must no longer be an afterthought – to recognize that development policy is always simultaneously economic and social policy.

The conference aimed at exploring how policy makers globally and especially in Africa can address current gaps in the achievement of the commitments made at the 1995 World Summit on Social Development in Copenhagen and in meeting the Millennium Development Goals”, skrev Världsbanken i ett pressmeddelande.

Konferensen utmynnade i ett uttalande från deltagarna, i ett försök att fånga konferensens tema ”new frontiers”. Här betonas att: ”There are many paths to socially desirable outcomes, and social policy should not fall into the trap of one-size-fits-all prescriptions”, av konferensdeltagarna i *”Arusha Statement”* (se World Bank>Social Development>Social Policy>Arusha Statement):

- *”The first new frontier of social policy is the transformation of subjects and beneficiaries into citizens.”*
- *”The second new frontier of social policy consists of fostering an enabling, accessible, responsive and accountable state.”*
- *”These two imply the third new frontier: strengthening the capacity of states to mobilize revenue from their citizens, and diminishing reliance on external aid.”*

”Years of experience has shown us that economic growth alone is not sufficient to improve well-being and reduce poverty. Economic development needs to put people and their realities at the center of the agenda – to respect and embrace local norms, political conditions, cultures, and traditions, framförde Ian Johnson, Vice President for Sustainable Development, World Bank, i ett anförande.

Anis Dani, Social Adviser på Världsbanken, och organisatör av konferensen menade att konferensen vidgade begreppet socialpolitik: ”The current practice and scope of social policy – which focuses on delivery of social services and social welfare – is necessary but insufficient to achieve balanced social and economic development, hence the search for ’new frontiers of social policy’, with the goal of identifying policies and programs to strengthen inclusive and accountable institutions and build cohesive societies.”

Avdelningen för sociala trygghetssystem

Avdelningen för sociala trygghetssystem – social protection – utgör ytterligare en del av Världsbanken som nyligen breddat sin roll:

”Traditionally, social protection has included policies that provide social safety nets, social funds, labour market interventions, and social insurance (including pensions). The equity role of social protection has long been recognized. More recently the SP sector has broadened the approach to address the importance of appropriate risk management for growth and development, including in low income countries. This view of social protection emphasizes the double role of social protection — protecting basic livelihoods as well as promoting risk taking and higher rates of economic growth. It focuses specifically on the poor since they are the most vulnerable to risk and typically lack appropriate risk management instruments, which constrains them from engaging in riskier but also higher return activities and hence moving out of chronic poverty” (se World Bank>Social Protection).

Inter-American Development Bank

Inter-American Development Bank, IDB, etablerades 1959 som en utvecklingsinstitution med nya mandat och verktyg. Utvecklingssamarbetet i program för ekonomiska och sociala utvecklingsprojekt gick mycket längre än den huvudsakliga finansiering av ekonomiska projekt som var det vanliga vid den tiden.

IDB:s program och verktyg visade sig vara så effektiva att IDB snart blev modellen som alla andra regionala multilaterala utvecklingsbanker formades efter. Idag är IDB den äldsta och största av dessa. Den är huvudkällan för multilateral finansiering av ekonomiska, sociala och institutionella utvecklingsprojekt i Latinamerika och Karibien.

Vad gör då IDB? Syftet är att bidra till hållbar ekonomisk och social utveckling i regionen, vilket sker genom utlåning, ledarskap för regionala initiativ, forskning och kunskapsspridning.

Banken bistår de lånande medlemsländerna vid formulerandet av utvecklingspolicies

”and provides financing and technical assistance to achieve environmentally sustainable economic growth and increase competitiveness, enhance social equity and fight poverty, modernize the state, and foster free trade and regional integration.”

Ett av IDB:s övergripande mål är att minska fattigdom och verka för social jämställdhet.

”During the past year, the Bank started implementing its Poverty Reduction and Social Equity Promotion Strategy which will guide the Bank’s actions in this area in the coming years.”

Under temat *Social utveckling och fattigdom* återfinns nio underrubriker:

Citizen Security and Crime Prevention, Management of Social Development, Poverty Reduction, Social Development and Poverty, Social Mobility and Equality, Social Policies, Social Protection and Safety Nets, Social Reforms, and Social Service Delivery

Social integration och jämlikhet är ett annat av IDB:s huvudteman;

”The Bank has spearheaded efforts in the region to research and raise awareness on social exclusion, and seeks new ways to promote integration through technical assistance, training, and other activities.”

Inom IDB verkar två forsknings- och utbildningsinstitut: Institute for the Integration of Latin America and the Caribbean (INTAL) och Inter-American Institute for Social Development (INDES).

Inter-American Institute for Social Development

INDES är en integrerad del av IDB och fungerar som ett utbildningscenter för utformandet och ledningen av nationella sociala utvecklingsprogram.

”It is a pioneer in social management training, working with social sector organizations in Latin America and the Caribbean with the goal of promoting initiatives that simultaneously improve the efficiency and equity of social management. INDES training promotes an integrated and updated vision of the social, economic, and institutional contexts of the region, analyzes the challenges policy-makers and managers face with regards to social policy and proposes useful tools to modernize the field of social management.”

Ur presentationen på webbsidan www.iadb.org

Asian Development Bank

På liknande sätt arbetar Asian Development Bank, ADB, vars arbete syftar till att förbättra välfärden i Asien, särskilt för de 1.9 miljarder människor som lever på mindre än två dollar om dagen. 64 medlemsstater äger den multilaterala finansinstitutionen som har sitt huvudkontor i Manila, Filippinerna. ADB bildades 1966 och har idag fältkontor i 16 länder.

ADB:s övergripande mål sedan 1999 är alltså att bekämpa fattigdomen. Under 1990-talet var framgången inom det området imponerande – andelen av regionens befolkning under fattigdomsstrecket sjönk från 32 procent 1990 till 22 procent 2000. Ändå lever två tredjedelar av världens fattiga i regionen.

Sociala skyddsnät eller trygghetssystem – social protection – är ett sätt för ADB att arbeta med fattigdomsreducering. Det arbetet sker genom policies och program inom fem huvudområden:

http://www.adb.org/Documents/Policies/Poverty_Reduction/2004/default.asp?p=poverty

1. *labor market policies* and programs designed to promote employment, the efficient operation of labor markets and the protection of workers
2. *social insurance* programs to cushion the risks associated with unemployment, ill health, disability, work-related injury and old age
3. *social assistance* and welfare service programs for the most vulnerable groups with no other means of adequate support, including single mothers, the homeless, or physically or mentally challenged people
4. *micro-and area-based schemes* to address vulnerability at the community level, including microinsurance, agricultural insurance, social funds and programs to manage natural disasters
5. *child protection* to ensure the healthy and productive development of children

Har vi råd med sociala trygghetssystem? Det är en av rubrikerna under Frequently Asked Questions (se www.adb.org/SocialProtection/faq.asp) Så här svarar ADB på den frågan:

”Social protection is needed for sustainable development in the Asia and Pacific region.

In countries where poverty and social exclusion are rampant, it is argued that fighting poverty significantly through social protection is a huge and impossible task: it is too expensive, reduces the welfare of those who are better off, and therefore slows economic growth. However, the history of industrialized countries shows the opposite is true. Social pro-

tection creates demand, enhances labour market participation, stabilizes economic development, and increases social cohesion. In the long run, social protection finances itself and results in everyone being better off. /.../

Some perceive social protection as a concern of wealthy nations that constructed sophisticated social security systems. It is conventionally accepted that welfare systems have not been a priority for most Asian policy makers; social protection has been largely neglected, or addressed with inadequate tools and insufficient funds.

However, a closer look at economic history shows that the most advanced economies of the region – Japan; Hong Kong, China; Republic of Korea; Singapore; and Taipei, China – built development policies through active public or public-private interventions in medical care, social and housing assistance, and minimum retirement levels. Investing in social protection has been an essential part in the modernization programs of these societies at the early stages of their development. ”

Ur presentationen på hemsidan www.adb.org

African Development Bank Group

African Development Bank Group, AFDB, är på samma sätt en multilateral utvecklingsbank uppbyggd av 77 medlemsstater från Afrika, Nord- och Sydamerika, Europa och Asien. Huvudkontor i Abidjan, Elfenbenskusten. Institutionen etablerades 1964 och mobiliserar resurser för ekonomisk och social utveckling i de 53 afrikanska medlemsländerna med avsikt att minska fattigdomen. AFDB:s målsättning är att verka för ekonomisk och social utveckling genom lån, equity investments och tekniskt stöd.

Arbetet bedrivs inom bland annat jordbruk och landsbygdsutveckling, utbildning och hälsa samt stöd till utveckling av den privata sektorn. Verksamheten genomsyras av hänsyn till jämställdhet, miljö och god samhällsstyrning.

Två av de ämnen som banken arbetar med är ”Social Development, Gender and Inclusion” samt ”Social Protection and Risk Management”. På webbsidan redovisas olika dokument och projekt under dessa rubriker, exempelvis landstrategier för länder i regionen, men ingen övergripande policy från bankens sida.

African Development Report 2005 publicerades av AFDB i slutet av januari 2006.

Mer information: www.afdb.org

International Council on Social Welfare, ICSW

The International Council on Social Welfare (ICSW), founded in Paris in 1928, is a non-governmental organisation which now represents national and local organisations in more than 50 countries throughout the world. ICSW's membership also includes a number of major international organisations. Principal offices are in Kampala (Uganda), and Utrecht (The Netherlands). ICSW also have special representatives to the United Nations in New York and Geneva.

Member organisations collectively represent tens of thousands of community organisations which work directly at the grass-roots with people in poverty, hardship or distress. Almost all of them are independent organisations working in their own communities. Many have been established by people who are themselves experiencing hardship.

Within their own communities, ICSW's network of organisations provides help for a wide range of people who are poor, ill, disabled,

unemployed, frail or oppressed. They help young people, older people, families, indigenous peoples, migrants, refugees and others who are experiencing special hardship or vulnerability.

ICSW's activities are funded by membership fees as well as grants from private foundations and from governmental or intergovernmental sources.

ICSW has the highest level of consultative status with the United Nations' Economic and Social Council, ECOSOC. ICSW is also accredited to the International Labour Organisation, UNICEF and a number of regional intergovernmental organisations.

ICSW and its members are active in a wide range of fields within the general areas of social development, social welfare and social justice. This includes issues such as food and nutrition, welfare and health services, social security, education and housing, as well as many issues relating to economic development, human rights and community participation.

ICSW gathers and distributes information to community groups, other civil society organisations, governments and intergovernmental organisations. The organisation undertakes research and organises consultations to help analyse problems and develop policies. Each of ICSW's regular biennial conferences at global and regional levels covers a wide range of issues. Many other forums, seminars and workshops are convened on specific topics.

Policy development and advocacy is an important part of the organisations activities. ICSW prepare written policy submissions, lobby governments and organise delegations.

Från www.icsw.org

University of Bath ESRC Research Group on Wellbeing in Developing Countries, WeD

This research group at the University of Bath is dedicated to the study of poverty, inequality and the quality of life in developing countries.

The purpose of its current research programme, Wellbeing in Developing Countries, WeD, is to develop a conceptual and methodological approach for understanding the social and cultural construction of wellbeing in developing countries. An international, interdisciplinary team draws together perspectives from across the social sciences in a major programme of comparative research, focused on six communities in each of four countries: Ethiopia, Thailand, Peru and Bangladesh. The research raises fundamental questions both for the academic study of development, and for the policy community.

The WeD Research Group is based at the University of Bath. Members of the research group will work in close collaboration with local institutions in each of the four study countries.

Från www.welldev.org.uk

Institute of Development Studies, University of Sussex

The Institute of Development Studies, IDS, was founded in 1966 as an independent research institute based at the University of Sussex.

IDS has close links with the University, but is financially and constitutionally independent. IDS is an independent, not-for-profit company. Funding comes from a combination of research grants and fees from advisory work, teaching, and publication sales. The UK Department for International Development (DFID) is the Institute's largest funder. IDS also receives funds from the European Union, various UN agencies, and a wide range of aid agencies, trusts and foundations.

The Institute is home to approximately 80 research staff who work in partnership with a broad community of researchers all around the world. Together they constitute an active global network in development studies. The majority of research work carried out at IDS is multidisciplinary in nature, revolving around a specific issue or objective. It brings together researchers from different academic backgrounds in research groups, networks and multi-partner projects.

The Institute also offers consultancy and advisory services for funding agencies and development organisations.

Från www.ids.ac.uk

Bilaterala givarorganisationer

Givetvis arbetar bilaterala givarorganisationer med socialpolitiska frågor. Department for International Development, DfID, i Storbritannien, den tyska bilaterala organisationen GTZ, de nordiska grannarnas organisationer Finnida, Danida och Norad, är alla viktiga aktörer inom det internationella utvecklingssamarbetet som Sverige och Sida på olika sätt samarbetar med inom området social utveckling, social välfärd och socialpolitik.

En närmare beskrivning av deras arbete inom det socialpolitiska området blir dock alltför omfattande för denna kartläggning.

Bilaga 1

Intervjuade tjänstemän på Sida

Madeleine Hägg Liljeström, EUROPA

Carin Zettterlund Brune, SEKA/EO

Jörgen Eriksson, NATUR

Torgny Svenungsson, RELA

Sofie Berghald, EUROPA

Göran Holmqvist, RELA

Tekaligne Godana, SAREC

Birgitta Jansson, DESA

Esse Nilsson, POM

Eva Smedberg, ASIEN

Per Eriksson, handläggare för sociala sektorn i Zambia

De två sistnämnda har intervjuats av rådgivare Ylva Sörman Nath.

E-postfrågor om insatser relaterade till området socialpolitik:

Charlotta Norrby, Magnus Lindell, Erik Korsgren, Lotta Sylwander, Mikael Boström, Per Byman, Molly Lien, Göran Edehorn, Dag Ehrenpreis, Lena Ekroth, David Holmertz, Lisa Fredriksson, Per Knutsson, AnnaMaria Oltorp, Christan Lien, Per Ronnås, Anita Sandström.

E-postfrågor om socialpolitiska insatser till enheter utanför Sverige:

Hans Persson, Ambassaden i Dar es Salaam, ambassaden i Nairobi, Kenya, hiv/aidsteamet i Lusaka, Zambia, hiv/aidsteamet i New Delhi respektive Kambodja samt till

anna.wikner@foreign.ministry.se

annika.siwertz@foreign.ministry.se

asdilima@speedy.com.pe

Alpha Chapendama/Harare/Sida

Amel Gorani/Nairobi/Sida

Anders Hellgren/Stockholm/Sida

Anne Kullman/Stockholm/Sida

Anne Ljung/Pretoria/Sida

birgitta.danielson@foreign.ministry.se

christine.lundberg@foreign.ministry.se
Camilla Ottosson/LaPaz/Sida
Charlotta Bredberg/Hanoi/Sida
Charlotte Erikson/Stockholm/Sida
Dag Sundelin/Windhoek/Sida
eva-lotta.gustafsson@foreign.ministry.se
Elijah Mwakagali/DarEsSalaam/Sida Erik Illes/PhnomPenh/ Sida
frederik.frisell@foreign.ministry.se
fredrike.tamas-hermelin@foreign.ministry.se
goran.bjorkdahl@foreign.ministry.se
Goran Paulsson/Tegucigalpa/Sida
Hazel Chinake/Harare/Sida
Helena Thorfinn/Dhaka/Sida
Inger Jernberg/Lusaka/Sida
Izabella Eriksson/Harare/Sida
juana-maria.camposeco@foreign.ministry.se
Jennifer Matafu/DarEsSalaam/Sida
Jesus Alfredo/Maputo/Sida
Joanna Athlin/Kigali/Sida
Johan Hallenborg/Bangkok/Sida
John Ndiritu/Nairobi/Sida
Jorgen Persson/Vientiane/Sida
karin.fyrk@foreign.ministry.se
Karin-Anette Andersson/Maputo/Sida
Kristina Gough/Harare/Sida
luz-estela.martelo@foreign.ministry.se
Lars Tengroth/DarEsSalaam/Sida
Lena Ingelstam/DarEsSalaam/Sida
Lena Rupp/Maputo/Sida
Lennart Jemt/AddisAbaba/Sida
magnus.carlquist@foreign.ministry.se
maher.daoudi@foreign.ministry.se
Malin Krook/Maputo/Sida
Marianne Tegman/Vientiane/Sida
Mary Gachocho/Nairobi/Sida
Mats Alentun/Dhaka/Sida
Maureen Nahwera/Kampala/Sida
Mikael Johansson/Harare/Sida
Mr Ngoc/Hanoi/Sida
Narom Sok/PhnomPenh/Sida
Njavwa Chilufya Nkandu/Lusaka/Sida
Par Vikstrom/Nairobi/Sida
Pernilla Tragardh/Kampala/Sida
ramesh.mukalla@foreign.ministry.se
sunita.chakravarty@foreign.ministry.se
Sara Gustafsson/Nairobi/Sida

Sara Martinez Bergstrom/Managua/Sida
Sheila Richards/Colombo/Sida
Sofia Orrebrink/Kabul/Sida
Sofia.zitouni@foreign.ministry.se
Staffan Smedby/LaPaz/Sida
Susanna Janson Landin/Managua/Sida
temiza.nathoo@foreign.ministry.se
ulla-britt.hedvall@foreign.ministry.se
Ulrika Broback/Stockholm/Sida
Urban Sjostrom/Colombo/Sida
Victor Ramaema/Pretoria/Sida
Wonder Jekemu/Harare/Sida
Ximena Barreto/Managua/Sida
Yara Fernandes/Luanda/Sida

Och till:

Rolf Folkesson, Anne-Cathrine Bentzer, Eva Berger, Anders Eriksson,
Ulrika Hjertstrand, Ulrika Forsberg, Ulf Ekdahl.

Bilaga 2

Intervjuguide

1. När blev arbetet med social trygghet och socialpolitik en större fråga för er?
2. Hur såg diskussionen ut inför starten?
3. Vilka direktiv hade ni då? Nu?
4. Har det skett en förändring av stödet?
5. Vilka aktörer samarbetar ni med? Hur har ni valt? Balans mellan bilaterala, multilaterala och enskilda organisationer?
6. Hur har ni utvecklat er egen kompetens inom sociala frågor?
7. Vilka konkreta projekt eller program stöder ni?
8. Vilka målgrupper prioriteras?
9. Hur diskuterar ni kring genusperspektiv?
10. Hur använder ni politiska och strategiska dokument för att utveckla området?
11. Hur ser samordningen ut mellan olika internationella aktörer?
12. Reflektioner och rekommendationer inför framtiden?

Bilaga 3

E-postbrev till svenska aktörer

Samarbetar ni med utvecklingsländer kring sociala frågor? Planerar ni sådant samarbete i framtiden?

På uppdrag av Sida kartlägger jag vilka svenska aktörer som arbetar med utvecklingssamarbete inom det sociala området – med socialpolitik, socialtjänst och sociala trygghetssystem samt stöd till högre utbildning och forskning inom det sociala fältet.

Sida har just inlett ett vidgat och mer systematiskt arbete kring området socialpolitik och välfärd. I den svenska politiken för global utveckling, antagen av riksdagen 2003, är social utveckling och trygghet ett huvuddrag som ska genomsyra politiken. Därför stöttar Sverige aktivt initiativ från samarbetsländerna att utveckla det socialpolitiska området. Vår långa erfarenhet och tradition inom området social välfärd efterfrågas också i hög grad internationellt.

Men Sidas uppgift är dessutom att utvidga, utbilda och utveckla resurser i det svenska samhället för internationellt utvecklingssamarbete.

Den aktuella kartläggningen kommer att ligga till grund för fortsatta diskussioner om det framtida samarbetet mellan Sida, svenska aktörer och partners i utvecklingsländerna. Sida ser därför fram emot ert svar både för att få en uppfattning om redan pågående samarbete och om ni vill vara en del av den svenska resursbasen inom området.

Frågor:

1. Har ni några samarbetsprojekt med utvecklingsländer? Inkluderar forna Sovjetstater i Europa och Centralasien. Ta bara med pågående projekt, samt avslutade de senaste åren (2004–2005).
2. I vilket land eller region bedrivs projektet eller projekten?
3. Vilken typ av projekt är det – program, utbyte, utbildning, forskning, stödprojekt, annat? Målgrupp? Tacksam att ni listar projektnamn, tidpunkt, samarbetspartners, namn och kontaktadress till ansvarig för projektet hos er.
4. Vem eller vilka finansierar?
5. Ansvarig kontaktperson för det internationella samarbetet på er arbetsplats?
6. Är ni intresserade av att delta som svensk resursbas för det internationella utvecklingssamarbetet i framtiden?

Jag behöver bara kortfattade svar, gärna på e-post senast den 15 november.

Det ska kanske sägas att ni binder er inte till något samarbete genom att svara på dessa frågor. När en mer systematisk resursbas ska upprättas, återkommer Sida till er.

Vänliga hälsningar

Cristina Josefsson

Konsult

Humblegatan 29 B

172 39 Sundbyberg

08-98 13 38

cristina@josefssonjournalist.se

Ansvarig på Sida

Rådgivare Ylva Sörman Nath

08-698 52 43

ylva.sorman.nath@sida.se

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-20 88 64
sida@sida.se, www.sida.se